

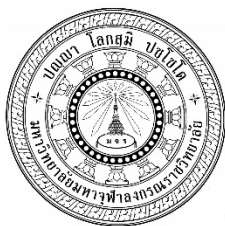
ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

CREATIVE COMMUNITY: ELEMENTS AND PROCESSES TO ENHANCE
SUSTAINABILITY OF CHIANG MUAN DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

พระวีระเทพ วีระวิไล (ผู้ค้น)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

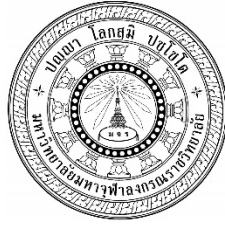
ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

พระวีระเทพ วีรวิโส (ผัดขັນ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Creative Community : The Composition of and Process to the
Sustainable and Creative Community in Chiangmuan, Phayao

Phra Weerathep Vīravamso (Phadkhan)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงใหม่
จังหวัดพะเยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การพัฒนาสังคม

.....
(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระมหาสมปूरณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์)

..... กรรมการ
(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ประธานกรรมการ
รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(พระวีระเทพ วีรวีโส (ผัดขันธ์))

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเมืองสร้างสรรค์	๗
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๘
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง	๒๖
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	๓๓
๒.๕ ประวัติอำเภอเชียงม่วน	๓๖
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๙
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๑

เรื่อง	หน้า
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๖๒
 บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเชิงสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๔
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	๖๗
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	๗๒
๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๗๗
๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ของตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	๘๕
๔.๖ ผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	๘๖
๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๔
 บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๑
บรรณานุกรม	๑๑๓
 ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๒๒
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๒๙
ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	๑๓๒
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)	๑๓๘
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย	๑๔๑

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความ เที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๑๔๗
ภาคผนวก ซ หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก	๑๔๙
ภาคผนวก ซ ภาพถ่ายในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๖๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๗๑

ตารางที่	หน้า
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา	๗๗
๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา	๗๙
๔.๑๓ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามอายุ	๗๙
๔.๑๔ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามการศึกษา	๘๐
๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการ เสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำแนกตามอาชีพ	๘๑
๔.๑๖ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์	๘๑
๔.๑๗ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน	๘๒
๔.๑๘ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์	๘๒
๔.๑๙ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนก ตามการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์	๘๓
๔.๒๐ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการ เสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาโดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน ที่ ๑ – ๘	๘๔
๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	๘๕

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๕
๔.๑ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๙๕

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน	๑๖๕
๒	สัมภาษณ์ พระครูจันทวิริโยภาส เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง	๑๖๕
๓	สัมภาษณ์ พระครูรัตธรรมทิน เจ้าอาวาสวัดบ้านปิน	๑๖๖
๔	สัมภาษณ์ นายเปลี่ยน เมืองก้อน กำนันตำบลเชียงม่วน	๑๖๖
๕	สัมภาษณ์ นายอดุลย์ คำบุญเรือง ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่	๑๖๗
๖	สัมภาษณ์ นายเซวงชัย ชันป่าแก้ว ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน	๑๖๗
๗	สัมภาษณ์ นายอำนาจ ลาวัลย์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน	๑๖๘
๘	สัมภาษณ์ นายอภิชาติ บ้านสระ ตัวแทนชุมชน	๑๖๘
๙	สัมภาษณ์ นาง แสงนิล อุ้นตาล ตัวแทนชุมชน	๑๖๙
๑๐	สัมภาษณ์ นาง แสงมอญ เมืองแก่น ตัวแทนชุมชน	๑๖๙
๑๑	สัมภาษณ์ นาง ผดุง ชาวบ้าน ตัวแทนชุมชน	๑๗๐

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จาก คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ประกอบด้วย พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. และ รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการควบคุมดูแลให้คำปรึกษา ได้ให้คำชี้แนะด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์จนสำเร็จเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์นี้

ขอกราบขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทดสอบคุณภาพของ เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย อาจารย์ พระมหาสม กลยาโณ,ดร., รศ.ดร.จากรุวรรณ ข้าเพ็ชร, ผศ.ผดุง วรรณทอง, ดร.เดชา กัปโก และอาจารย์สายชล ปัญญชิต ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบ ความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณ พระครูสิริปริยัตยานุกูล, พระครูสุนทรบุญนิวิฐ, ผศ.ดร.จากรุวรรณ ข้าเพ็ชร, และ อาจารย์ สัญญา สดประเสริฐ ที่ได้ความเมตตาอบรมสั่งสอนคอยให้คำแนะนำทุกสิ่งทุกอย่างในการ ปฏิบัติตนให้สำเร็จได้ถึงทุกวันนี้ ขอบพระคุณ พระครูจันทวิโรภาส เจ้าคณะตำบลมาง, นายเปลี่ยน เมืองก้อน กำนันตำบลเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตลอดจนถึงผู้ให้ข้อมูล ๑๕ ท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ขออนุโมทนาขอบคุณประชาชนในหมู่บ้านท่าม่าน ,บ้านทุ่งมอก ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเชิงลึกในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป และขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์คณะ สังคมศาสตร์ที่ท่านได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการประสพถ่ายทอดความเข้าใจและกำลังใจมาโดย ตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตการพัฒนาสังคมรุ่นที่ ๕ ทุกรูป/คน ที่ให้กำลังใจและเป็นที่ยกย่อง ด้วยดี ดังนั้น คุณงามความดี และประโยชน์ที่จะเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจึงขอน้อมถวายเป็น พุทธบูชาธรรมบูชา สังฆบูชา และขอมอบงานวิจัยเล่มนี้ไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังสืบต่อไป

พระวีระเทพ วีระวิโส (ผัดขັນ)

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
- ผู้วิจัย** : พระวีระเทพ วีรวีโส (ผัดขันธ์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.,ปธ.๗, ร.บ.(รัฐศาสตร์), พช.ม. (การพัฒนาชุมชน), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง, ปธ.๗, พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน), M.A.(Sociology), Ph.D.(Sociology)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์พื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำนวน ๓๗๙ คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าเอฟ (F - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๖๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ๑) ด้านมนุษย์ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยพัฒนาชุมชน ชุมชนมีการปลูกฝังให้คนมี

ความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ๒) ด้านสังคม พบว่าชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ชุมชนได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกันภายในชุมชน ชุมชนมีการยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ๓) ด้านวัฒนธรรม พบว่า ในชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความงดงาม ศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ ชุมชนใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ชุมชนมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่าเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และชุมชนได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และ ๔) ด้านทรัพยากร พบว่า ชุมชนได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า ชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรในชุมชน และในชุมชนได้ร่วมมือกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเชิงสังคม พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน

๒. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ๑) ด้านสังคม พบว่าองค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น ประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ชุมชนมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน พบว่าชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน พบว่าชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า และชุมชนได้รับการดูแลจากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านทรัพยากรชุมชน และ ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน พบว่าชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านการบริหารจัดการชุมชน และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๓. ปัญหา อุปสรรค แนวทางการส่งเสริมการสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พบว่าประชาชนยังมีปัญหาเรื่องของราคาผลผลิตตกต่ำ การถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ต้องการรวมกลุ่มอาชีพ นำมาซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เช่นการแปรรูปอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ให้คุณภาพเพิ่มขึ้น และปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการสร้างการเรียนรู้การมีส่วนร่วมผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของตำบล หมู่บ้าน และมีการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยดึงผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ของเขา แนะนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ประชาชนขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อชุมชน ในการจัดประชุมหรือการให้ความรู้แก่ประชาชน ยังมีน้อย ควรเพิ่มเป็นอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง เพื่อพูดคุย ชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาในการพัฒนาชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สามารถเสนอความคิดเห็นได้ทุกกรณีอย่างอิสระ และควรแจ้งข้อมูลทั้งด้านบวก และด้านลบตามความเป็นจริง เพื่อร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาจุดแข็ง จุดอ่อน ของโครงการพัฒนาชุมชน

Thesis Title : Creative Community : The Composition of and Process to the Sustainable and Creative Community in Chiangmuan, Phayao

Researcher : Phra Weerathep Vīravaṃso (Phadkhan)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Phrasuthiratanapundit, Pali VII, B.A. (Political Science), M.A. (Community Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Dr. Konit Srithong, Pali VII, B.Ed. (NRn-FRUmal EdXcaWiRn), M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : July 10, 2018

ABSTRACT

The 3 purposes of this research are 1) to study the compositions of the creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao 2) to study the process of developing the sustainable and creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao 3) to analyze process of developing the sustainable and creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao.

The researchers had proceeded accordingly to the mixed methodology research which includes the quantitative research by using the procedure of survey research. The samples being surveyed in this research consists of monks, community leaders, general citizens, governmental and non-governmental organizations in Chiangmuan district of Phayao province, which concludes to the number of 379 people in total, by using the method of creating the table of the sample's size by Taro Yamane. The researchers have analyzed and processed the questionnaires via a social science research statistics program ,by using the values of frequency, percentage, mean and standard deviation and by using the process of F-test, one way ANOVA, in depth interview, key informants and content analysis techniques.

The results were found that

1. The compositions overview of the creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao is evaluated 'great' with the score of 3.69, considering the following aspects 1) human; it is revealed that local wisdom in the community leads to a sustainable community. The community encouraged the people to be creative, in order to

develop the community into a sustainable and creative one 2) social; people in the community trusted and helped each other to benefit the community with unity, by accepting the different opinions and cultures ,and attending the community self-improving trainings 3) culture; people in the community promoted and preserved the beauty of cultural arts, which has been passing on from generation to generation, and also put those cultural beauty to use in the economical aspects, which will conclusively lead to a creative and sustainable community 4) resource; people in the community used and rationed the natural resources wisely and also improve and preserve those resources, and educated younger generations to do the same From the analysis considering personal and social factors of the people in Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao, it is evident that people has different genders, ages, occupations, educational backgrounds, period of time living in the community, community activities attendance and community news perception, but share the same opinion on the process of developing the sustainable and creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao

2. The compositions overview of the creative community in Tambol Chiangmuan, in Chiangmuan district of Phayao is evaluated 'great' with the score of 3.72, considering the following aspects 1) social; many organizations had played an important part in encouraging people to help improve the community 2) community economy ;people in the community had received services from different organizations to help them create job opportunities and earn their incomes, by setting up community businesses and markets. And also plan for the advance complications 3) resource; the community encouraged people to use resources cautiously and prepared for the advance complications such as wastewater and trash; under the helps and supervisions of different organizations 4) community management; the community had prepared for the community management by broadcasting the news thoroughly with the help from different organizations. And they also plan for any problem in advance, which is ranked 'medium' in every aspect.

3. Complications and hindrances in the process of developing a sustainable and creative community are drops in the price of the products, the exploitation from middle men, relaying the local knowledge and the need to confederate, which will lead to increments in values of the products; maybe by product transformation. Solutions to these problems are to have the experts or the ones with knowledge teach the others at the community learning center, set up meetings at least once a week to discuss the problems in the community and solutions to those problems, arrange activities to make people feel like they are a part of the community and let people express their opinions independently to find a way to improve the community together.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการสร้างสรรค์ของมนุษย์เกิดขึ้นตลอดเวลา ก่อนเข้าสู่สหัสวรรษใหม่โลกเกิดการเปลี่ยนผ่านระลอกใหญ่จากสังคมอุตสาหกรรม ที่มุ่งสู่การทำกำไรสูงสุดภายใต้กลไกการตลาด เพื่อสะสมทุน ความมั่งคั่งและการเจริญเติบโตทางวัตถุทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเริ่มซับซ้อนและถอยห่างจากธรรมชาติ ลดทอนความสำคัญของสิ่งที่ผูกพันจิตใจและจิตวิญญาณ ผลที่ตามมาคือโลกแห่งการแข่งขัน มุ่งเอาชนะ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างปัญหาสังคมที่ซับซ้อนรุนแรงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันในสังคม เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาลเป็นผลให้เกิดภาวะโลกร้อน เกิดความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และมหันตภัยต่างๆ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมอุตสาหกรรมเริ่มเผชิญกับวิกฤติการณ์มองไกลแบบแยกส่วนซึ่งเป็นกรอบความคิดและความเชื่อในสังคมอุตสาหกรรมเริ่มเปลี่ยนไปสู่แนวความคิดในการสร้างสังคมที่เน้นคุณค่าและอุดมคติของความเป็นมนุษย์ประกอบกับวิวัฒนาการอย่างก้าวกระโดด

เมื่อโลกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมฐานความรู้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีลักษณะก้าวกระโดด การแข่งขันเพื่อมุ่งเป็นผู้จำหน่ายทางเศรษฐกิจโลกดำเนินอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี องค์ความรู้ นวัตกรรมและการแข่งขันในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๒ เกิดวิกฤติเศรษฐกิจโดยเริ่มต้นจากประเทศสหรัฐอเมริกาและลุกลามไปสู่ทวีปยุโรป ซึ่งเป็นสิ่งเหนือความคาดหมายเพราะต่างก็เป็นประเทศเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ทำให้หลายประเทศมีแนวคิดฐานความรู้ในแบบใหม่ หันมาให้ความสำคัญกับชุมชนและคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสร้างสรรค์ของท้องถิ่นหรือของภูมิภาค เห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ชุมชนและต้นตอต่อสิ่งที่มีในแต่ละชุมชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และมีแนวคิดว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาชุมชนของตน โดยใช้ความหลากหลาย ความสร้างสรรค์ และพลังของทุกคนในชุมชน อันเป็นแนวคิดการสร้างชุมชนสร้างสรรค์และเมืองสร้างสรรค์ในประเทศต่างๆ^๑

ปัจจุบันประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้บรรจุยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาจากความรู้และทักษะของท้องถิ่นผสมผสานกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ จากเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมรับจ้างผลิตสู่การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ดังนั้น

^๑ นางปัจฉิมา ธนสันติ, “เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์”, *ทรัพย์สินทางปัญญา*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน ๒๕๕๗): หน้า ๖๒.

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรือการพัฒนาให้เป็นเมืองที่สร้างสรรค์^๒ จากนโยบายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมสร้างสรรค์ โดยมีการมุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาระดับชุมชน เพราะชุมชนนั้นเป็นรากฐานของประเทศและสร้างโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าถึงทรัพยากร อันจะทำให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาเมืองและชนบทอย่างเป็นธรรม จะทำให้ไม่เกิดปัญหาความแตกแยกกันในสังคม

ประเทศไทยมีความพร้อมด้านทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมและทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นเลิศในการต่อยอดแนวคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีการค้าโลก ที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและผลักดันแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผ่านกระทรวงสำคัญ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ได้จัดประกวด ๑๐ เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กระทรวงอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ่านโครงการสำคัญ เช่น Creative Lanna กระทรวงวัฒนธรรมผลักดันให้ ๓ เมืองสำคัญของประเทศไทย คือ ภูเก็ต พัทยา และเชียงใหม่ เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO)^๓ นอกจากนี้ สศช. ได้พิจารณาวางกรอบแนวทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ และส่งเสริมการวางแผนเมืองที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ใหม่ให้ มีทิศทางและจุดเน้นในการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีแนวคิดหลัก(theme) ในการ พัฒนาเมือง ๔ themes ได้แก่ ๑) Coastal City ๒) Border Town ๓) Business City และ ๔) Livable City โดยคำนึงถึงปัจจัยทุนที่มีอยู่ในพื้นที่และ ศักยภาพในการสร้างเสน่ห์ของพื้นที่ เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์/เรื่องเล่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางกายภาพ นวัตกรรมและเทคโนโลยีรวมทั้งการบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในท้องถิ่น โดยในเบื้องต้น จะเริ่มนำร่องศึกษาการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ใหม่ ๑ เมือง ได้แก่ กรุงเทพฯ เป็นเมือง Creative Harbour City สุโขทัย เป็นเมือง Dawn of Happy Heritage ปายเป็นเมือง Shangri-La of Culture เชียงคาน เป็นเมือง Charming Legend of Mekong สมุยเป็นเมือง Smart Island of Joyfulness เกาะช้าง เป็นเมือง Island of Green Enjoyment ภูเก็ตเป็นเมือง Pearl of Creative MICE หัวหิน เป็นเมือง Royal Creative City ระนอง เป็นเมือง Onsen Paradise^๔

อำเภอเชียงม่วน เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพะเยา ตั้งอยู่ตอนใต้ของจังหวัด แบ่งเขตปกครองย่อยออกเป็น ๓ ตำบล ๓๔ หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ๑) ตำบลเชียงม่วน มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน จำนวนประชากร ๗,๑๓๙ คน ๒) ตำบลบ้านม่วง มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน จำนวนประชากร ๖,๒๒๒ คน ในอำเภอเชียงม่วนจะมีกลุ่มชนชาติพันธุ์ทั้งหมด ๓ กลุ่มด้วยกัน ๑) กลุ่มคนเมือง ๒) กลุ่มคนไทยเชื้อ

^๒ พีรตร แก้วลาย, เมืองสร้างสรรค์: แนวทางการพัฒนาเมืองจากลึนทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘๖.

^๓ กรวรรณ สังขกร, “การพัฒนาศักยภาพชุมชนเมืองเชียงใหม่สร้างสรรค์”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยสังคม: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗).

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “Competitiveness Newsletter”, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (มิถุนายน ๒๕๕๔).

๓) กลุ่มคนเผ่าเย้า ประชากรส่วนใหญ่จะมีอาชีพ ทำการเกษตร ปลูกข้าวโพด ปลูกต้นยาสูบ และมีการรับจ้างหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว ส่วนอาชีพเสริม มีการค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลการผลิตทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพด ข้าวเหนียว และผลไม้ เช่น ลำไย และมะขาม เป็นต้น

ตำบลเชียงม่วน มีองค์ประกอบสำคัญมีอยู่ ๒ ประการ ๑) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม เช่น มีวัฒนธรรมด้านความเชื่อ ด้านประเพณี ๒) องค์ประกอบด้านทรัพยากร เช่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลบ้านม่วง มีองค์ประกอบสำคัญ ๒ ด้านเช่นเดียวกัน ๑) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมประเพณี การแต่งกาย และสินค้าพื้นบ้าน และส่วนตำบลบ้านสระ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ ประการ ๑) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่าไทลื้อ วัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ส่วนองค์ประกอบด้านทรัพยากร เช่น ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ เป็นต้น

จากแนวคิดชุมชนสร้างสรรค์และเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน จากการศึกษาวิจัยเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดสร้างสรรค์ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพื่อจะใช้เป็นกรอบในการศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และนำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมชุมชนสร้างสรรค์ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในประเทศได้ใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดชุมชนสร้างสรรค์ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชน ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือ

๑.๔.๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยศึกษาตามแนวคิดชุมชนและเมืองสร้างสรรค์ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย์ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร และผู้วิจัยยังมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัด พะเยา โดยศึกษาตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วยพื้นฐานเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรของการวิจัยไว้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๔.๒.๑. ด้านตัวแปรต้น (Independent Variables)

- ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน
- ปัจจัยเชิงสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การมีส่วนร่วมของ ภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

๑.๔.๒.๒. ด้านตัวแปรตาม (Dependent Variables)

- องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย์ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร
- กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้าน ทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีประชากร ทั้งหมดจำนวน ๗,๑๓๙ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตาราง สำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane)^๕ โดยมีความคลาดเคลื่อน ($\pm 5\% = ๓๙๔$ คน) ซึ่งมี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๙ คน มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๕ ท่าน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะชุมชนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เท่านั้น

^๕สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙, หน้า ๑๖๑.

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเริ่มตั้งแต่ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึง เดือน มกราคม ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะ ๖ เดือน ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ สมมติฐานที่ ๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ สมมติฐานที่ ๕ การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดคำนิยามสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑.๖.๑ ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน เป็นหมู่บ้าน หรือตำบล มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

๑.๖.๒ ชุมชนสร้างสรรค์ หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกส่วนหนึ่งมีความรู้ความสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ สมาชิกส่วนใหญ่เปิดรับและอดทนต่อการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างที่เกิดขึ้น สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤตการณ์หรืออุปสรรคต่างๆ ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ได้

๑.๖.๓ องค์ประกอบ หมายถึง สภาพและปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนสร้างเสริมและเอื้ออำนวยให้คนในชุมชนมีรูปแบบการดำเนินชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรมของชุมชน

๑.๖.๔ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ หมายถึง สภาพและปัจจัยต่างๆที่มีส่วนสร้างเสริมและเอื้ออำนวยให้เป็นชุมชนสร้างสรรค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ ด้าน ได้แก่

๑.๖.๔.๑ องค์ประกอบด้านมนุษย์ หมายถึง ศักยภาพ ความสามารถ ความสร้างสรรค์ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

๑.๖.๔.๒ องค์ประกอบด้านสังคม หมายถึง ระบบคิดและค่านิยมที่ดี ที่ทำให้เกิดวิธีปฏิบัติของคนในชุมชน รวมถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนทั้งในระดับปัจเจก กลุ่ม และองค์กรหรือเครือข่าย

๑.๖.๔.๓ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม หมายถึง คุณค่าที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุของชุมชน ที่สมาชิกในชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนได้

๑.๖.๔.๔ องค์ประกอบด้านทรัพยากร หมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนในชุมชน ทั้งที่เป็นทุนธรรมชาติ และทุนกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการจัดการทรัพยากรต่างๆ

๑.๖.๔.๕ แนวทางการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ หมายถึง วิธีทางต่างๆ ที่สมาชิกในกลุ่มชุมชน ทั้งที่เป็นปัจเจกชน กลุ่ม และองค์กรต่างๆ ที่จะใช้เพื่อดำเนินการปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนสู่การเป็นชุมชนสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และกระบวนการเสริมสร้างสรรค์ชุมชนอย่างยั่งยืน ในชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑.๗.๔ ทำให้ทราบแนวทางในการนำไปพัฒนาในเขตพื้นที่อื่น ๆ

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการศึกษาได้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเมืองสร้างสรรค์
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง
- ๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ๒.๕ ประวัติอำเภอเชียงม่วน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเมืองสร้างสรรค์

๒.๑.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองสร้างสรรค์

๒.๑.๑.๑ ความหมายของเมืองสร้างสรรค์

ริชาร์ด ฟลอริดา กล่าวได้ว่า กลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ (Creative Class) เป็นกลุ่มคนที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมืองต่างๆ จึงต้องแข่งขันกันเพื่อดึงดูด รักษาและสร้างกลุ่มมวลชนสร้างสรรค์ด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางธุรกิจที่เอื้อต่อการลงทุนและพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญกับส่วนที่สำคัญที่สุดคือ การรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและวางแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เมืองมีความพร้อมในเชิงเอกลักษณ์และบรรยากาศทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองด้านกายภาพ^๑

ชาร์ลส์ แลนดรีย์ ได้กล่าวไว้ว่า คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนสำคัญที่ทำให้เมืองเป็นพื้นที่ของความคิดสร้างสรรค์และทำให้เกิดพลวัตขึ้นในสังคมเมือง ดังนั้นความเป็นท้องถิ่นที่สื่อสารออกมาทางศิลปะในรูปแบบต่างๆและกิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นทรัพยากรสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ความเป็นเมืองสร้างสรรค์ของแต่ละท้องถิ่นมี เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป^๒

UNESCO กล่าวถึง เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ว่าเป็นการร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐในการสร้างสรรค์เมืองผ่านการพัฒนาสภาพแวดล้อม โครงสร้างทางสังคม ระบบ

^๑Florida, Richard, *The Rise of the Creative Class : and how it's transforming work,leisure, community, [everyday life.* New York: Basic Book, 2010.

^๒Creative Thailand, *Creative City เมืองสร้างสรรค์* , [Online], Available from : http://www.creativethailand.org/th/about/about_creativecity.php (Accessed 11 January 2010)

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการนำสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ตลอดจน ๗-จารีตประเพณีของท้องถิ่นมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างธุรกิจหรืออุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Industry) โดยองค์ประกอบสำคัญของเมืองสร้างสรรค์ ได้แก่

๑. การสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง (Cultural Identity)

๒. การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่

๓. การรวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) เพื่อรวบรวมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยี วัฒนธรรม และการจัดการด้านธุรกิจที่ก่อให้เกิดการจ้างงานและกำลังซื้อสินค้าหมุนเวียนเป็นกลไกให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ

๔. การสร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Space & Facility) โดยจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพช่วยก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการผลิตนักคิด และธุรกิจสร้างสรรค์

๕ การบริหารจัดการเมือง (Management) องค์การของภาครัฐและเอกชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองโดยเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่น และทำงานประสานกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางในการปรับปรุงเมืองเพื่อให้เป็น Creative City โดยการผสมผสานประวัติศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ให้เมืองมีความผสมผสานกัน^๓

มาร์กาเร็ต โบเดน (Margaret Boden) ได้เสนอวิธีการคิดอย่างสร้างสรรค์ไว้ว่า โดยประการแรกในการสร้างสรรค์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ต้องอาศัยจินตนาการ และการคิดนอกกรอบ ไม่เอากฎกติกาในปัจจุบันเป็นตัวตั้งประการที่สอง เมื่อต้องการให้สิ่งนั้นใช้งานได้ จินตนาการดังกล่าวต้องเป็นไปได้จริงไม่เป็นการเพ้อฝัน และประการที่สามเมื่อต้องการให้สิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นประโยชน์ จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งที่อยากเห็นร่วมกันนอกจากนี้ความสร้างสรรค์ยังต้องการความมั่นใจในตนเอง และความกล้า เสียงของผู้สร้างสรรค์ บุคคลที่สร้างสรรค์จึงต้องมีแรงปรารถนาและการเคารพตนเองในการสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะรับผลจากความผิดพลาด หรือการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวเรียก ได้ว่าเป็นผู้มีจิตสร้างสรรค์ (Creative Mind)^๔

ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและพัฒนา ให้ความหมายของ “เมืองสร้างสรรค์” ว่าหมายถึง เมืองที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคมของเมือง และประกอบด้วยรากฐานที่มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมมีการรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่นของ

^๓UNESCO Institute for Statistics, **International Flows of Selected Cultural Goods and Services**, (Montreal: UNESCO Sector for Culture ,2010).

^๔Borden, Margaret A, **The Creative Mind Myths and Mechanisms**, (London: Routledge, ๒๐๐๔).

คนทำงานสร้างสรรค์และมีสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดการลงทุนเพราะความยั่งยืนของสถานที่ในเชิงวัฒนธรรม^๕

สรุปได้ว่าเมืองสร้างสรรค์นั้น เป็นเมืองที่มีพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จากความคิดสร้างสรรค์และเป็นแหล่งรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์จาก ทั้งในและต่างประเทศที่มาประกอบกิจการและก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจของเมืองและประเทศเพราะองค์ประกอบหลักของเมืองสร้างสรรค์คือเหล่าผู้ประกอบการสร้างสรรค์หรือนักคิดที่เปรียบเหมือนสินทรัพย์สำหรับ เมืองที่สามารถเคลื่อนที่ไปได้ทั่วโลกที่แสวงหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการ อยู่อาศัยและประกอบธุรกิจสร้างสรรค์

๑.๑.๑.๒ องค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย การได้สิ่งใหม่ ใช้การได้ และเหมาะสมจากความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์มีคุณลักษณะสำคัญสามประการ คือเป็นของใหม่ ใช้การได้ และมีประโยชน์ดั่งนั้น ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่า ทั้งที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ทฤษฎี หรือวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ รวมไปถึงการสร้างงานศิลปะ^๖

ฐนิธ กิตติอำพน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบเมืองสร้างสรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ของยูเนสโก ดังนี้ ๑) สร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่เมือง ๒) ส่งเสริมความหลากหลายและการเป็นสังคมที่เปิดกว้าง ๓) เป็นที่รวมของผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ และนักคิด ๔) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และพื้นที่ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ ๕) มีวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน ในการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ผ่านนโยบายกลไกต่างๆ และธรรมาภิบาลที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์^๗

ริชาร์ด ฟลอริดา (Richard Florida) ได้ให้ความหมายองค์ประกอบสำคัญ ๓ ด้าน (๓Ts Model) ได้แก่ ๑) คนที่มีความชาญฉลาด ๒) เทคโนโลยี และ ๓) การอดทนรับความแตกต่างหลากหลาย โดยมีรายละเอียดของตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

๑.คนที่มีความชาญฉลาด (Talent) เป็นดัชนีด้านทุนมนุษย์วัดจากจำนวนร้อยละของผู้ที่จบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และจำนวนชนชั้นสร้างสรรค์ (Creative Class) ซึ่งหมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และถือว่าการทำงานด้วยพลังสร้างสรรค์ของคนเหล่านี้ ส่งผลที่ดีต่อเศรษฐกิจ และสังคม และมีบทบาทต่อเศรษฐกิจวัฒนธรรม

๒. เทคโนโลยี (Technology) มีดัชนี ๒ ตัว ได้แก่ ๑) ดัชนีด้านนวัตกรรม (Innovation Index) วัดจากจำนวนการจดสิทธิบัตรต่อจำนวนประชากร ซึ่งแสดงถึงศักยภาพด้านการพัฒนานวัตกรรมของประชาชน ๒) ดัชนีบ่งชี้ ด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (Hi-Tech Index) วัดจากขนาดและจำนวนกลุ่ม

^๕UNCTAD, The Creative Economy Report 2013, United Nations, [Online], Available from :<http://www.unctad.org/creative-economy> (Accessed 31 October 2011).

^๖เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงสร้างสรรค์, (กรุงเทพฯ: ซีเคสมิเดีย, ๒๕๕๓).

^๗ฐนิธ กิตติอำพน, “เมืองและชุมชนสร้างสรรค์, เอกสารการสัมมนา Thailand International Creative Economy Forum (TICEF) โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์”, (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖), หน้า ๒๙-๓๐.

อุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยี เช่น ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ และบริการด้านวิศวกรรม

๓. การอดทนต่อความความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Tolerance) วัดจากองค์ประกอบของความหลากหลาย (Composite Diversity Index) มีดัชนี ๓ ตัว ได้แก่ ๑) ดัชนีเกย์ (Gay Index) หรือคนรักเพศเดียวกันดูจากจำนวนการใช้ชีวิตคู่ของคนเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ทางอ้อมต่อการเปิดรับ (openness) และการอดทนรับความแตกต่างหลากหลาย (Tolerance) ของสังคม ๒) ดัชนีโบฮีเมียน (Bohemian Index) หรือการไม่ยึดติดขนบธรรมเนียมดูจากจำนวนคนทำงานด้านศิลปะที่ไม่ยึดติดขนบธรรมเนียม ซึ่งจัดว่าเป็นคนที่มีความสร้างสรรค์ (Creative People) มีรูปแบบชีวิตที่หลากหลายและมีกิจกรรมในชีวิตอย่างสร้างสรรค์ เป็นตัวบ่งชี้ทางอ้อมถึงการมีเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ๓) ดัชนีการเป็นบ่อหลอม (Melting Pot Index) วัดจากจำนวนร้อยละของประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าสังคมเปิดกว้างให้คนต่างถิ่นที่เข้ามาอยู่อาศัย ซึ่งอาจกลายเป็นผู้ที่ช่วยขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจเติบโตได้โดยสังคมเป็นเสมือนบ่อหลอมวัฒนธรรมของผู้คนที่มาจากหลากหลายให้กลายเป็นวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันได้^๘

ยูเนสโก(UNESCO) ได้ให้ความหมายองค์ประกอบเมืองสร้างสรรค์ ดังนี้ ๑) ผู้ประกอบการสร้างสรรค์หรือนักคิด ที่เปรียบเหมือนสินทรัพย์สำคัญของเมืองที่สามารถเคลื่อนย้ายไปได้ทั่วโลก เพื่อแสวงหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการอยู่อาศัยและประกอบธุรกิจ ๒) สถานที่สร้างสรรค์ ได้แก่ สถานที่ที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อให้เกิดกระบวนการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการประกอบธุรกิจทั้งสถานที่ ในเมืองและผ่านเครือข่ายเชื่อมโยงทั่วโลก ๓) บรรยากาศสร้างสรรค์หมายถึงสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดให้ผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักคิดจากแหล่งต่างๆมาแสวงหาแรงบันดาลใจในการคิด และพัฒนาผลงาน รวมทั้งอยู่อาศัย และประกอบธุรกิจ ๔) วิสัยทัศน์ของเมืองและประเทศที่เข้าใจกระบวนการสร้างเมืองให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การประกอบธุรกิจและการอยู่อาศัย และ ๕) การส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นฐานของการสร้างแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์^๙

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร กล่าวถึง องค์ประกอบเมืองที่สร้างสรรค์นั้นจะต้องจัดหาสิ่งต่อไปนี้แก่ชุมชน ได้แก่ ๑) อาหารมีความปลอดภัยและพอเพียง ๒) อากาศไม่เป็นพิษ ๓) น้ำดื่มสะอาด ๔) สุขภาพสิ่งแวดล้อม ๕) ที่อยู่อาศัยเหมาะสม ๖) ไม่มีผู้ยากจนยากจน ๗) มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย^{๑๐}

^๘Florida, Richard. *The Rise of the Creative Class*, [Online], Available from : <http://www.washingtonmonthly.com/features/2005/0205.florida.html> [11 January 2010].

^๙UNESCO Institute for Statistics, *International Flows of Selected Cultural Goods and Services, 1994-2009 Defining and capturing the flows of global cultural trade*, (Montreal : UNESCO Sector for Culture, 2009).

^{๑๐}ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร, *แนวคิดและหลักการดำเนินงานเมืองน่าอยู่*, (กรุงเทพฯ: สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖), หน้า ๓-๔.

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเมืองสร้างสรรค์ หมายถึงเมืองที่มีความชัดเจนในทิศทางในการนำเอาความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจอันมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองมีการกำหนดแนวทางดำเนินการในองคาพยพที่เหมาะสมสอดคล้องกันสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าหรือบริการได้อย่างยั่งยืน โดยมีสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้เกิดเมืองต้นแบบที่ประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ สามารถใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางในการสร้างศักยภาพของสินค้าหรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ภายในพื้นที่ โดยการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวกับสินค้าและบริการของเมือง เกิดเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่จะสร้างงานสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่นและประเทศชาติได้

๑.๑.๑.๓ กระบวนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

จิล ซาซารี (Jill Zachary) ได้ทำการศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดของเมืองซีแอทเทิลเป็นเมืองตัวอย่างที่สังเกตเห็นความสำคัญของการตรวจวัดชุมชนและพัฒนาตัวชี้วัดชุมชนยั่งยืน ดำเนินโครงการโดยให้กลุ่มสมาชิกมากกว่า ๒๕๐ คน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาตัวชี้วัดเมืองยั่งยืนซึ่งจะนำมาใช้มาเป็นตัวกลางในการตัดสินใจและพัฒนากิจการเพื่อเข้าถึงความยั่งยืนของซีแอทเทิล ในการพัฒนาตัวชี้วัดของเมือง แบ่งเป็น ๕ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ จัดประชุมกลุ่มร่วมกับประชาชนอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมความยั่งยืนในภูมิภาค

ขั้นตอนที่ ๒ จัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการ เพื่อเป็นตัวแทนกรรมการทุกฝ่ายของชุมชนจัดสรรโครงการ ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๓ พัฒนาร่างตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดขั้นต้น เพื่อความชัดเจน บ่งชี้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และตัวชี้วัดขั้นที่ ๒ ซึ่งสนับสนุนตัวชี้วัดขั้นต้นและกระตุ้นความคิด ความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ ๔ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดการเชิญประชุมสัมมนา เลือกกลุ่มแกนนำเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาตัวชี้วัดความยั่งยืน

ขั้นตอนที่ ๕ สรุปผลการดำเนินงานและสรุปถึงหลักการพัฒนาตัวชี้วัดทั่ว ๆ ไป ๗ ข้อ ได้แก่ ๑) อาศัยข้อมูลที่มีอยู่ ๒) ประเมินผล คือนำเอาข้อมูลที่มีอยู่มาประเมินว่าพอจะนำไปสู่การพัฒนาตัวชี้วัดได้หรือไม่ ๓) ตัวชี้วัดสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกาลเวลา จึงควรระบุตัวชี้วัดซึ่งมีความไว้มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในระยะสั้น ๆ และระยะยาว ทั้งนี้เพื่อสามารถติดตามความก้าวหน้าได้ ๔) ตัวชี้วัดสามารถวัดได้ง่ายต่อการบ่งชี้ ๕) ตัวชี้วัดต้องสามารถบอกทิศทางการเปลี่ยนแปลงจากอดีต ปัจจุบันและอนาคตได้ ๖) การนำเสนอตัวชี้วัดต้องเป็นระบบคิดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องไม่คิดแบบแยกส่วน ๗) ประเมินความสัมพันธ์ตัวชี้วัดแต่ละกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดชุมชนยั่งยืนในซีแอทเทิล เป็นการสนับสนุนให้องค์กรชุมชน รัฐบาล ชุมชนธุรกิจและสาธารณชนเข้ามามีบทบาท ส่วนร่วมจัดทำนโยบายความยั่งยืน^{๑๑}

จาลอง โพธิ์บุญ ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้ ๑) พัฒนาไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลงและก่อให้เกิดผลกระทบ

^{๑๑}Zachary, Jill, SustainableCommunity Indicators: Guideposts for LocalCalifornia, (The Community Environmental Council, 2010).

น้อยที่สุด ๒) ลดผลกระทบของเมืองต่อพื้นที่รอบ ๆ ๓) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะวางแผนงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเมืองและป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ๔) มีการกระจายประโยชน์จากการใช้ ทรัพยากรอย่างเสมอภาคมากขึ้น ๕) เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ แบ่งปันและติดต่อสัมพันธ์กับเมืองอื่นๆ ๖) สร้างวัฒนธรรมในการอนุรักษ์ปรับปรุงและส่งเสริมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๗) แสดงถึงโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับโลก ๘) ในการเปลี่ยนแปลงเมืองจะต้องคำนึงถึงถิ่นฐานและวัฒนธรรมดั้งเดิมรวมทั้งเอกลักษณ์ด้านกายภาพและเศรษฐกิจ^{๑๒}

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้การระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ผลการประชุมสรุปเป็น ๓ ประเด็น ซึ่งใน ๓ ประเด็นนี้ มีประเด็นผลการสรุปถึงคุณลักษณะสำคัญของเมืองสร้างสรรค์ของประเทศไทยไว้ด้วย โดยกล่าวว่าจะต้องครอบคลุมและผสมผสานกันระหว่างปัจจัยแวดล้อมใน ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านสังคม เมืองสร้างสรรค์ควรมีสังคมที่มีคุณลักษณะดังนี้ คือ ๑) ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ๒) มีบริการสาธารณสุขและบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่สะดวกและพอเพียง ๓) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ๔) คดียาเสพติดมีน้อย ๕) ภาคีการพัฒนาทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง ๖) ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและความยุติธรรม

๒. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ๑) มีบรรยากาศที่ดีสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีเศรษฐกิจหลากหลาย ๒) ค่าครองชีพไม่สูงประชาชนมีงานทำ มีการประกอบอาชีพที่ดี

๓. ด้านกายภาพ ๑) เป็นเมืองที่มีระเบียบด้วยการวางผังเมืองมีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน ๒) มีการวางแผนและจัดการบริการโครงสร้างพื้นฐานทันต่อความต้องการของประชาชน ๓) มีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย ไม่สิ้นเปลือง ๔) มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว ๕) มีระบบบำบัดน้ำเสีย กำจัดมูลฝอยเหมาะสม

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม ๑) สามารถควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน ความดังของเสียง ๒) เป็นเมืองที่มีจิตวิญญาณและความสุนทรีย์ที่ประชาชนมีความภาคภูมิใจ ช่วยบำรุงรักษาไว้ซึ่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม วัฒนธรรมของท้องถิ่น ๓) ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานพอเพียงและค่าใช้จ่ายไม่แพง

๕. ด้านการบริหารจัดการ ๑) มีความโปร่งใสยุติธรรม ๒) มีประสิทธิภาพ ยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ๓) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน^{๑๓}

พนม ทิพย์ชาติ ได้สรุปถึงกลวิธีการพัฒนาเมืองของเมืองนอร์ลิ่งกาไว้ว่า ๑) การทำงานอาจต้องมีหลายรูปแบบซึ่งจะแตกต่างกันตามสถานการณ์ปัญหาพื้นที่ ๒) กระตุ้นการมีส่วนร่วมของ

^{๑๒}จำลอง โพธิ์บุญ, “ทำชุมชนเมืองของไทยให้น่าอยู่”, วารสารพัฒนาบริหาร, ปีที่ ๕๖ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๕๖), หน้า ๘๗-๑๑๐.

^{๑๓}คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน, สำนักงาน ม.ป.ท. : ม.ป.พ, (อัสสัมชัญ).

ชุมชนให้มากที่สุด ๓) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ๔) กระตุ้นองค์กรเกี่ยวกับสุขภาพและองค์กรอื่นๆ เพื่อให้ทุกองค์กรได้มีส่วนร่วม ๕) เป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาระบบที่เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ ๖) ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาหรือกิจกรรมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางสังคม^{๑๔}

กรมการปกครอง ได้กล่าวถึง แนวความคิดการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ที่เป็นสากลมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) ความน่าอยู่ (Livability) หมายถึง การที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในทุกระดับของสังคม แนวทางการกิจหลักคือ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาคมนและสังคมให้ แข็งแรงและเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและบริการทางสังคม ๒) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitive&Productive) เมืองสร้างสรรค์อยู่ต้องมีการขยายตัวของภาวะการจ้างงานรายได้ และการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม เพื่อให้สังคมมีความเข้มแข็ง เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และช่วยเสริมการพัฒนาชนบท แนวทางการกิจหลักคือ การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเมือง เน้นการจัดบริการทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้มาตรฐานและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยคำนึงถึงการพึ่งพาทรัพยากรระหว่างเมืองและชนบท ๓) ความเป็นประชาธิปไตย (Good Governance) หมายถึง ทุกภาคส่วนในสังคมมีความเป็นเอกภาพ มีการบริหารราชการอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการ^{๑๕}

๒.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์

๒.๑.๒.๑ ความหมายชุมชนสร้างสรรค์

ความหมายของชุมชนสร้างสรรค์ องค์กรภาครัฐเอกชน และนักคิดจากประเทศต่างๆ ให้ความหมายของชุมชนสร้างสรรค์ ตลอดจนถึงมุมมองต่อชุมชนสร้างสรรค์ ดังนี้

จอห์น เอ็มเอเจอร์ (John M. Eger) แห่งมหาวิทยาลัยซานดิเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า ชุมชนสร้างสรรค์ (Creative Community) ได้แก่ชุมชนที่เห็นความสำคัญของการเชื่อมโยง ศิลปะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน และมีการนำมาใช้อย่างชาญฉลาดในการพัฒนาทุนมนุษย์ และทรัพยากรด้านอื่นๆ เพื่อเตรียมประชาชนของตนให้พร้อมรับความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ ยุคหลังอุตสาหกรรม^{๑๖}

^{๑๔}พนม ทิพย์ชาติ, “การศึกษาดูงานเมืองน่าอยู่ในออสเตรเลีย”, ในแนวทางการดำเนินงานบ้านน่าอยู่ เมืองน่าอยู่ เขตภาคใต้ตอนล่าง, (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖) หน้า ๑๕-๑๗.

^{๑๕}กรมการปกครอง, สำนักงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น, **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมืองพัทยา**, (กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง, ๒๕๕๗), หน้า ๔๘-๕๓.

^{๑๖}Eger, John M, **The Creative Community : Forging The Links between Art Culture Commerce & Community**, (The California Institute for Smart Communities.SanDiego State University. U.S.A. 2012).

สมาร์ทคอมมูนิตี (Smart Communities) ซึ่งเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ของพื้นที่ต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา ให้ความหมายชุมชนสร้างสรรค์ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหว เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ เสริมสร้างความเจริญงอกงามของบุคคล สร้างงานและรายได้ เชื่อมโยงวัฒนธรรมและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ตลอดจนยอมรับความหลากหลายของรูปแบบชีวิตและวัฒนธรรม และหาวิธีการปลดปล่อยความสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวคนทุกคนและในทุกสถานที่ (Smart Communities) ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการชุมชนสร้างสรรค์ตั้งแต่ปี ๒๐๐๕ มีวิสัยทัศน์ของโครงการว่า “ชุมชนสร้างสรรค์จะเป็นชุมชนที่สร้างสรรค์และเชื่อมโยงศิลปะ วัฒนธรรม ธุรกิจและเทคโนโลยี ผสานเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการเสริมพลังและความสามารถของปัจเจกชน^{๑๗}”

วิชิต นันทสุวรรณ อธิบายว่าชุมชนสร้างสรรค์หมายถึงการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในพื้นที่หรือ ขอบเขตที่แน่นอนหนึ่ง มีความผูกพันซึ่งกันและกันอันเป็นผลมาจากมีกิจกรรมการผลิต มีวิถีชีวิตที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันหรือเกื้อกูลกัน มีกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนภายในกลุ่ม และเกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและรวมถึงความคิดทางการเมือง หรือมีกระบวนการในการตัดสินใจร่วมกัน^{๑๘}

สุวิทย์ เมษินทรีย์ กล่าวว่า “สุดยอดของหมู่บ้าน คือการที่คนในหมู่บ้านมีทักษะ มีความรู้ความสามารถ (Productive People) ผสมผสานกับสถานที่ซึ่งน่าอยู่น่าเที่ยว (Attractive Place) และสามารถนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่โดดเด่นและแข่งขันในตลาดได้ (Competitive Product)” โดยมีแนวคิดว่า หมู่บ้าน เป็นส่วนผสมที่ลงตัวของ ๓P คือ คน (people) ถิ่นลำเนา (Place) และผลิตภัณฑ์ (Product) ในน้ำหนักที่มากน้อยแตกต่างกันในแต่ละชุมชน^{๑๙}

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความหมายในทางสังคมวิทยาของนักวิชาการแนวชุมชนหลายคนว่า ชุมชนสร้างสรรค์หมายถึงกลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับ ลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสร้างสรรค์ใกล้ชิดดีกว่า และมีความเห็นอกเห็น

^{๑๗}Smart Communities, The Memphis Manifesto: Building a community of idea, [Online], Available from:http://www.norcrossga.net/user_files/The%20Memphis%20Manifesto.pdf, [11 November, 2012].

^{๑๘} วิชิต นันทสุวรรณ, *บทบาทของชุมชนกับการศึกษา*, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๖), หน้า ๓๖.

^{๑๙} สุวิทย์ เมษินทรีย์, *โลกพลิกโฉม ความมั่งคั่งในนิยามใหม่*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยาม เอ็ม แอนด์ พลัสลิซซิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๓๕.

ใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่นเชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา ความรู้สึกและทัศนคติ ทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม^{๒๐}

สรุปได้ว่า ชุมชนสร้างสรรค์ คือ ชุมชนที่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น คนในชุมชนชอบเรียนรู้และคิดสิ่งใหม่ๆ สามารถหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือ ดำเนินชีวิตสมาชิกอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข แม้จะมีรูปแบบชีวิตและวัฒนธรรมหลากหลาย มีการเชื่อมโยง ศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีและอาชีพ มีเอกลักษณ์ของชุมชน และรู้จักนำสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาชุมชน

๒.๑.๒.๒ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ จำแนกองค์ประกอบของชุมชนไว้ ๓ ประการ คือ

๑. องค์ประกอบด้านมนุษย์ (Human Component) เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชุมชนมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการติดต่อไปมาหาสู่กัน ลักษณะและรูปแบบของกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มพ่อค้า เป็นต้น มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น เนื่องจากมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่เป็สมาชิกของกลุ่มใด ๆ ก็ตามย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่นๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไป

๒. องค์ประกอบด้านสิ่งที่มนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้น (Man-Made Component) สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นและนำไปใช้ในชุมชนมีหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกหรือสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่นวิทยุโทรทัศน์ พัดลม อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย เป็นต้น นอกจากนี้สิ่งที่เป็นวัตถุแล้วมนุษย์ยังสร้างแนวความคิด ปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ต่างๆ ขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพและระดับต่างกัน การประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดและสืบต่อกันไปตลอดเวลา สิ่งที่มีมนุษย์คิดค้นขึ้นมาจะมีความสัมพันธ์ต่อกันในแต่ละชนิดของมันเองคล้ายกับลูกโซ่ที่ต่อกันเป็นช่วงๆ เช่น สร้างรถยนต์ขึ้นมาวิ่งบนถนนที่สร้างขึ้นมา ทำให้เกิดฝุ่นปลิวไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านหรือสามารถที่จะขนผลผลิตพวกพืชผัก ผลไม้ไปขายในตลาดได้เร็วขึ้น เป็นต้น

๓. องค์ประกอบด้านสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (Natural Component) หมายความว่ารวมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์ เช่นสภาพอากาศที่แห้งแล้งจะทำให้ไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชผล เป็นต้น^{๒๑}

สัมฤทธิ์ พงษ์วิวัฒน์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ มี ๖ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณและช่องทางการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนมีโอกาสพบปะ สัมพันธ์ สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนโดยใช้เวทีสาธารณะบนความซื่อสัตย์ ความเชื่อถือนอกและกันของเพื่อนบ้านและคนในครอบครัว

^{๒๐}บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **ชุมชนพลวัต**, (กรุงเทพฯ: บริษัท ดี.เค.ปริ๊ตติ้งเวิลด์ จำกัด , ๒๕๕๓), หน้า ๕๖.

^{๒๑}ไพรัตน์ เดชะรินทร์, **การบริหารงานพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖), หน้า ๓๓.

๒. มีกระบวนการชุมชนที่สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน
๓. ผู้นำมีความเป็นผู้นำ และเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า มีการเรียนรู้จากจากความล้มเหลว ก่อเกิดเป็นปัญญาใหม่ๆ
๔. สมาชิกชุมชนมีความตระหนักรู้ และรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
๕. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกชุมชนเป็นไปในแนวราบทำให้เกิดความเข้าใจ และไว้วางใจกัน มีการช่วยเหลือแบ่งปัน

๖. สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกของความเป็นชุมชน มีความร่วมมือร่วมใจ ไว้วางใจ แบ่งปัน เอื้ออาทร มีกระบวนการส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนทำงานร่วมกัน^{๒๒}

UNDP ได้ระบุองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ๖ ข้อ ได้แก่

๑. ความสามารถในการตีความ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือระบบทั้งหมด
๒. ความสามารถในการระบุความต้องการ และประเด็นปัญหาของการพัฒนา
๓. ความสามารถในการกำหนดแผน แผนงาน โครงการและกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาชุมชน

๔. ความสามารถในการดำเนินกิจกรรม การพัฒนา ระดม และใช้ทรัพยากรการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ความสามารถในการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน การเรียนรู้หรือปรับปรุง แนวทางการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา

๖. ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และทักษะรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์^{๒๓}

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ ได้ระบุถึงองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ๓ ส่วน ได้แก่ ๑)กระบวนการเรียนรู้ ๒) มีกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน ๓) มีกระบวนการการพึ่งพาตนเองของสมาชิกชุมชน และของชุมชนในภาพรวม^{๒๔}

โกวิทย์ พวงงาม ได้ระบุถึงองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ๙ ประการ

๑. มีบุคคลที่หลากหลายมารวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้

๒. มีเป้าหมายร่วมกัน และยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ของสมาชิกชุมชน

๓. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก และห่วงใยชุมชน

^{๒๒} สัมฤทธิ์ พงษ์วิวัฒน์, “ทุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านหินกอง หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองขาม อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒).

^{๒๓} United Nations Development Programme, **Capacity assessment and development Technical advisory paper No. 3**, New York, Management Development and Governance Division, United Nations Development Programme, (UNDP, 2009).

^{๒๔} ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, **ชุมชนศึกษา**, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗.

๔. สมาชิกชุมชนมีอิสระในการคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติงานและการประมาณผลงานที่เกิดขึ้น

๕. มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วัสดุ อุปกรณ์ กำลังคนต่อกัน และมีการสื่อสารหลายรูปแบบ

๗. มีการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๘. มีการบริหารจัดการกลุ่มในชุมชนอย่างหลากหลาย

๙. มีการสร้างผู้นำชุมชนที่มีความหลากหลาย^{๒๕}

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของชุมชนทั้ง ๓ ประการ ในชุมชนหนึ่งๆ จะมีความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกัน เริ่มจากองค์ประกอบด้านมนุษย์ นอกจากจะมีความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันแล้วยังจะต้องไปมีความสัมพันธ์ต่อสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นด้วย เช่น มนุษย์ร่วมมือกันไปช่วยกันตัดไม้ในป่า แล้วนำมาสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น

๒.๑.๒.๓ กระบวนการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

อภิชัย พันธเสน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่าเป็น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเมืองที่ตั้งใจกระทำ ขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นจากสภาพก่อนการพัฒนา มีการกินดีอยู่ดี มีการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีการปรับปรุง ดัดแปลง หรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อม มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับสังคมภายนอกชุมชนของตน ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเป็นสำคัญ^{๒๖}

เฉลิมว บุรีภักดี ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชนคือการทำให้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่การศึกษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่น ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีความสุข รู้รักสามัคคี และร่วมมือกันทำงานได้^{๒๗}

สนธยา พลศรี กล่าวถึงการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่สำคัญประการหนึ่ง โดยกล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน คือร่วมคิดรวมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบและร่วมในการรับผลของการพัฒนา ทั้งในรูปของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร^{๒๘}

^{๒๕} โกวิททย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๔๕.

^{๒๖} อภิชัย พันธเสน, พุทธเศรษฐศาสตร์: วิวัฒนาการทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์, (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, ๒๕๕๔), หน้า ๔๖.

^{๒๗} เฉลิมว บุรีภักดี, ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, (นนทบุรี: สำนักงานมาตรฐานการศึกษา และสำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔), หน้า ๗๖.

^{๒๘} สนธยา พลศรี, เครือข่าย: พื้นฐานและความสำคัญต่องานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๒๕.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือกระบวนการพึ่งตนเองของประชาชนในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม และกระบวนการกระตุ้นความคิด สร้างจิตสำนึก^{๒๙}

โกวิท พวงงาม ได้ทำการสรุปประมวลความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือ มีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้าน ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะที่เดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการธำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนาและภาษา อีกด้วย^{๓๐}

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงคนและชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้พลังและความร่วมมือจากคนในชุมชนและหน่วยงานของรัฐ และองค์กรในชุมชน เพื่อปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าทั้งในด้าน คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง โดยมุ่งยกระดับมาตรฐานการ ครองชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นส่วนหนึ่งของหลักการ PAR (Participatory Action Research) คือ การดำเนินการพัฒนาและวิจัยการพัฒนาพร้อมๆ กันไปโดยทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนาและประชาชนช่วยกันดำเนินการ ซึ่งหลักการเช่นนี้ เป็นการแสดงถึงความพยายามทำงานอย่างรอบคอบ เพื่อให้ดำเนินงานไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่การมีส่วนร่วมในที่นี้ คือการที่ประชาชนในชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นชุมชนเมืองหรือชนบทได้เข้ามามีส่วนในการร่วมคิด ตัดสินใจ และร่วมประเมินกิจกรรมที่ชุมชน ได้กำหนดขึ้นเองอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นับว่าเป็นการทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้อีกด้านหนึ่ง ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นหลักแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

๒.๒.๑ ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามามีส่วน

^{๒๙} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕), หน้า ๔๖.

^{๓๐} โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๖), หน้า ๖๖.

ร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน แล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย^{๓๑}

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๓๒}

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^{๓๓}

พัชรี สีโรรส และคณะ ได้กล่าวสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้/เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย^{๓๔}

สหประชาชาติ (United Nations) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน และสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน^{๓๕}

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริมชักนำ และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรมสมาคมมูลนิธิ และองค์กร

^{๓๑}ชิตินิลพานิชและกุลธรรณาพงศธร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลหมู่บ้าน พิมพ์ครั้งที่๓, หน่วยที่ ๘, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๓๕๐.

^{๓๒}นรินทร์ ชัยพัฒนพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (กรุงเทพมหานคร: ๕๕๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๓๓}นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๓.

^{๓๔}พัชรี สีโรรส และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๓๕}United Nations, Department of International Economic and Social Affairs, Popular Articulation as A Strategy for Promoting Community Level Action and National Development Report of The Meeting or The Idaho Group of Experts, Held at UN. P. 5., (New York: United Nations, 2011), p. 5.

อาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน^{๓๖}

ปรัชญา เวสารัชช์ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา หมายถึงการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความหมาย หรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตัวในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน^{๓๗}

ผดุงพร ธรรมดา ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ในลักษณะที่เป็นแนวเดียวกัน^{๓๘}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลทั้งในเมืองและชนบท ร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปิดโอกาส หรือสร้างโอกาสให้แก่สมาชิกทุกคนภายในชุมชนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการกำหนดปัญหาความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ สมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนด้วย เช่น ภาครัฐ เป็นต้น นับว่าเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชนในชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ที่ตั้งขึ้นเพื่อสร้างขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากผลการพัฒนาเท่าๆ กัน

๒.๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีนักวิชาการกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด ได้กล่าวอธิบายถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า ในระบอบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและสมบูรณ์นั้นกลไกที่สำคัญคือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายของประชาชน ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเข้าไปสร้างกฎหมายและบริหารราชการแผ่นดิน หากกลไกนี้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีกลไกนอกระบบเข้ามา แต่ถ้าหากมีการเรียกร้องเกิดขึ้นแสดงว่า ระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและยิ่งกลไกในระบบเป็นกลไกที่รวมอำนาจจากเบื้องต้น หรือรวมศูนย์และอยู่ห่างจากปัญหาทำให้กลไกระบบไม่สามารถเข้าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง การเรียกร้องก็อาจรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ^{๓๙}

^{๓๖}ไพรัตน์ เตชะรินทร์, “นโยบาย และกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”, (ม.ป.ท., ๒๕๒๙), หน้า ๖.

^{๓๗}ปรัชญา เวสารัชช์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาชนบท”, (สถาบันไทยคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๕.

^{๓๘}ผดุงพร ธรรมดา, การศึกษาความพร้อมของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดศรีสะเกษ, (ศูนย์บรรณสารสารสนเทศทางการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

^{๓๙}มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, กติกา เครื่องมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, ๒๕๓๘), หน้า ๓.

สมยศ ทุ่งหว้า ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนพึ่งพาตนเอง ช่วยให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของเขา จะทำให้ทัศนคติมีอำนาจต่อรองมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งช่วยพัฒนาประชาธิปไตยโดยสร้างสังคมการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด^{๔๐}

วิลเลียม ดับบลิว รีเตอร์ (William W. Reeder) ได้กล่าวถึงความสำคัญนี้เช่นกันว่าการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล การมีส่วนร่วมของกลุ่ม และปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๑. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทัศนคติ และค่านิยมของตน

๒. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้น มีคุณค่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของตน

๓. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นมีเป้าหมายที่จะส่งเสริม และปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตน

๔. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อตัวเองมีประสบการณ์ที่เป็นอดีตต่อกิจกรรมนั้นมาแล้ว

๕. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับสิ่งที่ตัวเองได้มา หรือหวังเอาไว้

๖. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่

๗. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลจะกระทบโดยการบีบบังคับหาไม่ได้

๘. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและจารีตประเพณี

๙. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่เอื้ออำนวย

๑๐. การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ของบุคคลและกลุ่มบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ

๑๑. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุน กระตุ้น ยั่วยุ และจูงใจให้เกิดขึ้น^{๔๑}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการกำหนดนโยบาย และการดำเนินงานหลายประการ โดยเฉพาะการรับนโยบายของรัฐตามที่ตั้งอยู่ในเงื่อนไขของแผนพัฒนาแห่งชาติ เป็นที่ยอมรับและตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชนที่สอดคล้องกลมกลืนเป็น

^{๔๐}สมยศ ทุ่งหว้า, **สังคมชนบทกับการพัฒนา**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๑๙.

^{๔๑}William W. Reeder, **Some Aspects of The Information Social Participation of Form Families in New York State**, (New York: United Nations, 2017), p. 39.

อันหนึ่งอันเดียวกันกับสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจจะเกิดตามมาในภายหลัง หรือก่อนก็ได้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่ม และองค์กรที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ คิดพิจารณา การตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ รวมถึงสามารถปฏิบัติหน้าที่และดำเนินการให้ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน

๒.๒.๓ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนได้มี นักวิชาการกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

สุทิน บุญญาธิการ และคณะ ได้รวบรวมลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) โดยประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบ และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะ ดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับ ประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลประกอบการ จัดทำรายงานเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในโครงการ และ เสนอแนะประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวที สาธารณะให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือการดำเนินโครงการหน่วยงานเจ้าของ โครงการ และผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจได้ทำความเข้าใจระหว่างกัน และหาเหตุผลที่เกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจาก โครงการ มีการอธิบายให้ที่ประชุมทราบรายละเอียดและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วจึงเปิด โอกาสให้ซักถาม อาจจัดขึ้นเฉพาะจุดในระดับชุมชนย่อยๆ แต่ละชุมชนก่อนแล้วจึงจัดรวมหลายๆ ชุมชนอีกครั้งหนึ่ง การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขามาร่วม อธิบายซักถามและให้ความเห็น ทั้งนี้ ผลการประชุมจะต้องมีการนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วม ประชุม การประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีเสนอข้อมูลจากทั้งสองฝ่าย คือฝ่าย เจ้าของโครงการและฝ่ายผู้ได้รับผลกระทบ เป็นการประชุมที่เปิดกว้าง มีหลักเกณฑ์ และประเด็นที่ พิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบร่วมกัน ควรมีลักษณะไม่เป็นทางการมากนัก

๔. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อ ประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจดำเนินการให้ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบให้มีการเลือกตัวแทนไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจ ในเรื่องนั้น

๕. การใช้กลไกทางกฎหมาย เป็นการเรียกร้องสิทธิจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมมักใช้ ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการทางอื่นได้ โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นหลัก^{๔๒}

^{๔๒} สุทิน บุญญาธิการ และคณะ, “การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มี ผลกระทบต่อประชาชน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๕

ชาติชาย ญ เชียงใหม่ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

๑. เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชน (Inclusiveness)

๒. เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

๓. เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน^{๕๓}

นำชัย ทนุผล ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบัน หรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆ

๒. การเกี่ยวข้อ (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างแข็งขันของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ตัวผู้เข้าร่วม ไม่เน้นสถาบัน องค์การ

๓. การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนด หรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)^{๕๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคณะต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องหรือกิจกรรมต่างๆ อาจจัดเป็นลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยวางแผน ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ มีการติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ร่วมกันบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินการประสบความสำเร็จตามความประสงค์

๒.๒.๔ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

พระมหาสุทิตย์ อาภากร ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรชุมชนและเครือข่ายนั้นมี ๖ ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่องค์กรภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในท้องที่ตลอดจนมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชนด้วย

^{๕๓} ชาติชาย ญ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๙.

^{๕๔} นำชัย ทนุผล, หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑.

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่องค์กรประชาชนและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา รวมทั้งกำหนดวิธีการแนวทางในการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการพัฒนาตั้งอย่างเช่นองค์กรชุมชนและเครือข่ายเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนแม่บทชุมชนและแผนพัฒนาตำบล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่องค์กรชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการเพื่อให้กิจการเพื่อให้กิจกรรมลู่วงเช่นองค์กรชุมชนเข้าไปดำเนินพัฒนาระบบสหกรณ์ของชุมชนและการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ภาคประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดใครได้รับประโยชน์มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นหรือไม่เป็นต้นซึ่งในการประเมินผลนั้นอาจเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรอยต่อของการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๖ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ประสบการณ์ทำงาน และการสรุปบทเรียน เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทบทวนการทำงานของตนเอง และหาแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในระยะยาว^{๔๕}

โกวิท พวงงาม ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาโดยสรุปว่า ควรจะมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

^{๔๕} พระมหาสุทิตย์ อาภากร, “การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน”, ใน เอกสารประกอบการศึกษา วิชา ๒๑๕๑๐๓ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓-๑๔.

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่า งานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก^{๔๖}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับงานทุกขั้นตอน และในมิติต่างๆ โดยเฉพาะผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ซึ่งเกี่ยวข้องที่มีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน จะต้องดำเนินการตามแบบแผนที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว เริ่มตั้งแต่การร่วมศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ การวางแผนแก้ไขปัญหาการติดตาม และประเมินผล ตลอดจนนำผลที่เกิดขึ้นไปใช้ร่วมกัน เป็นต้น

๒.๒.๕ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร ได้กล่าวสรุปไว้ว่า หลักสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

๑. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชนโดยยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน หรือต่อบุคคล

๒. หลักการจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และเรื่องความคิดจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

๓. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้มีความร่วมมือสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

๔. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิดของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรม โดยให้ประชาชนมีโอกาสทดลองคิดปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์ เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

๕. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำไปใช้แสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้ดี

๖. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงาน และทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ^{๔๗}

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ก็ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ประการ คือ

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑.๑ จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ

๑.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

^{๔๖}โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม.ป.ท., ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^{๔๗}ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”, หน้า ๓๖๒.

๑.๓ การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

๑.๔ ลงมือปฏิบัติจริง

๑.๕ ถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

๒. การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรม การแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

๒.๒ สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน^{๔๘}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกฝ่ายควรจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยร่วมกันสร้างอุดมการณ์และค่านิยมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนความคิดของกันและกัน รวมถึงมีการอบรม/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกันซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม ดังนั้น การมีส่วนร่วมนี้จึงนับว่าเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีปรองดองของกลุ่มคนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง

๒.๓.๑ ความหมายการพึ่งตนเอง

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการพึ่งตนเองมีนักวิชาการได้กล่าวไว้เป็นนิยามต่างๆ ดังต่อไปนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวไว้ว่าการพึ่งตนเองหมายถึงลักษณะของสังคมที่สามารถอยู่ได้ โดยที่ประชาชนในชุมชนนั้นมีความสุขตามอัตภาพโดยนัยนี้การพึ่งตนเองจึงไม่ใช่การที่สังคมดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ อีกทั้งแบบแผนของการพึ่งตนเองก็ย่อมมีได้หลากหลายแล้วแต่ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศการพัฒนาอย่างพึ่งตนเองก็คือการลงทุนด้วยการระดมทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศและที่สำคัญที่สุดก็คือทรัพยากรบุคคลในประเทศนั้นเองคำถามที่ว่าประเทศหนึ่งๆ สามารถพัฒนาอย่างพึ่งตนเองได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เราได้ตั้งมาตรฐานหรือระดับของการพึ่งตนเองไว้อย่างไรมาตรฐานดังกล่าวควรจะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ^{๔๙}

เสรี พงศ์พิศ ได้กล่าวไว้ว่าการพึ่งตนเองหมายถึงความสามารถของคนที่จะช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุดโดยไม่เป็นภาระคนอื่นมากเกินไปมีความสมดุลความพอดีในชีวิตเป็นสภาวะทาง

^{๔๘}สำนักมาตรฐานการศึกษา และสถาบันอื่นๆ, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๘.

^{๔๙}สุเมธ ตันติเวชกุล, ปัจจัยทางสังคมกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของไทย,(กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑๔.

กายที่สอดคล้องกับสภาวะทางจิตที่เป็นอิสระมีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่มีสิ่งจำเป็นปัจจัยสี่พอเพียง เป็นความพร้อมของชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ^{๕๐}

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองว่า

๑. เป็นความสามารถที่เป็นตัวของตัวเองในทางความคิด โดยมีทัศนคติการมองปัญหาต่างๆ การตัดสินใจด้วยตนเอง

๒. ในการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบันชุมชน หรือองค์กรชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหา และในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

๓. เป็นการพึ่งตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพา เป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน

๔. กรอบการมองจะต้องไม่มุ่งแข่งขันกัน หรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการสู่ความเป็นไทต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^{๕๑}

สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การรู้จักหารายได้ หาทรัพยากรสินไว้เลี้ยงตนเอง โดยไม่เป็นภาระแก่คนอื่น แม้ระหว่างเป็นเด็กและต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ก็ตาม ซึ่งเป็นการรู้จักสร้างตัว สร้างอนาคต หากใครรู้จักช่วยตนเองแล้ว คนๆ นั้น จะเป็นบุคคลที่ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคต่อความลำบาก^{๕๒}

สรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง เป็นการพึ่งตนเองได้โดยมีความสุขตามอัตภาพ ช่วยเหลือตนเองในกิจการของตนได้มากที่สุด และเข้าร่วมกับสมาชิกในชุมชนช่วยเหลือกันและกันมีขีดความสามารถที่จะแก้ไขปัญหา หรือสนองความต้องการของตนเองและชุมชนโดยชอบธรรมจะต้องไม่มุ่งแข่งขัน แต่เป็นการมุ่งสู่ความเป็นอิสระมิตรภาพต่อกัน อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือกันเป็นสิ่งจำเป็น คือพึ่งพาในสิ่งที่เราไม่มี เกื้อกูลสิ่งที่เรามีให้แก่ผู้อื่น การพึ่งพานี้ทำไปเพื่อให้แต่ละบุคคลหรือแต่ละชุมชนพึ่งตนเองได้นั่นเอง จนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการผันผวนทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองได้

๒.๓.๒ องค์ประกอบสำคัญของ การพึ่งตนเอง

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญของ การพึ่งตนเอง มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการ หรือเบญจขันธ์ของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและสังคมที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นหลักการช่วยให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ดังนี้

๑. จิตใจที่เป็นธรรม หมายถึง จิตใจที่มีธรรมะ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบากไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่จ่ายฟุ่มเฟือย จะกำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

๒. แบบแผนการผลิต หมายถึง กำหนดแบบแผนการผลิตให้เป็นแบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ทำให้ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรกรรมแบบผสมผสาน ซึ่งทำให้มีกิน มีใช้ครบและธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล

^{๕๐} เสรี พงศ์พิศ, ๑๐๐ ร้อยคำที่ควรรู้, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗.

^{๕๑} สถาบันวิจัยสังคม, **ชนบทไทย**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๓.

^{๕๒} สุพัตรา สุภาพ, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๑๗.

๓. ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม หมายถึง ความสมดุลที่เกิดขึ้น เพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม และขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมาก และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

๔. การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ หมายถึง เป็นระบบการผลิตแบบใช้เอง กินเอง ความสมดุลธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่ไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกิน พอใช้ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้ จึงมีชีวิตที่สงบสุข มีเวลา และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๕. ชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม หมายถึง ระบบชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวมีอาหารการกินที่เหลือเฟือ มีเวลาที่จะช่วยเหลือกันสร้างสรรค์กัน และเกิดการผลิตทางวัฒนธรรมของชุมชนขึ้น คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือกัน มีสถาบันทางครอบครัวที่มั่นคง มีการนับถือลำดับอาวุโสและผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาทางการสาธารณสุขทางศิลปะ และวัฒนธรรมเป็นสถานสังคมสงเคราะห์และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ^{๕๓}

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทำการวิจัยการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทเพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดว่า ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ จะต้องประกอบด้วย การพึ่งตนเอง ๕ ด้าน คือ

๑. ด้านเทคโนโลยี (Technology: T) มีลักษณะเหมาะสมในสภาพชนบท ซึ่งอาจหมายรวมถึงเครื่องมือ เครื่องใช้พื้นบ้าน และเทคโนโลยีใหม่ ที่มีความทันสมัย หากแต่ควบคุมได้ และควรเป็นเทคโนโลยีที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาภายในประเทศ

๒. ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E) อยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก สามารถในการออมและการลงทุน สามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

๓. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Resource: R) ควรใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ หรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศน์ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

๔. ด้านจิตใจ (Mental: M) คนในชุมชนควรมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง มีจิตใจใฝ่รู้ ใฝ่พัฒนา มีความรู้ และสามารถในการประยุกต์ มีคุณภาพ อดทนอดบายนุช และมีความขยันหมั่นเพียร

๕. ด้านสังคมวัฒนธรรม (Social: S) ชุมชนมีภาวะผู้นำดี การมีส่วนร่วมสูง มีความเป็นปึกแผ่นทางสังคม มีองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความรู้และข่าวสารที่เท่าทันโลกภายนอก^{๕๔}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ซึ่งได้กล่าวไว้เหมือนกันว่า การพึ่งตนเอง ประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ ๕ ด้าน หรือ TERMS ซึ่งประกอบด้วย Technology, Economic, Resource, Mental and Socio-Cultural มีรายละเอียดดังนี้

^{๕๓}ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสุขของสังคมไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐), หน้า ๓๓-๓๕.

^{๕๔}สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, รายงานการวิจัยเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๕.

การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (T) หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการเทคโนโลยีพื้นฐานกับการสนองความต้องการเทคโนโลยีพื้นฐานหรือความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับเทคโนโลยีเก่า คำว่า เทคโนโลยี เป็นได้ทั้งเทคโนโลยีที่เป็นวัตถุ (Material) เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร ไถ เกวียน พันธุ์พืช ปุ๋ย และเทคโนโลยีที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material) เช่น ความรู้ ความชำนาญ ภาวะผู้นำ การจัดการ การวางแผน การให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ ความเมตตา ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความกล้า ความรู้จักพอ

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบท (E) หมายถึง ความสมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายของชุมชนชนบท หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความพออยู่พอกินของชาวชุมชน มีรายได้พอกับรายจ่าย ไม่มีหนี้สินชนิดที่ไม่อาจชดใช้คืน (สามารถมีหนี้สินจากการลงทุนเพื่อการเกษตรกรรมหรือธุรกิจได้) คำว่า ชุมชนชนบท หมายถึง หมู่บ้านนอกเขตเทศบาล

การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) หมายถึง ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไปและการทดแทน นั่นคือการมีทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นในชีวิตไว้ใช้ แต่ไม่ใช้มากเกินไปจนสูญหรือทำให้เสียดุลรักษาธรรมชาติให้คงความหลากหลาย (Biodiversity) ได้ไว้ให้มากที่สุด คำว่า ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น พื้นดิน หิน แร่ธาตุ น้ำป่า สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ส่วนที่เป็นสัตว์

การพึ่งตนเองทางจิตใจ (M) หมายถึง ความสมดุลหรือความมั่นคงของจิตใจซึ่งมีลักษณะกล้าแข็ง มีพลัง สามารถสู้กับความยากลำบาก หรือปัญหาใดๆ ได้ จิตใจเป็นคุณสมบัติของบุคคลแต่ละคน การพึ่งตนเองทางสังคม (S) หมายถึง ความสมดุลหรือความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคนครอบครัว ชุมชน หรือองค์การสังคมใดๆ ในสังคม ซึ่งความเข้มแข็งของหน่วยสังคมเหล่านี้จะทำให้หน่วยสังคมแต่ละหน่วยมีพลังกล้าแข็งสามารถเผชิญกับงานใหญ่งานยาก หรืออุปสรรคต่างๆ ได้ คำว่าสังคม ย่อมจะต้องหมายความรวมถึงวัฒนธรรม ซึ่งคือ กฎระเบียบของสังคม ที่คนในสังคมจะต้องยึดถือปฏิบัติตาม^{๕๕}

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการพึ่งตนเองนั้น คือ การที่ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีในการพึ่งตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจ หรือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยที่สำคัญ ๕ ด้าน คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมนั่นเอง รวมถึงมีกระบวนการจัดการที่ดี มีผลให้ประชาชนภายในชุมชนมีสถานะที่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๒.๓.๓ ลักษณะของการพึ่งตนเอง

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของการพึ่งตนเอง มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ ได้แบ่งลักษณะของการพึ่งตนเองเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ในเชิงปัจเจกบุคคล: การพึ่งตนเอง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือนเพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา

^{๕๕} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท, ฉบับรวมชุด, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗-๑๘.

๒. ในลักษณะกลุ่ม: การพึ่งตนเอง หมายถึง สังคม (กลุ่ม) ที่มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง และความร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้ การพึ่งตนเองอย่างแท้จริง ต้องกินความรวมถึงว่ากลุ่มชนนั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตน^{๕๖}

อภิชาติ ทองอยู่ สมพจน์ สมบูรณ์ และพัชรินทร์ ลาภานันท์ ได้ทำการแบ่งขอบเขตของการพึ่งตนเอง เป็น ๒ ลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน คือ

๑. การพึ่งตนเองทางกายภาพ: เป็นการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการปกครองตลอดจนการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมตามแบบแผนของตัวเอง ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อบริโภคเป็นหลัก

๒. การพึ่งตนเองทางวัฒนธรรม: ความเชื่อ สติปัญญา และอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งมีผลต่อกันและกันทั้งสองด้าน เป็นการสร้างสังคมที่มีแบบแผนทางวัฒนธรรมและการผลิตของตัวเอง มีการผลิตเพื่อบริโภคเป็นหลัก มีศักยภาพที่ดำเนินไปตามรากฐานแห่งวัฒนธรรมของตัวเองสูง และขณะเดียวกันก็มีการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและกัน เสริมไปด้วยทั้งภายในหมู่บ้านและกับภายนอกหมู่บ้าน ในความเป็นตัวของตัวเองที่สืบทอดวิถีแห่งการพึ่งตนเองได้ทั้งสองด้าน^{๕๗}

สรุปได้ว่า ลักษณะของการพึ่งตนเองนั้น ไม่ว่าจะป็นลักษณะปัจเจกบุคคลหรือลักษณะกลุ่มก็ตาม ต่างก็มีสิ่งที่พึ่งประสงค์คล้ายกัน คือการพึ่งตนเองอยู่ได้ทั้งในทางกายภาพ เช่น เศรษฐกิจและการปกครองที่เข้าได้กับสังคมตามแบบแผนของตนเอง และการพึ่งตนเองในทางวัฒนธรรมนั้นเช่น มีความเชื่อ มีความรอบรู้พร้อมที่จะร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของสังคม อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง และมีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อกันและกัน

๒.๓.๔ เงื่อนไขในการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวกับเงื่อนไขของการพึ่งตนเอง มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ได้กล่าวถึงเงื่อนไขในการพัฒนาโดยมุ่งการพึ่งตนเองด้วยเงื่อนไข ๖ ประการ ดังนี้

๑. การพัฒนาจะต้องเป็นรูปแบบกลุ่ม (Collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชนเป็นหมู่บ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่

๒. ต้องมีจิตสำนึกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) พื้นฐาน ก็คือการพึ่งตนเอง ขึ้นอยู่กับจิตใจ ความสมัครใจที่จะทำอย่างนั้น (กิจกรรมพัฒนา) ของผู้คน (ชาวบ้าน)

๓. จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำขึ้นมาอีกได้ คือ ต้องให้มันสร้างขึ้นมาใหม่ให้แจ่มชัดต่อเนื่อง

^{๕๖}กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ, การพึ่งตนเอง: ศักยภาพในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสารสินการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๓๔.

^{๕๗}อภิชาติ ทองอยู่, สมพจน์ สมบูรณ์ และพัชรินทร์ ลาภานันท์, สถาบันหมู่บ้านกับการพัฒนาพึ่งตนเอง, (ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗), อ้างถึงใน ณรัชชอร์ พิพัฒน์ธนากร “การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓).

๔. ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในหน่วยย่อย คือ ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านเหล่านี้ สามารถที่จะรวมกันเป็นสหพันธ์ กล่าวคือต้องพัฒนาให้เป็นเขต เขตควรมียุ้ง ฉาง โรงสี โรงเรียน และศูนย์วัฒนธรรม สามารถต่อรองกับสถาบันภายนอกได้ เช่น พ่อค้าและรัฐ ได้อย่างมีพลัง น่าจะให้ความสำคัญกับงานนี้ด้วย เพื่อก่อให้เกิดเครือข่ายของหมู่บ้าน

๕. การประสานวัฒนธรรม น่าจะส่งเสริมให้ชาวบ้านประสานวัฒนธรรมของตนเอง หรือกิจกรรมของตัวกับคนอื่นๆ ในสังคมด้วย

๖. ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติน่าจะเป็นชุมชนที่อนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมด้วย^{๕๘}

อำภา จันทราภาส ได้กล่าวถึงการที่ชุมชนจะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องอาศัยทุนทางสังคมที่ส่งเสริมถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่า มีเงื่อนไขที่สำคัญ ดังนี้

๑. ระบบคุณค่า อุดมการณ์ ความเชื่อ ที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพบนอบต่อธรรมชาติ หรือกำหนดตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องธรรมชาติ ที่ทำให้ชุมชนยังคงดำรงรักษาธรรมชาติอย่างหนักแน่น ความสมถะ สันโดษที่เป็นรากฐานทางพุทธศาสนา จิตสำนึกในการเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ เป็นต้น

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้ ที่ชุมชนสรรค์สร้างและสั่งสมมาเพื่อการดำรงชีพ เช่น ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมอพื้นบ้าน การจัดการทรัพยากร ศิลปหัตถกรรมการอยู่อาศัย ซึ่งภูมิปัญญาของชุมชน มีแง่มุมรายละเอียดที่น่าสนใจ รวมถึงประสบการณ์ของชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านมา

๓. ผู้นำทางปัญญาของชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีภูมิปัญญาในการดำรงชีพ และมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เช่น ผู้อาวุโส พระ หมอพื้นบ้าน ผู้นำเกษตร ฯลฯ

๔. โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแนวราบ ซึ่งเอื้อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๕. ระบบกรรมสิทธิ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน หรือสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร เป็นการควบคุมให้ชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม เป็นธรรม

๖. สถาบันชุมชน ได้แก่ กฎ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม จิตสำนึกร่วม รวมถึงกระบวนการควบคุมให้ชุมชนดำเนินไปตามระบบคุณค่าและระบบคิดที่เป็นอยู่

๗. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพของระบบนิเวศ และเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม

๘. การมีกลุ่ม องค์กรที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะในภาคประชาคม เช่น องค์กรชุมชน เครือข่ายประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มวิชาชีพ นักวิชาการที่ดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในประเด็นต่างๆ^{๕๙}

^{๕๘} ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, **บ้านกับเมือง**, (กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมสถาบันหมู่บ้าน, ๒๕๒๙), หน้า ๙๕-๑๐๑.

^{๕๙} อำภา จันทราภาส, **ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน**, (เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖-๑๗, อ้างถึงใน วิชัย รูปขำดี และสังคม คุณคนณากรสกุล, “โครงการ

สรุปได้ว่าเงื่อนไขในการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน คือการที่คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีจิตสำนึกร่วม โดยการพึ่งตนเองในเชิงสัมพันธ์ เมื่อพึ่งพึ่งตนเองได้ก็จะมีมีส่วนช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งและจะสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ต่อไปในอนาคต

๒.๓.๕ ประโยชน์ของการพึ่งตนเอง

โฉมสมร เหลือโกศล ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการนำเทคนิคการพึ่งตนเองจะช่วยให้เกิดการพัฒนาดังในระดับจุลภาคและระดับมหภาค คือ

๑. ช่วยให้ตระหนักในคุณค่า ความสามารถและพลังศักยภาพของตนเอง
๒. ช่วยให้คนสามารถคิดและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาจากสิ่งภายนอกหรือบุคคลอื่น แต่มีได้หมายถึงการแยกออกจากผู้อื่น การพึ่งพาผู้อื่นเป็นอย่างรู้เท่าทัน และไม่แข่งขัน หรือมุ่งครอบงำเหนือกว่า ทั้งไม่ยินยอมให้ผู้อื่นมาทำกับตนด้วย
๓. ประชาชนสามารถแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง รู้ข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัด และข้อบกพร่องของตนเอง สามารถใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้
๔. การพึ่งตนเองทำให้เกิดการเป็นตัวของตัวเองในความคิด เป็นตัวของตัวเองในทัศนคติ การมองปัญหาต่างๆ
๕. ช่วยให้ชุมชนและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยไม่ต้องยึดหรือมุ่งพึ่งพาระบบภายนอก ถ้ามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจก็ทำให้ลักษณะพอเลี้ยงตัวได้ เป็นระบบที่ลดระดับการพึ่งพาจากภายนอกทำให้พออยู่ได้ และประชาชนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์
๖. การพึ่งตนเองจะทำให้ให้ประชาชนตื่นตัวในสิทธิและเสรีภาพของเขาเองสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม^{๖๐}

สรุปได้ว่า เงื่อนไขและประโยชน์ของการพึ่งตนเอง คือ การที่ประชาชนอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน มีจิตสำนึกร่วม โดยการพึ่งตนเองในเชิงสัมพันธ์ ได้แก่ การพึ่งตนเองในขณะที่พึ่งพาคนอื่น เป็นการพึ่งพาที่นำไปสู่การพึ่งพา นั่นก็คือเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทันและกรอบการมองเรื่องการพึ่งพานี้จะไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่ากัน แต่มุ่งสู่ความเป็นอิสระและเสรีภาพต่อกันโดยช่วยเหลือกันและกันเป็นหลัก เพื่อจะให้แต่ละบุคคล และแต่ละชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่นมากเกินไปในทุกๆ ด้าน โดยให้มีความสมดุล ความพอดีในชีวิตทั้งสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม/วัฒนธรรม ดังนั้น การพึ่งตนเองนี้จึงเป็นการมองปัญหาต่างๆ แล้วจึงตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองแต่การพึ่งตนเองก็ไม่ได้หมายถึงเพียงบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มเดียวเท่านั้นจะพึ่งตนเองได้ บางครั้งก็ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือกลุ่มอื่นด้วย

สร้างสรรค์พลังแผ่นดิน: กรณีศึกษาเกษตรกรรมยั่งยืน”, รายงานการวิจัย, (ศูนย์บริการวิชาการ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘.

^{๖๐} โฉมสมร เหลือโกศล, **ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๓๔.

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้ประมวลมาจากแนวคิดของนักวิชาการ โดยจะนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีดังรายละเอียดต่อไปนี้

WCED. ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตนเอง^{๖๑}

Edward Barbier ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่า เป็นรูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของ ๓ ระบบหลักด้วยกัน คือ ระบบทางชีววิทยาหรือระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจและระบบสังคม โดยแต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ ซึ่งเป้าหมายของแต่ละระบบเป็นดังนี้

๑. การนำไปสู่ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ความสามารถในการกลับคืนสู่สมดุลให้ผลผลิตทางชีวภาพ (Resilience)

๒. เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจ คือ การนำไปสู่การได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างพอเพียง ส่งเสริมให้เกิดการเท่าเทียมกัน (Equity - Enhancing) และมีสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น

๓. เป้าหมายของระบบสังคม คือ การนำไปสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) มีสถาบันที่ยั่งยืนยาวนาน^{๖๒}

United Nation Fund for Population Activities (UNFPA) ได้รวบรวมคำอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ประการ ดังนี้^{๖๓}

๑. การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการความจำเป็นในปัจจุบัน โดยสามารถรองรับความต้องการหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลังๆ โดยมาตรฐานการครองชีพที่เลียดความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่ำสุด และยั่งยืนเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกหนทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว (Long - Term Sustainability)

๒. การพัฒนาที่ยั่งยืนครอบคลุมมาตรการรักษามรดกทางทรัพยากรธรรมชาติที่ตกกับชนรุ่นหลังโดยอย่างน้อยให้ได้มากพอๆ กับที่ชนรุ่นปัจจุบันได้รับมา

๓. การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลกโดยรวมเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างแท้จริง

๔. การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตในลักษณะดังกล่าวได้ต่อไป “เศรษฐกิจแบบยั่งยืน” (Sustainable

^{๖๑}World Commission on Environment (WECD), “ Our Common Future” , (Oxford : Oxford University Press, 2011), p. 43.

^{๖๒}Barbier, Edward B. Economics, “ Netural- Resource Sear and Development” , (London :Earthscan Publications,1989), p. 104.

^{๖๓}เกื้อ วงศ์บุญสิน, ประชากรกับการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๐ - ๗๑.

Economy) จึงเป็นเศรษฐกิจที่ดำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของตนไว้ได้ โดยเศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วยการปรับตัวและโดยอาศัยการยกระดับความรู้ปรับปรุงองค์กรตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิคและเขาว์ปัญญา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)^{๒๔} ระบุถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าเป็นระบบการพัฒนาที่เป็นองค์รวม คือ การดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์ หมายถึง มนุษย์อยู่อย่างมีอิสรภาพและสันติสุขในโลกที่เกื้อกูล การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเป็นไปอย่างประสานเกื้อกูลกันระบบความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการคือ มนุษย์ สังคม เทคโนโลยี และธรรมชาติแวดล้อม โดยเสนอแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาแบบองค์รวม โดยบูรณาการอย่างสมดุล จะต้องเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามระบบความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ของเหตุและปัจจัยทั้งหลาย มีอิสรภาพที่จะเกื้อกูลต่อกันด้วยระบบความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบพื้นฐานและรวมกับความซับซ้อนที่มนุษย์สร้างขึ้น อันได้แก่ เทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาดังนี้

๑. มนุษย์ในฐานะบุคคล ในฐานะชีวิตทั้งกายและใจ
๒. สังคม
๓. ธรรมชาติ
๔. เทคโนโลยี

องค์ประกอบทั้ง ๔ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกันทั้งระบบ แต่มนุษย์แต่ละมนุษย์เป็นตัวกระทำเพราะมีเจตจำนง ในขณะที่องค์ประกอบอื่นไม่มี และการที่มนุษย์แปลกแยกจากธรรมชาติผู้หม่อมหมายถึงว่ามนุษย์แปลกแยกจากชีวิตมนุษย์เองด้วย การแก้ปัญหาด้วยการบูรณาการง่าย ๆ ก็คือการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้โลกมนุษย์กับโลกธรรมชาติอย่างกลมกลืน เกื้อกูล ความสำเร็จนี้จะเป็นชัยชนะอย่างแท้จริงของมนุษย์ และเพื่อให้เป็นองค์ประกอบที่ดีที่จะนำไปสู่ระบบใหญ่ทั้งหมด ในการพัฒนาจึงถือเอาการพัฒนามนุษย์มาเป็นจุดศูนย์กลางในการเป็นปัจจัยที่กระทำดังกล่าวมาแล้ว

วินัย วีระพัฒนานนท์ กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันได้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ทั้งที่ดำเนินการโดยบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (รัชกาลที่ ๙) ที่ได้มีการดำเนินงานมาอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและเป็นการพัฒนาแบบพอเพียง ซึ่งสามารถสรุปหลักการดำเนินงานของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ดังนี้^{๒๕}

๑. การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นจะเป็นตัวชี้วัดถึงรูปแบบการประกอบอาชีพที่เหมาะสม การสงวนรักษาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ จะก่อให้เกิดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น

๒. การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้จากการใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่แบบดั้งเดิมของท้องถิ่น และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในท้องถิ่น

^{๒๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๕๐.

^{๒๕}วินัย วีระพัฒนานนท์, “สิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน- อินโดจีน”, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

๓. การศึกษาด้วยการปฏิบัติ การศึกษาและการสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เกิดทักษะและสติปัญญาในการคิดสร้างสรรค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริง จึงเป็นความรู้ที่ให้คุณค่าต่อชีวิตอย่างแท้จริง เพราะทำให้เข้าใจธรรมชาติ วิถีชีวิตสังคม วัฒนธรรม อย่างครบถ้วน

สุมาลี สันติพลวุฒิ ให้คำจำกัดความคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ดังนี้^{๖๖}

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความจำเป็นของคนยุคปัจจุบันโดยไม่ลดขีดความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนยุค นั้นคือ

๑. การพัฒนาจะต้องถูกจำกัดโดยความสามารถทางเทคโนโลยีและองค์การทางสังคม และขีดความสามารถของชีวมณฑล (Biosphere) ในการดูดซับผลกระทบของกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ นั่นคือ มนุษย์จะมุ่งการพัฒนาจนเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมไม่ได้ เทคโนโลยีและองค์การทางสังคมอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา แต่ต้องเป็นเครื่องมือในการควบคุมมิให้การพัฒนาเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

๒. การพัฒนาต้องสามารถตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนที่ต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้สมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และการพัฒนานี้ต้องเปิดโอกาสให้แก่ทุกคนในการหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นให้เป็นจริงได้

๓. เพื่อให้ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในสังคมอย่างยุติธรรม พลเมืองทุกคนของประเทศจะต้องมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและทัดเทียมกันในระดับประเทศและประชาชาติโดยควรมีมากขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมระหว่างประเทศ

๔. วิถีชีวิตที่มั่งคั่งจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศตะวันตก และชนชั้นผู้นำประเทศกำลังพัฒนาควรลดการอุปโภคบริโภคลง

๕. ขนาดประชากรและการเพิ่มของประชากรต้องสอดคล้องกับศักยภาพทางการผลิตของระบบนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาที่จะต้องมีการจำกัดจำนวนประชากรไม่ให้เกิดความสามารถในการเลี้ยงดูประชากรให้อยู่ดีกินดีและไม่อดตาย

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางการลงทุน ทิศทางของการพัฒนาทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสถาบันมนุษย์สอดคล้องกับความจำเป็นในอนาคตและในปัจจุบัน ซึ่งหมายความว่า นอกจากความยุติธรรมสำหรับคนในยุคเดียวกันแล้วยังต้องมีคามยุติธรรมสำหรับคนต่างยุคอีกด้วย^{๖๗} เสรี พงศ์พิศ ให้ความหมายคำว่ายั่งยืน กล่าวคือ หมายถึงการอยู่อย่างมั่นคง การมีระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองและชุมชนได้สามารถจัดการกินอยู่ได้อย่างพอเพียง จัดการทุน จัดการด้านการผลิตและบริโภค และตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้สรุปก็คือ ยั่งยืนหมายถึง การมีระบบโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจที่มั่นคงสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในยุคโลกาภิวัตน์

เสรี พงศ์พิศ ให้ความหมายคำว่ายั่งยืน กล่าวคือ หมายถึงการอยู่อย่างมั่นคง การมีระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองและชุมชนได้สามารถจัดการกินอยู่ได้อย่างพอเพียง จัดการ

^{๖๖}สุมาลี สันติพลวุฒิ, “เอกสารประกอบการสอนวิชาการวางแผนเศรษฐกิจ”, (คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๖๗.

^{๖๗}เรื่องเดียวกัน.

ทุน จัดการด้านการผลิตและบริการ และตอบสนองปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้สรุปก็คือ ยั่งยืนหมายถึง การมีระบบโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจที่มั่นคงสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในยุคโลกาภิวัตน์^{๖๘}

สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนหมายถึงรูปแบบของการพัฒนาที่สนองความต้องการของคน ในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการ ที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นการพัฒนาที่สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ราบรื่น โดย ไม่เกิดสภาพที่ไม่พึงปรารถนาอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนานั้นเองเนื่องจากทุกครั้งที่มีการ ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน ต้องมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่ง จะส่งผลกระทบต่ออนาคต การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาที่ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้านนี้การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอะไรที่ไกลกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความ สมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและยังทำกันอยู่หลายแห่ง ให้ อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดี และอยู่เย็นเป็นสุข

๒.๕ ประวัติอำเภอเชียงม่วน

๒.๕.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอเชียงม่วนเดิมมีฐานะเป็นตำบล ชื่อ ตำบลเชียงม่วน อยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอบ้านม่วง (ปัจจุบันเป็นอำเภอปง จังหวัดพะเยา) จังหวัดน่าน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ทางราชการได้ โอนเขตการปกครองของอำเภอปง จังหวัดน่าน ไปขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดเชียงราย “อำเภอเชียงม่วน” ซึ่งขณะนั้นมีฐานะเป็นตำบลเชียงม่วนจึงอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอปง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้มีการประกาศกระทรวงมหาดไทยแบ่งท้องที่ อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเชียงม่วน อยู่ในเขตการปกครองอำเภอปง จังหวัด เชียงราย ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๗ ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะ “กิ่งอำเภอเชียงม่วน ขึ้นเป็นอำเภอเชียงม่วน” อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดเชียงราย ซึ่งต่อมาได้มีพระราชบัญญัติตั้ง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ แยกอำเภอพะเยา อำเภอจุน อำเภอแม่ใจ อำเภอ ดอกคำใต้ อำเภอปง และอำเภอเชียงม่วน ออกจากการปกครองของจังหวัดเชียงราย ตั้งจังหวัดพะเยา ดังนั้น อำเภอเชียงม่วนจึงอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดพะเยาจนถึงปัจจุบัน

๒.๕.๒ ด้านประชากร

แบ่งเขตปกครองย่อยออกเป็น ๓ ตำบล ๓๔ หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย ๑) ตำบลเชียงม่วน มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๐ หมู่บ้าน จำนวนประชากร ๗,๑๓๙ คน ๒) ตำบลบ้านม่วง มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน จำนวนประชากร ๖,๒๒๒ คน รวมประชากรทั้งหมด ๑๓,๐๗๖ คน ประกอบด้วยประชากร ๓ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มคนเมือง มีชนบทธรรมนิยมแบบล้านนา มีทุกหมู่บ้านในอำเภอเชียงม่วน ๒) กลุ่มคนไทลื้อ มีชนบทธรรมนิยมแบบสิบสองปันนา อาศัยอยู่บ้านท่าฟ้าเหนือ บ้านท่าใต้ บ้านฟ้าสีทองบ้านฟ้าใหม่ บ้านห ล่าย บ้านทุ่งมอก บ้านทุ่งเจริญ บ้านป่าแฉม บ้านแพทย์ และบ้านม่วง บางส่วน ๓) กลุ่มชาวเขาเผ่าเย้า นับ

^{๖๘} เสรี พงศ์พิศ, เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา, ๒๕๔๙), หน้า ๗ - ๑๒.

ถือผี เชื่อเรื่องโชคชะตา อาศัยอยู่บ้านบ่อตันสัก บ้านนาบัว บ้านห้วยก้างปลา ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

๒.๕.๓ ด้านสภาพทางเศรษฐกิจ

รายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ ๓๙,๕๘๔ บาทต่อคนต่อปี (พ.ศ. ๒๕๕๑) อาชีพหลักคือ การเกษตรกรรม พืชที่ปลูก คือข้าวนาดำ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง พืชผักและผลไม้ต่างๆ ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ฤดูกาลเกษตรมีระยะเวลา ๗-๙ เดือน การผลิตส่วนใหญ่เพื่อบริโภค ที่เหลือก็นำจำหน่าย ผลผลิตส่วนใหญ่เกษตรกร จะขายให้แก่พ่อค้าที่เข้ามารับซื้อภายในท้องที่ หรือนำไปขายในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่

๒.๕.๔ ด้านอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่จะมีอาชีพ ทำการเกษตร ปลูกข้าวโพด ปลูกต้นยาสูบ และมีการรับจ้างหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว ส่วนอาชีพเสริม มีการค้าขาย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลการผลิตทางเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพด ข้าวเหนียว และผลไม้ เช่น ลำไย และมะขาม เป็นต้น

๒.๕.๕ ด้านการศึกษา

การศึกษาในระบบโรงเรียนมีโรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกหมู่บ้าน นอกนั้น เป็นการศึกษา นอกระบบมีศูนย์การเรียนชุมชนประจำตำบลทุกตำบลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เด็กที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังไม่ได้ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาครบทุกคน เนื่องจากฐานะผู้ปกครองยากจน ในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน มีการจัดการศึกษา ดังนี้

๑. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ๑) โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ โรงเรียน ๒) โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๔ โรงเรียน

๒. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ๑) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน ๑ แห่ง ประกอบด้วย ห้องสมุดประชาชน จำนวน ๑ แห่ง และ ๒) ศูนย์การเรียนชุมชน จำนวน ๓ แห่ง นักศึกษา จำนวน ๔๑๐ คน

๒.๕.๖ ด้านการคมนาคม

การคมนาคมระหว่างจังหวัด ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๑๙ (พะเยา-น่าน) ซึ่งเป็นถนนลาดยางเป็นหลัก ส่วนทางแยกเข้าสู่ตำบลและหมู่บ้านต่างๆ เป็นถนนลาดยาง ถนนหินคลุก และถนนลูกรังบดอัดแน่น สามารถใช้สัญจรไปมาได้สะดวกทุกฤดู ทุกตำบลและหมู่บ้าน

๑. เริ่มจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) ถึงบ้านแม่ต้าแยกซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๑๙ (พะเยา - น่าน) ผ่านอำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอปง ไปสิ้นสุดเส้นทาง ที่อำเภอเชียงม่วน ระยะทางประมาณ ๑๒๕ กิโลเมตร เป็นถนน ลาดยางโดยตลอดสามารถใช้ สัญจรไปมาได้สะดวก ทุกฤดูใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ ๑ ชั่วโมง ๔๕ นาที

๒. เริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) ถึงบ้านแม่ต้าแยกซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๑๙ (พะเยา - น่าน) ถึงอำเภอดอกคำใต้ แยกซ้ายทางหลวง หมายเลข ๑๒๕๑ ผ่านบ้านทุ่งหลวง บ้านถ้ำ บ้านจั่ว บ้านแม่พริก บ้านปางจั่น แยกซ้ายผ่าน บ้านสระ แยกขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๑ (พะเยา - น่าน)

ผ่านบ้านทุ่งหนอง บ้านบ่อตอง บ้านทุ่งมอก บ้านทุ่งเจริญ บ้านมางแยกซ้ายผ่านบ้านหนองอ้อ ไป สิ้นสุดเส้นทางอำเภอเชียงม่วน ระยะทางประมาณ ๗๓ กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง ใช้เวลาในการ เดินทางโดยรถยนต์ ประมาณ ๑ ชั่วโมง ๒๐ นาที

๓. เริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดพะเยา ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๐๒ (พะเยา – ป่าแดด) ถึงบ้านหนองลาว แยกขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๒๙๘ (บ้านห้วยลาน – บ้านหนองลาว) เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๑ (พะเยา – น่าน) ผ่านอำเภอจุน อำเภอปง ไปสิ้นสุดทางที่ อำเภอเชียงม่วนระยะทางประมาณ ๑๑๗ กิโลเมตร เป็น ถนนลาดยางโดยตลอด สามารถใช้สัญจรไปมาได้สะดวกทุกฤดูกาล ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ ประมาณ ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

๒.๕.๗ ด้านวัฒนธรรม

ในพื้นที่ อำเภอเชียงม่วน มีประเพณี วัฒนธรรม ต่างๆ ดังนี้ มีวัด จำนวน ๑๔ แห่งที่พิก สงฆ์จำนวน ๓ แห่ง

๒.๕.๗.๑ งานประเพณี

๑. ขนบธรรมเนียมประเพณี ในท้องถิ่น มีลักษณะและสภาพเดียวกันท้องถิ่นอื่นๆ ใน จังหวัดของภาคเหนือ เช่น ประเพณีรดน้ำดำหัวในเทศกาลวันสงกรานต์

๒. ประเพณีทำบุญสลากภัต ประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การแห่เทียนพรรษา ประเพณี ลอยกระทง

๓. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารการพูดทั่วไป คือ ภาษาประจำภาคเหนือ หรือเรียกว่า “คำ เมือง” นอกจากนี้ยังมีภาษาไทลื้อ ภาษากลาง

๔. วัฒนธรรมและความเชื่อของประชาชนในด้านไสยศาสตร์ยังมีอยู่ อาทิ การเลี้ยงผีบ้าน การเลี้ยงผีท้องถิ่น การเลี้ยงผีปู่ย่า การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญการสืบชะตา การทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ ผู้ตาย เป็นต้น

๒.๕.๗.๒ โบราณสถาน

โบราณสถาน วัดท่าฟ้า ตั้งบริเวณพื้นที่บ้านท่าฟ้าใต้ ม.๒ ต.สระ อ.เชียงม่วน จ.พะเยา ระยะทางจากอำเภอเชียงม่วน ประมาณ ๑๙ กิโลเมตร

๒.๕.๗.๓ สถานที่ท่องเที่ยว

ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงม่วนมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น และน่าสนใจไม่ด้อยกว่าที่อื่นหลายแห่ง ดังนี้

๑. พระธาตุภูป้อ ตั้งอยู่เขตพื้นที่บ้านปงสนุก ม.๔ ต.บ้านมาง อ.เชียงม่วน จ.พะเยา ระยะทางห่างจากอำเภอเชียงม่วน ประมาณ ๕ กิโลเมตร

๒. พระธาตุตอยแก้ว ตั้งอยู่เขตบ้านไชยสถาน หมู่ที่ ๔ ต.เชียงม่วน อ.เชียงม่วน จ.พะเยา ระยะทางจากอำเภอเชียงม่วน ประมาณ ๕ กิโลเมตร

๓. โบราณสถาน วัดท่าฟ้าตั้งบริเวณพื้นที่บ้านท่าฟ้าใต้ ม.๒ ต.สระ อ.เชียงม่วน จ.พะเยา ระยะทางจากอำเภอเชียงม่วน ประมาณ ๑๙ กิโลเมตร

๔. ผังด้า ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ ๔ บ้านไชยสถาน ตำบลเชียงม่วน อยู่ห่างที่ว่าการอำเภอ เชียงม่วนไปทางทิศตะวันออก ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่เกิดจากการน้ำไหลเซาะ

พื้นที่ดินที่เป็นที่สูงชันทำให้เกิดรูปร่างต่าง ๆ สวยงาม คล้ายกับบริเวณ แปะเมืองผีในจังหวัดแพร่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอเชียงม่วน

๕. น้ำตกธารสวรรค์ ตั้งในพื้นที่ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านม่วง อยู่ห่างที่ว่าการอำเภอเชียงม่วนไปทางทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ ๒๗ กิโลเมตร การคมนาคมสะดวกเนื่องจากเป็นถนนลาดยางจนถึงสำนักงานอุทยานแห่งชาติดอยภูนาง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่งของจังหวัดพะเยา จุดน้ำตกมีความสูงประมาณ ๒๐ เมตร มีน้ำไหลตลอดปี สภาพโดยรอบปกคลุมด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด เนื่องจากอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูนาง จึงทำให้มีความร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างยิ่ง

๖. น้ำตกห้วยต้นผึ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ ตำบลสระ สูงประมาณ ๔๐ เมตร

๗. น้ำตกบ้านนาบัวตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลสระ สูงประมาณ ๒๕ เมตร

๘. ซากฟอสซิลไดโนเสาร์ อยู่ในเขตบริเวณเขตพื้นที่บ้านหนองกลาง ม. ๗ ต.บ้านม่วง อ.เชียงม่วน จ.พะเยา ห่างจากอำเภอเชียงม่วน ประมาณ ๖ กิโลเมตร

๒.๕.๘ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

แร่ธาตุในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน ได้เคยมีการสำรวจพบแร่เหล็กที่พื้นที่บ้านหนองกลาง หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านม่วง และแร่ทองแดง ที่พื้นที่ บ้านปิน หมู่ที่ ๓ ตำบลเชียงม่วนแต่มีปริมาณไม่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ กรมทรัพยากรธรณี ได้สำรวจพบแหล่งถ่านหินบ้านสระ ในบริเวณแอ่งเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ซึ่งมีปริมาณสำรองถ่านหินและลิกไนท์ ทางธรณีวิทยาสำรองยืนยัน(Measured) จำนวน ๖๒.๐๐ ล้านตัน ปริมาณสำรองบ่งชี้ (Indicate) จำนวน ๑.๕๙ ล้านตัน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๖๓.๕๙ ล้านตัน กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมรับผิดชอบในการพัฒนาแหล่งถ่านหินบ้านสระ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๓ ได้มอบอำนาจให้บริษัทเหมืองแร่เชียงม่วนจำกัด ขอประทานบัตรในกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานซึ่งทางแผนกำหนดจะเริ่มผลิตลิกไนท์ บริเวณบ้านสระ หมู่ที่ ๔ ตำบลสระ ได้ประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยคาดว่าจะมีอัตราการผลิตสูงสุด ประมาณปีละ ๕ แสนตัน และในปัจจุบันนี้ทางบริษัทได้ดำเนินการตามแผนที่กำหนด

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและเมืองสร้างสรรค์

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและเมืองสร้างสรรค์ ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลากหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงไว้ดังนี้

พันธุ์ดา สองทิศ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย ๙๑ คน เพศหญิง ๒๒๑ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ๒๒๒ คน มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๒.๗ ไร่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยในเรื่องการตัดสินใจในโครงการของเทศบาล การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ยกเว้นการมีส่วนร่วมปานกลางเรื่องการร่วมมือกับเทศบาลในโครงการ

พัฒนาเมืองโดยการปลูกต้นไม้หน้าบ้านเมื่อได้ศึกษาระดับความเข้าใจเรื่องเมืองน่าอยู่ของประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องเมืองน่าอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สำหรับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องเร่งด่วนที่ต้องการจัดการเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ ๓ ลำดับแรก คือ การจัดให้มีโรงพยาบาลในเขตเทศบาล การจัดการน้ำเสีย และการจัดการขยะ ในด้านการจัดการของเทศบาลพบว่า ในเขตเทศบาลมีการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่จำเป็นภายในเขตเทศบาล และมีแผนการที่จะจัดหาที่ทิ้งขยะที่เหมาะสมและปรับปรุงวิธีการจัดการขยะให้ถูกหลักสุขาภิบาล พร้อมทั้งมีแผนการที่จะก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายในชุมชน ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเมืองน่าอยู่ คือ การขาดแคลนงบประมาณ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะหน้า สำหรับทางด้านกายภาพ พบว่า เนื่องจากเทศบาลตำบลหนองขาวเป็นชุมชนดั้งเดิมระบบคมนาคมในชุมชนขาดความปลอดภัย การศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาเทศบาลตำบลหนองขาวไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ โดยการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม การวางผังเมือง การปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมภายในและภายนอกชุมชน การพัฒนาบุคลากรของเทศบาลทางด้านวิชาการ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการเมืองน่าอยู่^{๖๔}

ผองผิว อุไรกุล ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา” ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา สรุปได้ดังนี้ ๑) ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับดี ๒) การเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศหญิงมีทัศนคติด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าเพศชาย อายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง ๕ ด้าน ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธมีทัศนคติด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาที่ต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง ๕ ด้าน ประชาชนมีทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมดีกว่าอาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการมีทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าอาชีพนักรูจัก และอาชีพนักรูจักมีทัศนคติดีกว่าอาชีพค้าขาย ๓) ปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง ๕ ด้าน พบว่า มีปัญหาตามลำดับดังนี้ ปัญหาขยะ และมลพิษต่างๆ การจราจร ปัญหาสภาพความเป็นอยู่และจิตสำนึกของประชาชน ยาเสพติด การจัดระเบียบทางสังคม การว่างงาน การพัฒนาทางเท้าและการขายของบนทางเท้า ปัญหาเรื่องขโมยและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้ ควรจัดเวรยามตำรวจคอยสอดส่องดูแลความปลอดภัย ชี้แจงให้ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาด ควรควบคุมและ

^{๖๔} พันธูตา สองทิศ, “แนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๕).

ปราบปรามให้เข้มงวดกว่านี้ ประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่างให้ทั่วถึง จัดสถานที่จอดรถที่เหมาะสม ดูแลควบคุมการวางของขายบนทางเท้า ควรขยายถนนให้กว้างกว่านี้^{๗๐}

พัชราวดี ตรีชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญของการพลิกฟื้นจากสังคมที่มีปัญหาวิกฤติในด้านต่างๆ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ ๑) ผู้นำมีภาวะผู้นำโดดเด่นในด้านขีดความสามารถของผู้นำในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธามีจุดยืนทางความคิด วิธีคิด เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาชุมชน ตระหนักสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก เป็นผู้นำที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มุ่งมั่น และมีความสามารถในการถ่ายทอดอย่างชัดเจน ๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การสร้างพลังการทำงานเป็นทีมสร้างคนดีคนเก่งคนมีความสามารถสร้างผู้นำในชุมชน ประสานผนึกกำลังร่วมคิดร่วมทำ ๓) การมีทุนทางสังคมในมิติต่างๆ ความสัมพันธ์เกื้อกูลภายในชุมชนความรักสามัคคีผูกพันกัน สานสัมพันธ์กันในระบบอาวุโส ภูมิปัญญาชาวบ้าน เก่งคิด เก่งทำเห็นผลได้ในทางปฏิบัติ ๔) ทุนทางเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มทางอาชีพนำภูมิปัญญามาเพิ่มมูลค่าผลผลิต ลดปัญหาการว่างงาน สร้างรายได้ชุมชนปลอดหนี้สังคมมีความสุขกลยุทธ์ที่ผู้นำสามารถพลิกฟื้นชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งคือการจัดตั้งสภา ๕๕ เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในระบอบประชาธิปไตย และการจัดทำแผนชุมชน^{๗๑}

นราธิป แก้วทอง ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณี ชุมชนบ้านใหม่คุณธรรม อำเภอแม่จวนจาศรี จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ๑) กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมของชุมชนบ้านใหม่คุณธรรมมีการดำเนินไปตามขั้นตอน ตั้งแต่สร้างความตระหนักถึงปัญหา และสำรวจความต้องการจากคนในชุมชน ใช้การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมจากสถาบันทางสังคม สร้างให้เห็นคุณค่าต่อทรัพยากรภายในท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น ๒) วิธีการนำทุนทางสังคมมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมและกระตุ้นผ่านกติกากองการใช้กลไกทางจารีตประเพณี กลไกสังคม และกลไกสมัยใหม่ ๓) ปัญหาอุปสรรคในการเสริมสร้างทุนทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชนยังขาดการให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม กลุ่มเยาวชนที่เป็นลูกหลานของผู้นำชุมชนมีโอกาสน้อยแต่เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ยังขาดโอกาสในส่วนนี้ค่อนข้างมาก และข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนปฏิบัติตรวจสอบ และ

^{๗๐} ผ่องผิว อุไรกุล, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๔๖).

^{๗๑} พัชราวดี ตรีชัย, “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี สาขาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาศิลปศาสตร: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒).

รับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนได้เกิดจิตสำนึก และเล็งเห็นถึงความสำคัญในงานด้านการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน^{๗๒}

รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนสวนดอก” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนสวนดอกเข้มแข็ง ได้แก่ ความสามารถของผู้นำชุมชน การมีความซื่อสัตย์ จริงใจ เสียสละ สามัคคี และร่วมกันทำงานเพื่อชุมชนของคณะกรรมการชุมชนการบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของชุมชน การแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชน การรักษาประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การได้รับความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของสมาชิกในชุมชน การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐบาล การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องของชุมชนการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ที่ชุมชนสวนดอกใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ได้แก่ การสร้างผู้นำที่มีศักยภาพ โดยการใช้การศึกษาดูงาน การอบรม และการปฏิบัติจริงการพัฒนาท้องถิ่น โดยการให้ชุมชนจัดการตนเองการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การใช้พลังชุมชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอน โดยการสนับสนุน ประสานงานและร่วมปฏิบัติงานในทุกกิจกรรมของชุมชน การสร้างความสามัคคี ความเอื้ออาทร และเกื้อกูลในชุมชน การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในชุมชนหน่วยงานราชการและเอกชน และการให้ความร่วมมือประสานงานกับเครือข่ายภายนอกชุมชนในด้านความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนสวนดอกต่อการบริหารงานของชุมชนสวนดอก ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของชุมชนสวนดอก พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง^{๗๓}

วิธาน นัยนานนท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า จากอดีตที่ชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ อยู่กันอย่างพึ่งพิงอาศัยต่อมาเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมีการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้นและการช่วยเหลือเกื้อกูลลดลงทรัพยากรธรรมชาติขาดความอุดมสมบูรณ์จนเกิดกิจกรรมร้านค้าชุมชนที่มาจากการส่งเสริมของภาครัฐ ทำให้ชุมชนสามารถฟื้นฟูระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนให้ดีขึ้น จนกระทั่งการพัฒนาจากปัจจัยภายนอกส่งผลกระทบต่อชุมชนทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ชุมชนต้องพัฒนาการเรียนรู้ และปรับตัวโดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารงานภายในชุมชนเพื่อรองรับกับสถานการณ์ปัญหาความต้องการของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีองค์ประกอบภายในเป็นหลัก เริ่มมีปัจจัยภายนอกเข้ามา มีบทบาทมากขึ้นเช่น นโยบายรัฐองค์กรพัฒนาต่างๆ ส่งผลให้บทบาทขององค์ประกอบภายใน เช่น ผู้อาวุโสลดลง ในปัจจุบันบทบาทภายนอกมีความเข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งรูปแบบการสืบทอด

^{๗๒} นราธิป แก้วทอง, “กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐).

^{๗๓} รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์, “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

เปลี่ยนแปลงไป จากวิธีปฏิบัติที่ใช้การรับรู้ข้อมูลพฤติกรรมผ่านระบบเครือข่ายมาเป็นใช้เวทีประชุม หมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาศักยภาพและสืบทอดผู้นำทั้งแบบเป็นทางการและกลุ่มผู้นำ กิจกรรม ข้อค้นพบในการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากโครงการพัฒนาภายนอกส่งผลให้รูปแบบของทุนทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป และระบบเครือข่ายเป็นทุนทางสังคมพื้นฐานที่คอยยึดโยงคนในชุมชนไว้ด้วยกันทำให้กระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผู้นำภายในชุมชนมีแนวโน้มของความหลากหลาย และจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับปัจจัยภายในจากการปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกผู้ทำการศึกษาได้เสนอแนะให้การดำเนินนโยบายการพัฒนาขององค์กรพัฒนาจากภายนอกคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนในการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้ชุมชนดำเนินไปได้ภายใต้สภาวะความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน ภาครัฐควรมีมาตรการสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนสามารถดำเนินบทบาทของตนเองไปได้อย่างต่อเนื่อง และชุมชนเองควรสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันภายในชุมชน เพื่อช่วยให้ทุนทางสังคมอันเกิดจากระบบความสัมพันธ์ภายใน สามารถดำรงอยู่ได้แม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้าง นอกจากนี้ชุมชนควรรักษาทุนทางสังคมซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในที่สำคัญให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง อันได้แก่ ผู้นำและเครือข่าย^{๗๔}

เสาวลักษณ์ สีสุข ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การฟื้นฟูชุมชนโดยศึกษายุทธศาสตร์การสร้างทุนในสังคม กรณีศึกษาตำบลต้นแบบ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบ (types) ของการพัฒนาขบวนการชุมชนที่มาจาก การฟื้นฟูชุมชนสามารถพิจารณาจากมิติการกำหนดรูปแบบใน ๓ มิติ คือ ๑) มิติด้านการนำทุนทรัพยากรของชุมชนขึ้นมาใช้ได้แก่ ทุนมนุษย์ ต้นทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ๒) มิติด้านวิธีการ และเทคนิค คือ การเรียนรู้ และ ๓) มิติด้านเป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายทางเศรษฐกิจเป้าหมายทางสังคม และวัฒนธรรม และเป้าหมายด้านความมั่นคง ซึ่งจำแนกได้เป็น ๓รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบที่ ๑ รูปแบบการพัฒนาที่พึ่งพาตนเองได้ หรือรูปแบบที่ดีที่สุดที่เป็นรูปแบบที่สังคมคาดหวังในการพัฒนาขบวนการชุมชนให้ยั่งยืน ๒) รูปแบบที่ ๒ รูปแบบการพัฒนาที่ยังสามารถยกระดับไปสู่ รูปแบบการพัฒนาที่พึ่งพาตนเองได้ หรือรูปแบบที่พึ่งประสงค์ และ ๓) รูปแบบการพัฒนาที่ต้องเสี่ยงภัย หรือรูปแบบที่ต้องปรับปรุง ที่ถือว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาที่สังคมไม่พึงปรารถนา ถอยหลัง และประชาชนไม่สามารถลุกขึ้นมา มีบทบาทในการจัดการตนเองได้กระบวนการ (Process) ในการฟื้นฟูชุมชนเริ่มจาก ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างความตระหนัก เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจ และตระหนักในการแก้ไขปัญหา ขั้นที่ ๒ ขั้นจัดทำแผนการฟื้นฟูชุมชน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ขั้นที่ ๓ ปฏิบัติการเรียนรู้จากการลงมือทำ ที่คนทำงานได้รับการเรียนรู้ไปด้วยขั้นที่ ๔ การสรุปบทเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่คนในชุมชน และขั้นที่ ๕ การขยายผล เพื่อยกระดับความรู้ที่เกิดจากการทำงานขยายไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงปัจจัย (factors) สำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟูชุมชนมาจาก ๑) การมีทุนในสังคมอยู่ในชุมชน คือ ต้นทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ๒) การมีเครื่องมือและวิธีการเรียนรู้ที่คนในชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกัน และ ๓) ผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาที่ส่วนหนึ่งมาจากรัฐปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการเกิดจากปัญหาภายในชุมชน คือคนในชุมชนขาดความสนใจและความใส่ใจในการดำเนินการตามกฎกติกา หรือข้อตกลง คืองบประมาณ

^{๗๔} วิชาน นัยนานนท์, “ทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็ง”, *ปริญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต*, (สาขาพัฒนาชุมชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒).

สนับสนุนมีความล่าช้า ไม่สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ ๑) การยกระดับองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการทุนในสังคมที่เกิดจากการระเบิดมาจากข้างในของคนในชุมชน ๒) การจัดทำระบบเตือนภัยทางการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนรู้เท่าทันสถานการณ์การพัฒนาทั้งภายใน และภายนอก และเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ๓) การสร้างและพัฒนาคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล และ ๔) การเชื่อมโยงแผนงานของชุมชนเข้าสู่แผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเน้นเป้าหมายการพัฒนาในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรมและด้านความมั่นคง^{๗๕}

พระมงคล มหานิล ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ” ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวบ้าน การถ่ายทอดวิธีการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาบรรจุภัณฑ์ปัญหาการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียนและ ปัญหาขาดตลาดแหล่งจัดจำหน่ายเนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคเท่าที่ควรทางกลุ่มผู้ผลิตข้าวกล้องหอมมะลิมิแนวคิดที่จะทำการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ใหม่ เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่ง ณ ปัจจุบันสินค้าของทางกลุ่มได้รับมาตรฐาน ๓-๔ ดาวของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยทางกลุ่มคาดหวังว่า หลังจากทางกลุ่มได้ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคมากขึ้น^{๗๖}

ยุภา พงษ์ภมร ได้วิจัยเรื่อง “การดำเนินงานพัฒนาชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ไม่ดีนักและประชาชนต้องการให้มีการช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านนี้ ด้านการดำเนินการพบว่าโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ด้านเศรษฐกิจและสังคมยังไม่เป็นที่พอใจเท่าที่ควร ด้านสังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่เห็นว่ายังมีที่สนทนากการพักผ่อนและไว้สำหรับทำกิจกรรมในชุมชนไม่เพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีการจัดการให้ความรู้เรื่องการดูแลและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ดีพอ^{๗๗}

^{๗๕}เสาวลักษณ์ สมสุข, “การฟื้นฟูชุมชน: ยุทธศาสตร์การสร้างทุนในชุมชน.”, วารสารพัฒนาสังคม, ปี ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม - พฤษภาคม ๒๕๕๑), หน้า ๑-๒๖

^{๗๖}พระมงคล มหานิล, “การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

^{๗๗}ยุภา พงษ์ภมร, “การดำเนินงานพัฒนาชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร”, รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์, (สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓).

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ระวิกันต์ แสนไชย ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน กรณีศึกษารณาคารขยะชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร” ผลจากการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบการจัดการรณาคารขยะชุมชนวัดกลางเป็นการใช้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นการจัดการแบบยั่งยืน เพราะมีความสัมพันธ์กันระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจะต้องเกิดจากความสมัครใจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนคิดริเริ่มค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน วางแผนดำเนินกิจกรรมลงทุนและปฏิบัติงานและติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ๓) ปัจจัยที่ทำให้สมาชิกในชุมชนวัดกลาง เข้ามีส่วนร่วมในโครงการรณาคารขยะ มี ๑๑ ประการ คือ รูปแบบของโครงการ การประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชน ความพร้อมของประชาชนในชุมชน การสนับสนุนจากภายนอก ผู้บริหารโครงการ ความเข้มแข็งของชุมชน ความต้องการแก้ไขปัญหาของชุมชน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ความต้องการการยอมรับจากสังคมและความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ชนรุ่นหน้า^{๗๘}

พนัส พฤกษ์สุนันท์, ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี” เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งคณะทำงานได้นำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้สมาชิกชุมชนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญา และประสบการณ์ของกันและกัน ก่อให้เกิดความสนใจและความตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนเอง โดยเห็นได้จากผลการประชุมที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง สมาชิกชุมชนจะตรวจสอบ หาความเข้าใจ เรียนรู้ชุมชนตนเอง และชื่นชมกับผลงานที่ร่วมกันคิด ตั้งแต่การย้อนอดีตของชุมชน จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน วิสัยทัศน์ใน ๑๐ ปีข้างหน้า การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ระบุสภาพปัญหา ระบุนโยบาย การจัดลำดับความสำคัญ การร่วมกันคิดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกปัญหา เพื่อกำหนดในแผนแม่บท ทำให้สมาชิกชุมชนได้รู้จักตนเองดีขึ้น ผลการศึกษาปรากฏว่าสมาชิกชุมชนสามารถร่วมกันเรียนรู้ รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น จากการย้อนอดีต การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง การมองอนาคตชุมชนรู้ปัญหาและทุนของชุมชน สามารถร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข ร่วมกันตัดสินใจในทุกขั้นตอน จนเกิดแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ เกิดการจัดตั้งสภาชุมชนและคณะกรรมการบริหาร เป็นเสมือนสัญญาประชาคม^{๗๙}

เสริมพงศ์ อยู่โต ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมา เป็นด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีส่วนร่วมของ ประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ ประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และ

^{๗๘}ระวิกันต์ แสนไชย, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน กรณีศึกษา รณาคารขยะชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”, การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔).

^{๗๙}พนัส พฤกษ์สุนันท์, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน น่าอยู่ : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี, (กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย, ๒๕๔๕).

อาชีพที่แตกต่างกันของประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ในด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินงาน^{๕๐}

ปิยะ ประทีปกรัณณี ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ๒) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และ พื้นที่ถือครอง ๓) ปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การให้ความร่วมมือของประชาชน ผู้นำชุมชน ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนจากภาครัฐ^{๕๑}

รัชดาวรรณ คำเอี่ยม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์: ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สมาชิกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ๔๐ – ๔๙ ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ๑ – ๓ ปี ๒) สมาชิกกลุ่มอาชีพมีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ๓) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การตัดสินใจใน รองลงมาคือ การปฏิบัติงาน ส่วนการวางแผนดำเนินงานและการรับผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุด ๔) ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาของการเป็นสมาชิกกลุ่มไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์^{๕๒}

พระโกศล มณีรัตน ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

^{๕๐} เสริมพงษ์ อยู่โต, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑).

^{๕๑} ปิยะ ประทีปกรัณณี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”, **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖).

^{๕๒} รัชดาวรรณ คำเอี่ยม, “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗).

ชุมชน การดำเนินงานพัฒนาชุมชนเป็นไปตามเป้าหมายของแผนหรือไม่ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนหรือเป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่^{๘๓}

พิกุล สัจจามรรค ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๔๐ – ๕๐ ปี สถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ย ๕๗,๖๐๐ บาทต่อปี ส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพทางสังคมหรือไม่มีตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลนครลำปาง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดคือ ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น และต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง^{๘๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาไม่ใช่กระทำถึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ได้จัดทำขึ้น และหมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมและวิถีดำเนินงานของตนเองอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองได้ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนการพัฒนาชุมชนในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตนเอง

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพึ่งพาตนเอง

กษมา พานแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสถาบัน สมาชิกสถาบันเกษตรกรมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก รวมถึง การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านการมีความรู้ และด้านการมีคุณธรรมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนด้านความพอประมาณ และด้านความมีเหตุผล มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกสถาบันเกษตรกร มีการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก รวมถึงการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านสังคม อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนด้านเทคโนโลยี และด้านทรัพยากร มีการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านการมีความรู้ และด้านการมีคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๕ เช่นเดียว ดังนั้น การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับ การพึ่งตนเองตาม

^{๘๓}พระโกศล มณิรตนา “การมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๘๔}พิกุล สัจจามรรค, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง”, *การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากแล้ว นั้น จะมีผลต่อการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน^{๔๕}

ณรัชชอร์ พิพัฒน์ธนากร ได้วิจัยเรื่อง “การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการพึ่งตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมาชิก กองทุนหมู่บ้านมีการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจด้วย ในระดับมาก มีการพึ่งตนเองทางด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง และมีการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ๒) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกจำนวนเงินกู้ และ วัตถุประสงค์ในการกู้ต่างกัน มีการพึ่งตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ปัญหาและอุปสรรคในการพึ่งตนเอง คือ สมาชิกมีรายได้ไม่เพียงพอ มีหนี้สินเพิ่ม ไม่มีแหล่งทำกินเป็นของตนเอง สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย การแลกเปลี่ยนข่าวสารไม่ทั่วถึงการพิจารณาเงินกู้ และผลประโยชน์ไม่โปร่งใส เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพราคาสูง สมาชิกมีความรู้ด้านเทคโนโลยีน้อย สมาชิกรู้สึกท้อแท้ และมีสุขภาพไม่เอื้ออำนวย^{๔๖}

จूरินทร์ ลอยมี ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอม่อนแจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในการเป็นหมู่บ้านสุขภาพดี” ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางสังคมของชุมชนแม่กำปองที่มีความสัมพันธ์กันในระดับครอบครัว การมีทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนกลุ่ม/องค์กรทุนเครือข่ายและเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะชุมชนได้ทุนเหล่านี้มาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน และปัจจัยที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาและประสานความช่วยเหลือจาก ๔๑ ภายนอกชุมชน ชุมชนมีกลไกทางสังคมได้แก่ ผู้นำสถาบันหลักในชุมชน องค์กรชุมชนและภูมิปัญญาด้านต่างๆ สามารถสร้างอำนาจต่อรองกับภายนอกและชุมชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติและสังคมภายนอกได้อย่างมีศักดิ์ศรีและยังคงรักษาความเป็นชุมชนได้อย่างมั่นคงและเข้มแข็ง^{๔๗}

ภาวดี ศรีมุกดา ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

^{๔๕} กษมา พานแก้ว, “การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ ตำบลวังทอง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพิษณุโลก”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา*, (โครงการบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๑).

^{๔๖} ณรัชชอร์ พิพัฒน์ธนากร, “การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓).

^{๔๗} จूरินทร์ ลอยมี, “การพัฒนาศักยภาพบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอม่อนแจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ในการเป็นหมู่บ้านสุขภาพดี”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ*, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

มีค่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกตัวชี้วัด ๒) ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพในการทำนายแนวโน้มการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านการจัดการมีอำนาจทำนายร้อยละ ๓๕.๔๐ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ ๐.๕๙๕ ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ $\hat{Y} = ๒.๑๖๙ + ๐.๓๐๖X๔ + ๐.๑๕๔X๗$ และ $Z = ๐.๓๔๘X๔ + ๐.๓๒๕X๗$ ๓) ปัจจัยที่มีใจความทางบวกกับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น^{๘๘}

จิราวดี ศรีสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “ศักยภาพของพุทธเกษตรกรรมในการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนปฐมอโคก จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า วิธีการผลิตตามแนวพุทธเกษตรกรรมทำให้สมาชิกในชุมชนปฐมอโคกสามารถดำรงชีพแบบพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการพึ่งตนเองในปัจจุบัน ๔ สมาชิกในชุมชนได้นำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวัน คือ ศีล บุญนิยม และสาธารณโภคี ชุมชนปฐมอโคกสามารถพึ่งตนเองใน ๕ ด้าน อันได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนสามารถผลิตปัจจัย ๔ เองได้ มีการผลิตแบบพอเพียงเพื่อบริโภคในชุมชนเป็นหลัก และมีการแปรรูปผลิตเพื่อบริโภคและจำหน่าย ซึ่งเป็นการค้าที่ไม่เน้นกำไร ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติ โดยการทำกิจกรรมไร่สารพิษ ด้านจิตใจ ชุมชนมีการยึดหลักศีล ๕ เป็นพื้นฐาน มีการปฏิบัติธรรมและฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตที่เป็นสุข ด้านสังคม วัฒนธรรม ชุมชนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เป็น “อัตลักษณ์” ตามหลักบุญนิยม และสาธารณโภคี ที่มีรูปแบบการปฏิบัติให้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม พึ่งตนเอง ไม่มุ่งเน้นเรื่องเงิน หรือผลประโยชน์ส่วนตน การพึ่งตนเองของชุมชนทั้ง ๕ ด้าน เกิดขึ้นได้จากการที่ชุมชนมีการผลิตตามหลักพุทธเกษตรกรรม มีการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนที่เกิดจากความศรัทธาในผู้นำของชาวอโคก และมีการสร้างเครือข่ายของชุมชน^{๘๙}

ภาณี อารีวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางขุน นนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ ๓๑-๔๑ ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี สมรสแล้ว ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีรายได้ ๒,๕๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท การเข้าถึงโครงการหรือบริการหรือกิจกรรมของรัฐ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ของโครงการหรือบริการหรือกิจกรรม การนำโครงการ/กิจกรรมที่รัฐจัดสรรให้มาใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม พบว่า แรงงานในชุมชน บางขุน สามารถนำโครงการหรือบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดสรรมาใช้ประโยชน์ ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย

^{๘๘} ภาวดี ศรีมุกดา, “ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๕๕).

^{๘๙} จิราวดี ศรีสุวรรณ, “ศักยภาพของพุทธเกษตรกรรมในการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนปฐมอโคก จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

สูงสุด และสามารถใช้จ่ายประโยชน์ระดับมากทุกโครงการ ส่วนการพึ่งตนเองของแรงงานทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมพันธภาพและความอบอุ่นในชุมชน/ครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพนั้น แรงงานสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับมาก โดยสามารถพึ่งตนเองด้านสัมพันธภาพและความอบอุ่นในชุมชน/ครอบครัวที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงโครงการหรือบริการกับการ พึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางชุมชน พบว่า รับรู้ข้อมูลข่าวสาร การนำโครงการ/กิจกรรมที่รัฐ จัดสรรให้มาใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและการได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๙๐}

สรุปได้ว่าการพึ่งตนเองนั้น ก็คือ การรู้จักตนเอง หมายถึง การที่ประชาชน หรือชุมชน ตลอดถึงองค์กรต่างๆ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นการเสริมสร้างแรงงานให้ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง พยายามลดการพึ่งพาจากสิ่งภายนอก แต่ยังคงการให้ความช่วยเหลือเหลือกันและกันระหว่างคนในกลุ่มหรือชุมชน เป็นการจัดการกับชีวิตตนเองให้ เหมาะสมกับสิ่งต่างๆ สร้างความสมดุลของความพอดีให้เกิดขึ้นในชีวิต ภายใต้กระบวนการจัดการ ในการทำงานที่มีลำดับขั้นตอนตอน มีทิศทาง และการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายไว้อย่างชัดเจน แน่นนอน ซึ่งเป็นสิ่งทำให้ดำเนินกิจกรรมของตนให้ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ในการพัฒนาตนเองและชุมชนนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีศักยภาพ ตามสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทั้งสอดคล้อง มีความสมดุลกันระหว่างปัจจัยที่สำคัญ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคม/วัฒนธรรม

๒.๖.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

กรกนก สุริยะ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีในการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับประเทศมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๗๗ ต่อปี โดยในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๐๓, ๒.๗๔, ๑.๓๒, ๑.๕๓, ตามลำดับ ในขณะที่ดัชนีคุณภาพชีวิตในระดับประเทศมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ ๐.๓๗ ต่อปี โดยภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๘๙, ๑.๓๑, ๐.๗๒ มีเพียงภาคกลางที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ ๐.๓๔ ต่อปี การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืนแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในมิติต่างๆ ในระดับต่ำ อันว่าแนวทางในการพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมายังเป็นไปอย่างแยกส่วน ไร้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม พบว่าทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ดัชนีที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตมากที่สุด คือดัชนีในมิติด้านเศรษฐกิจและดัชนีมิติในด้านสังคม นั้นหมายความว่าถ้าหากมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ การจัดความยากจน รวมทั้งการที่ประชาชนได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นจะมีผลอย่างสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชากรไทย ^{๙๑}

^{๙๐} ปภาณี อาริวงศ์, “การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางชุมชน จังหวัดนนทบุรี”, สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์:บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๙๑} กรกนก สุริยะ, “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย”, ปริญาเศรษฐศาสตร์มหบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔).

จุฬารักษ์ คำทวี ได้วิจัยเรื่อง “ไปที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดด้านการปศุสัตว์ในประเทศไทย จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลวิจัยพบว่า ไปที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดมี ๔ ปัจจัยคือ ๑) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ๒) รายได้รวม/ครัวเรือน/ปี ๓) อ่านได้รับข้อมูลข่าวสาร ๔) ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านโครงการโครงการพัฒนาที่สะอาดด้านปศุสัตว์ ทั้ง ๔ ปัจจัยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้ได้รับข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์ นำไปสู่ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการคือ ขาดเงินทุน และโครงการนี้เหมาะสมกับพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางการลงทุน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการช่วยเหลือฟาร์มขนาดเล็กให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนทุกภาคส่วน อาทิเช่น จัดตั้งสหกรณ์เพื่อรับข้อมูลสุกร เป็นต้น^{๙๒}

ศักดิ์ศรี รักไทย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดสรรน้ำใหม่จากอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ที่ให้ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดสรรน้ำใหม่ที่ให้ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสังคมยอมรับคือการจัดสรรน้ำที่กักเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานในช่วงฤดูแล้งเฉลี่ย ๔๕๐ - ๕๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรให้การอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม เกษตรกรรมและรักษาระบบนิเวศท้ายน้ำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรน้ำใหม่ การบริหารจัดการแบบรอบเวร รวมทั้งเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบควรได้รับคำแนะนำในการปลูกพืชฤดูแล้งทดแทนการปลูกข้าวนาปรังอย่างถูกต้องเหมาะสม สนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธีเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้และทำให้เกษตรกรไม่รู้สึกเสียประโยชน์จากการได้รับน้ำในปริมาณที่ลดลง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสามารถจัดสรรน้ำแก่งกระจานให้สอดคล้องกับความต้องการใช้น้ำด้านต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและคนให้การยอมรับร่วมกันโดยไม่เกิดความขัดแย้ง เนื่องจากเป็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเป็นประโยชน์ของทุกฝ่ายไม่ทำลายสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นรูปแบบการจัดสรรน้ำที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยได้^{๙๓}

สรารุณี วรพงษ์ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการบริหารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกระบวนการบริหารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัด

^{๙๒} จุฬารักษ์ คำทวี, “ไปที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดด้านการปศุสัตว์ในประเทศไทย จังหวัดฉะเชิงเทรา”, *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒).

^{๙๓} ศักดิ์ศรี รักไทย, “รูปแบบการจัดสรรน้ำใหม่จากอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานที่ให้ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”, *ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔).

แม่ฮ่องสอน ประกอบไปด้วย ๘ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการสร้างรายได้ โดยการประสานหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนด้านการตลาดการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบการผลิตให้มั่นคงถาวร และการพัฒนาควมเน้นชุมชนให้นำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในรูปแบบ ๒) การ รักษาวิถีชีวิตภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วิถีชีวิต และร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการนำภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และกว้างขวางส่งเสริมแต่ละชนเผ่าให้ ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ด้านภาษาและการแต่งกาย ๓) รูปแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมโดยชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจัง การ กระจายอำนาจการดูแลและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน ๔) รูปแบบในด้านการ เสริมสร้างชุมชนความเข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา โดยการสร้างระบบความ เชื่อและมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชนทำให้เกิดความรักและห่วงแหน ชุมชน ๕) รูปแบบในด้านการใช้สิทธิ และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยการติดตาม ตรวจสอบว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสยุติธรรมและความต้องการ ของประชาชนหรือไม่ รวมทั้งการติดตามประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๖) ในด้านหน่วยงานราชการทุกส่วนมีการบริหารการพัฒนาเชิงบูรณาการ มีการบริหารจัดการที่ดี โดย เน้นภาวะผู้นำเป็นแกนนำที่ให้การบริหารการพัฒนาประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อ กำหนดแผนชุมชนในการกำหนดให้พื้นที่สูงเป็นเขตพัฒนาพิเศษ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหาร เชิงบูรณาการสูงสุด (Chief Executive : CEO) ไม่พื้นที่สูงสามารถกำหนดงบประมาณเพื่อการพัฒนา เป็นกรณีพิเศษ และเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สูงแยกออกจากพื้นที่ปกติ ๗) ตั้งการ ส่งเสริมการใช้สิทธิการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง โดยการยกบทบาทของชุมชนเพื่อการจัดการ พื้นที่โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหลัก การเพิ่มอำนาจการตัดสินใจของชุมชนเพื่อ การจัดการ และ ๘) รูปแบบในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี โดยพิจารณาจากการได้รับศึกษาทั่วถึง อยู่เย็นเป็นสุขในชนบทจากผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งรับผิดชอบต่อ ตนเองครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้นในมิติต่างๆ คือ ด้านอาชีพ ด้านสาธารณสุข และ ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๔๔}

รัตนา สำโรงทอง ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการใช้ศักยภาพของท้องถิ่นใน โครงการ “ชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน” เพื่อจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพใน การพัฒนาที่ยั่งยืน” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมี ภาคีร่วมเป็นปัจจัยหนุนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน และกระตุ้นให้ชุมชนขับเคลื่อนเพื่อสร้าง “วิสัยทัศน์ร่วม” ในอันที่จะกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผน ดำเนินการร่วมกันแก้ไขปัญหา ปรากฏจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนแล้ว การพัฒนาใดๆ คงยาก ที่จะสัมฤทธิ์ผล^{๔๕}

^{๔๔} สรวุฒิ วรพงษ์, “กระบวนการบริหารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงอำเภอแม่สะ เรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, **คุณวินิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๕).

^{๔๕} รัตนา สำโรงทอง, “การพัฒนารูปแบบการใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในโครงการ “ชุมชนน่าอยู่ จังหวัด น่าน” เพื่อจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาลัยการสาธารณสุข: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔๔.

สุทธิพร รัตนธ รัทธา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)” จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) มีที่มาจากหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง แต่มีได้ใช้ชื่อว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนท่านแสดงมุมมองวิธีการแก้ปัญหาขององค์การสหประชาชาติ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาด้วยหลักมัชฌิมาปฏิปทา ไตรสิกขา และหลักมัตตัญญูตา ที่เป็นกระบวนการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตของคนทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างบูรณาการ มีตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมเรียกว่า สุขภาวะองค์กรรวมทำให้เกิดความสุขที่ไม่เบียดเบียนธรรมชาติแวดล้อม แต่กิเลส ได้แก่ ตัณหา มานะ และมีฉันทิภูมิจิต ยังเป็นอุปสรรคที่คนต้องแก้ไขเพื่อประโยชน์อันอำนวยการสันติสุขแก่มนุษยและธรรมชาติต่อไป เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งสองเรื่องแล้ว พบว่า มีแนวทางการแก้ปัญหาที่คน แต่การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธเพ่งมองคุณค่าและปัญหาอุปสรรคของคน ลึกลงไปถึงขั้นกิเลส เนื่องมาจากรากฐานแนวคิดที่แตกต่างกัน คือ แบบตะวันตกแยกคนออกจากธรรมชาติและพึงรับประโยชน์ ในฐานะเจ้าของธรรมชาติ อันเป็นอุปสรรคของการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดมาเป็นเวลานาน อีกทั้งตัวชี้วัดแบบเศรษฐศาสตร์ไม่มีความละเอียดพอกับค่าของความจริงตามธรรมชาติ ส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) มีรากฐานความคิดว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ อยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยเช่นเดียวกัน จึงสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน^{๑๖}

จักรกฤษณ์ จันท์แจ่ม ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบบ้านเปรี๊ตใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด” ผลการศึกษาพบว่า ๑) สภาพการณ์ของพื้นที่ป่าชายเลนและกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชนต้นแบบบ้านเปรี๊ตใน ประกอบด้วย ๒ ประการ ดังนี้ ประการแรกด้านสภาพการณ์ เป็นชุมชนที่มีการจัดการด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ประสบความสำเร็จ เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านในชุมชน การตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และการประสานความร่วมมือกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน ประการที่สองมีกระบวนการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการสร้างกติกาชุมชน การวางแผนกิจกรรม การเผยแพร่องค์ความรู้ ทั้งนี้ต้องอาศัยการเคารพกติกาของคนในชุมชน ความร่วมแรงร่วมใจและความร่วมมือกับทุกภาคส่วน แสดงออกให้เห็นพลังของชุมชนที่ผลักดันให้เกิดเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๒) ชุมชนต้นแบบบ้านเปรี๊ตในมีการใช้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการฟื้นฟูป่าชายเลน โดยชุมชนมีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) มาใช้ ผนวกกับการแสวงหาเครือข่ายอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลน การใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องเหมาะสมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการอย่างเป็นระบบ ประกอบไปด้วยปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชน คือ ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง ชาวบ้านในชุมชนมีความผูกพันกับป่าชายเลน และการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชน ทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ๓) แนวทางการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชน ๓ ด้าน ประกอบด้วย การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านเปรี๊ตใน การก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อ

^{๑๖} สุทธิพร รัตนธ รัทธา, “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต),” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต* (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนสู่ชาวบ้านในชุมชนและผู้สนใจ และแสวงหาความร่วมมือเพื่อนำองค์ความรู้ใหม่มาปรับใช้ให้เกิดการบูรณาการร่วมกับชุมชนผ่านการประชุม การจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และผ่านการเรียนการสอน เพื่อสร้างจิตสำนึกและความอยู่ดีกินดีของชาวบ้านชุมชนต้นแบบบ้านเป็ดไฉน และเป็นต้นแบบแห่งการมีวิถีชีวิตร่วมกับระบบนิเวศธรรมชาติอย่างยั่งยืน^{๕๗}

อภิชาติ กิตติศักดิ์นาวิน ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวแบบความสามารถการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาเศรษฐกิจพอเพียง ของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ๑) การปรับและยอมรับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต/การประกอบอาชีพ มีการให้ความสนใจในระบบความสัมพันธ์ของธรรมชาติ ๒) การสังเกต และเรียนรู้เรื่องธรรมชาติจัดสัมพันธ์กันอยู่ตามภูมิปัญญาของชาวบ้าน ๓) ทูตทางสังคม ๔) วิธีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ ๕) การจัดการความรู้อย่างมีระบบ ๖) การประยุกต์ใช้ความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหา ๗) สมรรถนะผู้นำปราชญ์ชาวบ้าน ๘) การจัดการที่มีประสิทธิภาพ ๙) การถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ ตัวแบบการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านเพื่อเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ตัวแบบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์^{๕๘}

สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ โดยที่ทุกภาคส่วนของสังคมควรผนึกกำลังร่วมกันใน การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง บนพื้นฐานของทุนทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งนี้ จำเป็นต้องสร้าง จิตสำนึกใหม่ของคนในสังคมให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม และปรับวิถีคิด ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและ ชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของ ทรัพยากรในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพัฒนาดัชนีชี้วัดเพื่อสามารถสะท้อนผลการพัฒนาที่ ยั่งยืนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้ โดยเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่น ต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จนเกิดเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” จากที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

^{๕๗} จักรกฤษณ์ จันท์แจ่ม, “กระบวนการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบบ้านเป็ดไฉน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

^{๕๘} อภิชาติ กิตติศักดิ์นาวิน, “การพัฒนาตัวแบบความสามารถการจัดการนวัตกรรมการแก้ปัญหาเศรษฐกิจพอเพียง ของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘).

๒.๗.๑ ด้านตัวแปรต้น (Independent Variables)

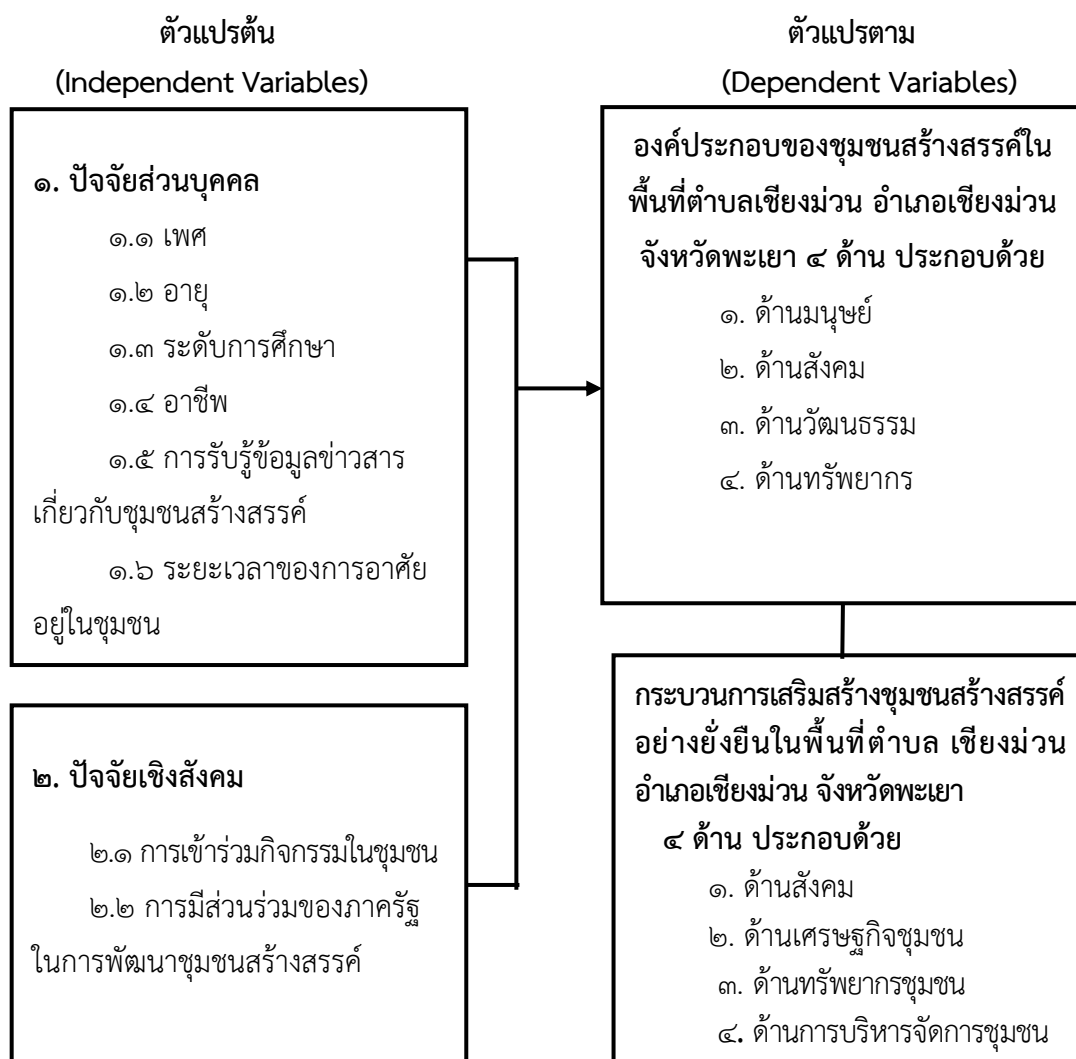
๑. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน

๒. ปัจจัยเชิงสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

๒.๗.๒ ด้านตัวแปรตาม (Dependent Variables)

๑. องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร

๒. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทั้งนี้โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถามถึงองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ ท่านในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ในพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำนวน ๗,๑๓๙ คน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ รูป/คน ได้แก่

๑. พระครูสุนทรบุญนิวิฐ	เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน
๒. พระครูจันทวีโรยภาส	เจ้าคณะตำบลบ้านม่วง
๓. พระครูรัตธรรมทิน	เจ้าอาวาสวัดบ้านปิน
๔. นายสันต์ เชื้อนแก้ว	ปลัดอาวุโสรักษาการนายอำเภอ
๕. นายเปลียน เมืองก้อน	กำนันตำบลเชียงม่วน
๖. นายเขวงชัย ชันป่าแก้ว	ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน
๗. นายอดุลย์ คำบุญเรือง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่
๘. นายอำนาจ ลาวัลย์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน
๙. นายไมตรี ชาวแพร่	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านใหม่
๑๐. นางแสงนิล อุ่นตาล	ตัวแทนชุมชน
๑๑. นายอภิชาติ บ้านสระ	ตัวแทนชุมชน
๑๒. นางแสงมอญ เมืองแก่น	ตัวแทนชุมชน
๑๓. นางผดุง ชนวน่าน	ตัวแทนชุมชน
๑๔. นายไพรินทร์ มั่งมูล	ตัวแทนชุมชน
๑๕. นายเสาร์แก้ว แสนบ้าน	ตัวแทนชุมชน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างมาจากประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยมีความคลาดเคลื่อน ($\pm 5\% = 379$ คน) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๙ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่ายจนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากรครบตามที่กำหนด โดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้
 N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error ๐.๐๕)

$$\begin{aligned} \text{วิธีทำ} \quad n &= \frac{7,139}{1 + 7,139(0.05)^2} \\ &= \frac{7,139}{1 + 11.85} = \frac{7,139}{18.85} \\ &= 379 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างจำนวน $n = 379$ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดเกี่ยวกับเมืองและชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งการศึกษารั้งนี้ได้อาศัยรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่อยู่ภายใต้กรอบของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองและชุมชนสร้างสรรค์ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย์ ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร และผู้วิจัยยังมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยศึกษาตามกรอบแนวคิด ประกอบด้วยพื้นฐานเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ๓๐ ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๓๙ ชุด และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงในเขตตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๙. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มี ๒ แบบ คือ

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับ องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับคือ

๕ หมายถึง	องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับคือ

๕ หมายถึง	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนอยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนอยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงเกี่ยวกับความคิดเห็นถึงการวิเคราะห์หลักกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๒. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๓.๓.๓ การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑. ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

๓. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

๔. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ ท่าน คือ

๑.) พระมหาสม กลยาโณ,ดร. ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.) ผศ. ผดุง วรรณทอง ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.) รศ.ดร.จากรุวรรณ ข้าเพชร ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๔.) ดร.เดชา กัปกโก ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕.) นายสายชล ปัญญชิต ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาคสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เชี่ยวชาญทดสอบหาค่าความสอดคล้องกับเนื้อหา มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๑ = ไม่สอดคล้อง

ระดับ ๒ = สอดคล้องบางส่วน

ระดับ ๓ = ค่อนข้างสอดคล้อง

ระดับ ๔ = มีความสอดคล้องมาก

นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา Content Validity Index (CVI)^๑

$$CVI = \frac{\sum R_{3,4}}{N}$$

CVI = เป็นดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

$\sum R_{3,4}$ = จำนวนข้อแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ระดับ ๓

และ ๔

N = จำนวนข้อแบบสอบถามทั้งหมด

ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ ๐.๘ หรือมากกว่าหมายความว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ส่วนค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าน้อยกว่า ๐.๘ หมายความว่า แบบสอบถามไม่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพราะถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ขาดความตรงตามเนื้อหาหรือมีความตรงตามเนื้อหาต่ำเกินไปโดยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเกิดความเที่ยงตรงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น จากการทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์พบว่าข้อที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในระดับ ๓ และ ๔ มีจำนวน ๒๕ ข้อ จากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๒๘ ข้อ ดังนั้น

$$CVI = \frac{\sum R_{3,4}}{N}$$

$$\text{แทนค่า CVI} = \frac{25}{28} \approx 0.89$$

แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ ๐.๘๙ ผ่านเกณฑ์การพิจารณา

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร ที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศักดิ์ มหวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนนายกเทศมนตรีอำเภอเชียงม่วน ขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

^๑ Davis, L, Instrument review : Getting the most from your panel of experts, (Applied Nursing Research, 1992), pp. 194-197.

๒. นำแบบสอบถาม จำนวน ๓๗๙ ฉบับ ไปแจก ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชน ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

๓. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๕ ท่าน

๒. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ ท่าน

๓. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลักจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือการทดสอบค่าที (t - test) ในกรณีที่มีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่มีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่า มีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

เกณฑ์การพิจารณาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็น ๕ ระดับ^๒ดังนี้

^๒ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๑ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๑ – ๔.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๑ – ๓.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๑ – ๒.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนเป็นความถี่ และร้อยละ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

วิธีการวิจัยคุณภาพ

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
๒. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
๓. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาทำการปรับแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป
๔. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๕ รูป/คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์
๕. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๕ คน
๖. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques)

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบล อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๙ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบล อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อักษรย่อและสัญลักษณ์ทางสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	จำนวนประชากรทั้งหมด
n	หมายถึง	จำนวนตัวอย่าง
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	หมายถึง	ค่า Sum of Squares (ผลบวกกำลังสองของคะแนน)
df	หมายถึง	ค่า Degree of freedom (ขั้นของความเป็นอิสระ)
MS	หมายถึง	ค่า Mean Square (ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน)
Sig.	หมายถึง	ค่า Significant (ระดับนัยสำคัญ)
t	หมายถึง	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
F	หมายถึง	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
*	หมายถึง	ค่า allowable error ๐.๐๕ (ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้)

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๗๙)		
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๘๓	๔๘.๓
หญิง	๑๙๖	๕๑.๗
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
อายุ		
ไม่เกิน ๒๐ปี	๕๐	๑๓.๒
๒๐ - ๓๐ ปี	๘๘	๒๓.๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๗๔	๑๙.๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๘๕	๒๒.๔
๕๑ ปีขึ้นไป	๘๒	๒๑.๖
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๓๖	๓๕.๙
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๑๘	๓๑.๑
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๒๑	๕.๕
อนุปริญญา	๙๒	๒๔.๓
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี	๑๐	๒.๖
อื่นๆ โปรดระบุ.....	๒	๕
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
อาชีพ		
เกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่	๑๒๐	๓๑.๗
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๕๑	๑๓.๕
รับจ้างทั่วไป	๙๐	๒๓.๗
นักศึกษา	๑๓	๓.๔
ข้าราชการ	๓๒	๘.๔
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๙	๒.๔
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๔๐	๑๐.๖
อื่น ๆ โปรดระบุ.....	๒๔	๖.๓
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

(n=๓๗๙)		
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์		
เพื่อน/คนครอบครัว	๘๑	๒๑.๑
หนังสือพิมพ์	๖๐	๑๕.๘
โทรทัศน์/วิทยุ	๕๙	๑๕.๖
เว็บไซต์	๑๐๑	๒๖.๖
งานนิทรรศการท่องเที่ยว	๔๐	๑๐.๖
ป้ายโฆษณาต่างๆ	๓๘	๑๐.๐
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๒๗	๗.๑
๑๐ - ๒๐ ปี	๖๐	๑๕.๘
๒๑ - ๓๐ ปี	๕๒	๑๓.๗
๓๑ - ๔๐ ปี	๘๖	๒๒.๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๗๖	๒๐.๑
๕๑ ปี ขึ้นไป	๗๘	๒๐.๖
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์		
มาก คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือตลอด	๗๒	๑๙.๐
ปานกลาง คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือบางครั้ง	๑๕๑	๓๙.๘
น้อย คือ ไม่มีการเข้ามาช่วยเหลือเลย	๑๕๖	๔๑.๒
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน		
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง	๑๒๙	๓๔.๐
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง	๑๙๐	๕๐.๑
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นบางครั้ง	๔๕	๑๑.๙
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	๑๕	๔.๐
รวม	๓๗๙	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบล อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” จำแนกได้ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๖ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ เพศชาย จำนวน ๑๘๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี ไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒ อายุระหว่าง ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒ ระหว่างผู้ที่มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ และมากที่สุดคือ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ ระดับอนุปริญญา จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และอื่นๆ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่ จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ รองลงมาคือค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ รองลงมาคือนักศึกษา จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔ รองลงมาคือข้าราชการ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ รองลงมาคือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔ รองลงมาคือไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ และน้อยที่สุดคือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจาก เพื่อน/คนรอบครัว จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ รองลงมาจากหนังสือพิมพ์ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ รองลงมาจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖ รองลงมาจากเว็บไซต์ จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ รองลงมาจากงานนิทรรศการ ท้องเที่ยว จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ รองลงมาจากป้ายโฆษณาต่างๆ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐

ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลา น้อยกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑ ระยะเวลา ๑๐-๒๐ ปี จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ ระยะเวลา ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗ ระยะเวลา ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๗ ระยะเวลา ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ และ ระยะเวลา ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่

ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร ทั้งหมด ๔ ด้าน แต่ละด้านมี ๕ ข้อ รวม ๒๐ ข้อ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านมนุษย	๓.๗๓	๐.๗๑	มาก
๒. ด้านสังคม	๓.๗๒	๐.๗๖	มาก
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๖๗	๐.๗๙	มาก
๔. ด้านทรัพยากร	๓.๖๓	๐.๙๒	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๙

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ในด้านมนุษย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓ รองลงมาคือชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาในด้านสังคมได้ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๒ และชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาในด้านทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๓

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านมนุษย

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่าน สามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน	๓.๘๔	๐.๙๕	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้คนมี ความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมและ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	๓.๖๙	๐.๘๖	มาก
๓. ชุมชนของท่านมีการพัฒนาการเรียนรู้ ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์	๓.๗๕	๐.๙๑	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการนำนวัตกรรม สมัยใหม่มาช่วย พัฒนาชุมชน	๓.๗๒	๐.๘๘	มาก
๕. ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็น ชุมชนสร้างสรรค์	๓.๖๙	๐.๙๒	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านมนุษยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านมนุษย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่านสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔ รองลงมา คือ ชุมชนของท่านมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๕ และ ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนเพิ่มมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๙

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีการยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน	๓.๖๘	๐.๙๗	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน	๓.๗๕	๐.๙๔	มาก
๓. ชุมชนของท่านมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน	๓.๗๗	๑.๐๑	มาก
๔. ชุมชนของท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน	๓.๖๗	๑.๐๗	มาก
๕. ชุมชนของท่านได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกันในชุมชน	๓.๗๓	๑.๐๐	มาก
รวม	๓.๗๒	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๒

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม คือชุมชนของท่านมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗ รองลงมา คือชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๕ และชุมชนของท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๗

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านวัฒนธรรม

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง	๓.๖๗	๑.๐๐	มาก
๒. ในชุมชนของท่านได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ	๓.๗๙	๐.๙๖	มาก
๓. ชุมชนของท่านได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	๓.๕๘	๐.๙๖	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่าเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์	๓.๖๑	๐.๘๙	มาก
๕. ชุมชนของท่านใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์	๓.๗๑	๐.๙๑	มาก
รวม	๓.๖๗	๐.๗๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านวัฒนธรรม คือในชุมชนของท่านได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๙ รองลงมา คือชุมชนของท่านใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑ และชุมชนของท่านได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๕๘

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากร

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า	๓.๗๓	๐.๙๑	มาก
๒. ชุมชนของท่านได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	๓.๖๘	๑.๐๒	มาก
๓. ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์	๓.๖๗	๑.๐๗	มาก
๔. ในชุมชนของท่านได้ร่วมใจกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน	๓.๔๙	๑.๑๘	มาก
๕. ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรในชุมชน	๓.๕๘	๑.๑๒	มาก
รวม	๓.๖๓	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๓

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากร คือชุมชนของท่านได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓ รองลงมา คือชุมชนของท่านได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๘ และในชุมชนของท่านได้ร่วมใจกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๔๙

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหาร

จัดการชุมชน ทั้งหมด ๔ ด้าน แต่ละด้านมี ๔ ข้อ รวม ๑๖ ข้อ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๔.๗ - ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านสังคม	๒.๙๙	๐.๕๗	ปานกลาง
๒. ด้านเศรษฐกิจชุมชน	๒.๙๗	๐.๖๐	ปานกลาง
๓. ด้านทรัพยากรชุมชน	๒.๙๓	๐.๖๔	ปานกลาง
๔. ด้านการบริหารจัดการชุมชน	๒.๙๑	๐.๗๓	ปานกลาง
รวม	๒.๖๙	๐.๗๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๙

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ในด้านสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๒.๙๙ รองลงมาคือชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาในด้านเศรษฐกิจชุมชนได้มีค่าเฉลี่ย = ๒.๙๗ และชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาในด้านการบริหารจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๒.๙๑

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามา มีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น	๓.๘๔	๐.๙๕	มาก
๒. ท่านและประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน	๓.๖๙	๐.๘๖	มาก
๓. ท่านและประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน	๓.๗๕	๐.๙๑	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน	๓.๗๒	๐.๘๘	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม คือ องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามา มีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๔ รองลงมา คือ ท่านและประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๕ และ ท่านและประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๙

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านเศรษฐกิจชุมชน

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน	๓.๖๘	๐.๙๗	มาก
๒. ชุมชนได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน	๓.๗๕	๐.๙๔	มาก
๓. ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน	๓.๗๗	๑.๐๔	มาก
๔. ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า	๓.๖๗	๑.๐๗	มาก
รวม	๓.๗๒	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านเศรษฐกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๒

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านเศรษฐกิจชุมชน คือชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗ รองลงมา คือชุมชนได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๕ และ ชุมชนได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๗

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากรชุมชน

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน	๓.๖๗	๑.๐๐	มาก
๒. ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน	๓.๗๙	๐.๙๖	มาก
๓. ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านทรัพยากรชุมชน	๓.๕๘	๐.๙๖	มาก
๔. ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า	๓.๖๑	๐.๘๙	มาก
รวม	๓.๖๗	๐.๗๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากรชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากรชุมชน คือ ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๙ รองลงมา คือ ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗ และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๑

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการชุมชน

(n=๓๗๙)

ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน	๓.๗๓	๐.๙๑	มาก
๒. ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง	๓.๖๘	๑.๐๒	มาก
๓. ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านการบริหารจัดการชุมชน	๓.๖๗	๑.๐๗	มาก
๔. ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า	๓.๔๙	๑.๑๘	มาก
รวม	๓.๖๓	๐.๙๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๓

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการชุมชน คือ ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓ รองลงมา คือชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๘ และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๔๙

๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐาน การวิจัย โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ โดยแสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบค่าเอฟ (F - Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า ๒ ค่า เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำ การเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อย

ที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยทดสอบภายใต้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ รายละเอียดยุติ ตามสมมติฐานที่ ๑ - ๘ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบ และกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๘ ประชาชนที่มีการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน **จำแนกตามเพศ**

(n = ๓๙๗)

ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้าง ความยั่งยืน	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๑๘๓ คน)		หญิง (๑๙๖ คน)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑. ด้านมนุษย์	๓.๗๐	๐.๗๑	๓.๗๖	๐.๗๒	๐.๗๐	๐.๕๓
๒. ด้านสังคม	๓.๖๗	๐.๗๗	๓.๗๖	๐.๗๕	๑.๒๕	๐.๙๐
๓. ด้านวัฒนธรรม	๓.๖๔	๓.๘๐	๓.๗๐	๐.๗๘	๐.๗๑	๐.๘๖
๔. ด้านทรัพยากร	๓.๕๖	๐.๙๒	๓.๖๙	๐.๙๑	๑.๔๑	๐.๙๕
รวม	๓.๖๔	๐.๗๕	๓.๗๓	๐.๗๔	๑.๑๐	๐.๙๑

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม **จำแนกตามอายุ**

(n = ๓๗๙)

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔.๐๓๑	๔	๑.๐๐๘	๑.๗๙๑	๐.๑๓๐
ภายในกลุ่ม	๒๑๐.๓๘๕	๓๗๔	๐.๕๖๓		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

จากตาราง ๔.๙ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม **จำแนกตามการศึกษา**

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๑๐	๕	๐.๗๔๒	๑.๓๑๔	๐.๒๕๗
ภายในกลุ่ม	๒๑๐.๗๐๖	๓๗๓	๐.๕๖๕		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

(n = ๓๗๙)

จากตาราง ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

(n = ๓๙๗)

อาชีพ		เกษตรกร	ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้าง ทั่วไป	นักศึกษา	ข้าราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ไม่ ประกอบ อาชีพ	อื่นๆ
	\bar{X}	๓.๗๘	๓.๗๖	๓.๖๕	๓.๘๔	๓.๘๓	๓.๓๑	๓.๖๐	๓.๒๗
เกษตรกร	๓.๗๘	-	๐.๐๒๕	๐.๑๓๐	-๐.๐๖๑	-๐.๐๔๙	๐.๔๗๕	๐.๑๗๗	๐.๕๑๒*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๗๖	-	-	๐.๑๐๕	-๐.๐๘๗	-๐.๐๗๔	๐.๔๕๐	๐.๑๕๒	๐.๔๘๗*
รับจ้างทั่วไป	๓.๖๕	-	-	-	-๐.๑๙๑	-๐.๑๗๙	๐.๓๔๖	๐.๐๔๗	๐.๓๘๒*
นักศึกษา	๓.๘๔	-	-	-	-	๐.๐๑๓	๐.๕๓๗	๐.๒๓๙	๐.๕๗๔*
ข้าราชการ	๓.๘๓	-	-	-	-	-	๐.๕๒๔	๐.๒๒๖	๐.๕๖๑*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓.๓๑	-	-	-	-	-	-	-๐.๒๙๘	๐.๐๓๗
ไม่ประกอบอาชีพ	๓.๖๐	-	-	-	-	-	-	-	๐.๓๓๕
อื่นๆ.....	๓.๒๗	-	-	-	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป นักศึกษา ข้าราชการ มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำแนกตามอาชีพ มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์

(n = ๓๗๙)

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๙๔	๕	๐.๕๕๙	๐.๙๘๕	๐.๔๒๗
ภายในกลุ่ม	๒๑๑.๖๒๒	๓๗๓	๐.๕๖๗		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

จากตาราง ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม **จำแนกตามระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน**

(n = ๓๗๙)

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๕๓๖	๕	๐.๗๐๗	๑.๒๕๑	๐.๒๘๕
ภายในกลุ่ม	๒๑๐.๘๘๐	๓๗๓	๐.๕๖๕		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

จากตาราง ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม **จำแนกตามการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์**

(n = ๓๗๙)

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๓๓	๒	๐.๔๑๖	๑.๗๓๓	๐.๔๘๑
ภายในกลุ่ม	๒๑๓.๕๘๓	๓๗๖	๐.๕๖๘		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

จากตาราง ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๘ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๐๒	๓	๐.๘๖๗	๑.๕๓๖	๐.๒๐๕
ภายในกลุ่ม	๒๑๑.๘๑๓	๓๗๕	๐.๕๖๕		
ผลรวม	๒๑๔.๔๑๖	๓๗๘			

จากตาราง ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน ที่ ๑ - ๘

(n = ๓๗๙)

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	sig	ผลการวิเคราะห์	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
	ปัจจัยส่วนบุคคล					
๑	เพศ	-๑.๑๐๗	-	๐.๙๑๐	-	√
๒	อายุ	-	๑.๗๙๑	๐.๑๓๐	-	√
๓	ระดับการศึกษา	-	๑.๓๑๔	๐.๒๕๗	-	√
๔	อาชีพ	-	๒.๐๙๗	๐.๐๔๓	√	-
๕	การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์	-	๐.๙๘๕	๐.๔๒๗	-	√
๖	ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน	-	๑.๒๕๑	๐.๒๘๕	-	√
๗	การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์	-	๐.๗๓๓	๐.๔๘๑	-	√
๘	การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	-	๑.๕๓๖	๐.๒๐๕	-	√

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ด้านมนุษย์	ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการแข่งขันที่มักจะกล่าวว่ามีข้อมูลสารสนเทศมากกว่าย่อมมีโอกาสกำชัยมากกว่าผู้ซึ่งไร้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนส่วนใหญ่ยังปรับตัวตามเทคโนโลยียังไม่ทันและอีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะผู้บริหารระดับสูงละเลยการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน และผู้รับผิดชอบโดยตรงเองก็ขาดการมองการไกล ประกอบกับการขาดการเอาใจใส่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น
ด้านสังคม	ปัญหาทางสังคมที่ชุมชนประสบ เช่น ปัญหาความยากจนและปัญหาเศรษฐกิจ เพราะคนในชุมชนมีอาชีพเกษตรเป็นส่วนมาก จึงให้คนในชุมชนหางานยาก และอีกประการหนึ่งปัญหาทางวัฒนธรรม ปัจจุบันในชุมชนได้รับวิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อชาวชนบทเป็นอันมาก เช่น เครื่องจักรทุ่นแรงสำหรับการประกอบอาชีพ อุปกรณ์ที่ทำให้การดำรงชีวิตได้รับความสะดวกสบายขึ้น อันส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และมีความสิ้นเปลืองมากขึ้นตามไปด้วย
ด้านวัฒนธรรม	ปัจจุบันในชุมชนรับวัฒนธรรมหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนในสังคมภายนอกมากขึ้นทำให้พฤติกรรมที่แสดงออก ด้านการแต่งกายและการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กรุ่นใหม่เกิดการกลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และเรื่องของคนตรีพื้นบ้านในชุมชนและการแสดงแบบพื้นบ้าน ที่เด็กรุ่นใหม่มีความสนใจน้อยลง
ด้านทรัพยากร	การขยายตัวความเป็นเมือง หมู่บ้าน โรงงาน มีการใช้พื้นที่ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติบางส่วนหายไป สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจากทางด้านโรงงานอุตสาหกรรม เกิดมลพิษ ส่งผลกระทบต่อประชาชนเดิมในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา ได้น้อยลง เช่นผลกระทบจากน้ำในลำคลองเน่าเสียที่ส่งผลต่อด้านเกษตรโดยตรง

๔.๖ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์: องค์กรประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๘ ข้อ ดังนี้

๑. ท่านคิดว่าชุมชนสร้างสรรค์คืออะไร มีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์อะไรบ้าง
๒. ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านมนุษย์ควรมีแนวทางการ สร้างสรรค์อย่างไร
๓. ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมควรมีแนวทางการ สร้างสรรค์อย่างไร
๔. ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร
๕. ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร
๖. ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้เกิดชุมชนสร้างสรรค์ ควรมีแนวทางอย่างไร
๗. ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ คืออะไร และจะแก้ไขปัญหาอย่างไร

๔.๖.๑ ชุมชนสร้างสรรค์คืออะไร มีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ ชุมชนที่มีความสร้างสรรค์จะต้องเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ชุมชนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีสภาพชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและทางเศรษฐกิจมีความเจริญขึ้น^๑ มีการส่งเสริมให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้ มีการปรับปรุง ดัดแปลง หรือควบคุมทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ^๒ การทำให้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และสามารถคึกคักในชุมชน^๓ ชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนมีความรู้ความสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีความอดทนในการเปลี่ยนแปลงและมีความแตกต่างทางความคิด ชุมชนที่พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น คนในชุมชนชอบเรียนรู้และคิดสิ่งใหม่ๆ สามารถหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือ ดำเนินชีวิตสมาชิกอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข แม้จะมีรูปแบบชีวิตและวัฒนธรรมหลากหลาย มีการเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีและอาชีพ มีเอกลักษณ์ของชุมชน และรู้จักนำสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาชุมชน^๔ องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ที่มี

^๑ สัมภาษณ์ นายสันต์ เชื้อนแก้ว, ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ นายเปลี่ยน เมืองก้อน, กำนันตำบลเชียงม่วน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิรัฐ, เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูจันทวิริโยภาส, เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ความชัดเจนในทิศทางในการนำเอาความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจอันมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองมีการกำหนดแนวทางดำเนินการในองคาพยพที่ เหมาะสมสอดคล้องกัน สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าหรือบริการได้อย่างยั่งยืน โดยมีสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้เกิดเมืองต้นแบบที่ประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ สามารถใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางในการสร้างศักยภาพของสินค้าหรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ภายในพื้นที่ โดยการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวกับสินค้าและบริการของเมือง เกิดเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่จะสร้างงานสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่นและประเทศชาติได้^๕

๔.๖.๒ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ด้านมนุษย์ควรมีแนวทางการสร้างสรรค์

๑. แนวทางการสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาในชุมชน ในชุมชนได้มีการจัดการความรู้ โดยการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชน ฟื้นฟูและรวบรวมองค์ความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็น การที่จะดึงดูดภูมิปัญญาในชุมชน และให้เด็กรุ่นใหม่ที่มีความสามารถ ให้มีความรักและอาศัยอยู่ใน ชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนได้^๖ ในชุมชนก็ได้ร่วมกันส่งเสริมให้ปราชญ์ชาวบ้านมี ส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาและพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดประโยชน์ต่อ สังคม และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เสริมด้วยภูมิปัญญาสากล หรือเทคโนโลยี โดยควรที่จะมีการรวบรวม และพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนา^๗ ปัจจุบันนี้ก็ได้ริเริ่มสร้างสรรค์ และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของ ความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้ง สนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของ ชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย^๘

^๕ สัมภาษณ์ นายเชวงชัย ชันป่าแก้ว, ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นายวสันต์ เชื้อนแก้ว, ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ นายเป็ลียน เมืองก้อน, กำนันตำบลเชียงม่วน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูรัตนธรรมทิน, เจ้าอาวาสวัดบ้านปิน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. แนวทางการสร้างความสร้างสรรค์ของคนในชุมชน การที่จะเป็นชุมชนสร้างสรรค์ คนต้องมีความคิดแหวกแนวไป จากเดิม และต้องพัฒนาวิถีคิดของชาวบ้านให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงภูมิปัญญา หรือเชิงพาณิชย์ โดยใช้การบริหารจัดการคนในชุมชน ที่ใช้แนวคิดแปลกใหม่ เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาของตน รู้จักใช้ ให้คนในชุมชนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนทักษะ มีอิสระทางความคิด และเกิดความสร้างสรรค์^๙ ในการที่จะพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องมีการพัฒนาคน ให้มีความสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่ ฝึกฝนได้ ให้คนในชุมชนที่มีสติปัญญาธรรมดาและกล้าที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเกิดความไม่ธรรมดาขึ้นในชีวิตของพวกเขา ดึงผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลหรือภูมิศักยภาพของคนในชุมชนออกมาปัญญาจากถิ่นอื่น ทำให้เกิดของใหม่ และส่งเสริมให้คนในชุมชนเปิดรับความเปลี่ยนแปลงและไม่ใช้เพียงแค่การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงแต่ต้องสร้างสรรค์ด้วย^{๑๐}

๓. แนวทางการสร้างสรรค์ทางผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นผู้รอบรู้ ใฝ่การเรียนรู้ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และเป็นแรงจูงใจ ให้ชาวบ้านเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ผู้นำมีสติปัญญาแหลมคม คิดเป็น และใช้หลักคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นผู้นำความสามัคคีของคนในชุมชน มีความสามารถในการบริหารจัดการและการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยและผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่มองการณ์ไกล มองลึก มองกว้าง ผู้นำชุมชนเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความคิดสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีของชาวบ้าน มีความมุ่งมั่นมีจุดยืนทางความคิดและวิสัยทัศน์เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาชุมชนทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมได้มีความสามารถในการถ่ายทอดแนวคิดสู่การปฏิบัติและการประสานแนวคิดของคนหลายกลุ่มได้^{๑๑}

๔. แนวทางการสร้างสรรค์การเรียนรู้ของคนในชุมชน จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีระบบคิดที่เป็นกระบวนการและการพัฒนาแบบองค์รวมส่งเสริมให้สามารถวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนได้และสร้างสรรค์ผลงานหรือแนวทางใหม่ๆ ของชุมชน ให้ชาวบ้านมีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย^{๑๒} วิธีการเรียนรู้ให้ชาวบ้านเรียนรู้จากชุมชนที่ประสบความสำเร็จ โดยการไปศึกษาดูงาน หรือบริหารจัดการตนเอง โดยมีคนนอกเป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนชื่นชอบและเรียนรู้ศิลปะเนื่องจากศิลปะเป็นเครื่องมือที่ดีและเหมาะสมที่สุดในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพราะทำให้ได้ฝึกจินตนาการทำให้กล้าคิดกล้าริเริ่มสร้างสรรค์งาน^{๑๓} สร้างบรรยากาศในชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต

^๙ สัมภาษณ์ นายอดุลย์ คำบุญเรือง, ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายอำนาจ ลาวัลย์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายเขวงชัย ชันป่าแก้ว, ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูจันทวิริโยภาส, เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางผดุง ขาวน่าน, ตัวแทนชุมชน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

ทั้งสถานศึกษาในระบบและนอกระบบและให้เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาชุมชนในทุกด้านเช่นคนองค์ความรู้และทรัพยากรของชุมชนนอกจากนี้ควรศึกษาว่าสิ่งใดที่ชุมชนต้องการรู้และสิ่งใดที่ชุมชนควรจะมีและมีความรู้ชุมชนที่มีข้อสารสนเทศและองค์ความรู้เหล่านี้โดยใช้ชุมชนทั้งชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และจัดทำแผนที่แหล่งเรียนรู้หรือดำเนินการให้ชุมชนรู้เช่นเดียวกันว่าองค์ความรู้เรื่องใดอยู่ที่ใดในชุมชน จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาชุมชนด้วยตนเอง โดยการวิเคราะห์หาปัญหาและสาเหตุแล้วค้นหาทางออกเพื่อนำไปทดลองปฏิบัติการเรียนรู้จากกลุ่มและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะทำให้ประสบความสำเร็จง่ายขึ้น ใช้งานวิจัยท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาชุมชนนำข้อมูลจากการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและทำให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง^{๑๔}

๔.๖.๓ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์

๑. **แนวทางการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน** ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการประชาสังคมโดยดึงคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สร้างการรับรู้ในการพัฒนาชุมชนร่วมกันรวมถึงการปรับปรุงแก้ไขและการติดตามผลร่วมกันและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้น สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆการจัดตั้งกลุ่มชมรมอย่างหลากหลายมีหลายกลุ่มหลายวัยทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และมีการบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบและเกื้อกูลกัน^{๑๕}

๒. **แนวทางการสร้างสรรค์ทางเครือข่ายของชุมชน** หาทางให้บุคคลครอบครัวหน่วยงานและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชนตลอดจนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมในชุมชน องค์กรต่างๆให้ความสำคัญและร่วมจัดให้การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความสร้างสรรค์ของสังคมเช่นสถาบันศึกษามูลนิธิองค์กรเอกชนสนับสนุนเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชน^{๑๖} ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับหน่วยงานหรือสังคมภายนอก มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งและหลากหลายเช่นเครือข่ายกลุ่มอาชีพกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลและบูรณาการแผนงานโดยเฉพาะการสนับสนุนจากภาครัฐในท้องถิ่น สนับสนุนเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับหน่วยงานหรือสังคมภายนอก^{๑๗}

๓. **กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกในชุมชน** ส่งเสริมให้มีจิตสำนึกรักชุมชนมีความสามัคคีมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชนรวมใจเป็นหนึ่งเดียว ส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเองลดการพึ่งพิงภายนอกและส่งเสริมให้คนในชุมชนคิดว่าชุมชนคือบ้าน สร้างบรรยากาศ

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายอภิชาติ บ้านสระ, ตัวแทนชุมชน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางแสงมอญ เมืองแก่น, ตัวแทนชุมชน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายเสาร์แก้ว แสนบ้าน, ตัวแทนชุมชน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายไพรินทร์ มั่งมูล, ตัวแทนชุมชน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

ของชุมชนให้ศึกษาค้นคว้าชีวิตชีวาดึงดูดคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ให้กลับมาทำมาหากินในชุมชนในบ้านเกิดและ
เป็นกำลังใจในการร่วมพัฒนาชุมชน ใช้พลังคนในชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาความร่วมมือร่วมกัน
ฟื้นฟูชุมชนช่วยกันค้นหาสิ่งที่มีอยู่เดิมได้สร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจเช่นทำการตลาดด้านการ
ท่องเที่ยว^{๙๘}

๔.๖.๔ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์

๑. แนวทางการสร้างสรรค์ทางมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมให้มีการรวบรวม
ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนทางด้านประวัติศาสตร์วิถีชีวิตการทำมาหากินศิลปะและ
ประเพณีต่างๆและส่งเสริมให้ชุมชนค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนที่แตกต่างจากที่อื่นและสามารถ
แสดงอัตลักษณ์ซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนให้ผู้อื่นมองเห็นได้ และจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อ
ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมเช่นยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีการจัดทำ
แผนงานที่กำหนดเป็นเป้าหมายและวิธีดำเนินการอย่างชัดเจนเป็นยุทธศาสตร์และแผนงานที่สามารถ
ดึงสิ่งที่มีในชุมชนหรือทุกชุมชนมาเป็นจุดขายเช่นวิถีชุมชนโบราณสถานที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่
นำมาเสนอเป็นการสร้างมูลค่า^{๙๙}

๒. แนวทางการสร้างสรรค์ทางสืบทอดวัฒนธรรมในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนอันมีผลต่อการวิเคราะห์อนาคตและนำมาประยุกต์ให้เกิดสิ่ง
ใหม่ ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนปลูกฝังเยาวชนให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมรู้วัฒนธรรม
ของชุมชนและร่วมสืบสานไว้ให้คงอยู่ ฟื้นฟูวิถีสังคมท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชน
และดำรงรักษาไว้เพื่อสร้างสังคมที่พอเพียงไม่หลงไปกับวัฒนธรรมตะวันตก ส่งเสริมกระบวนการทาง
วัฒนธรรมที่หมายถึงการเคลื่อนไหวรับรู้เรียนรู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่และการปรับตัวของชุมชนให้สอดคล้อง
กับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน มีวิสัยทัศน์และกระบวนการในการมองต้นทุนจากภายในของ
ชุมชนและท้องถิ่นนำมาต่อยอดสร้างสรรค์และสร้างมูลค่าเพิ่มพัฒนาเป็นสินค้าและบริการที่สะท้อน
วัฒนธรรมของท้องถิ่น มีความเข้มแข็งที่ธำรงอัตลักษณ์ของตนเพื่อเป้าหมายในการอนุรักษ์และสืบ
สานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน^{๑๐}

๓. แนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่วัฒนธรรมในชุมชน สร้างบรรยากาศของการเรียนรู้
ตลอดชีวิตด้านวัฒนธรรมโดยการส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่คนทั้งในและนอกชุมชนจะได้
เรียนรู้และสัมผัสกับวัฒนธรรมที่แสดงตัวตนของชุมชนอีกทั้งเป็นการใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ สร้าง
โอกาสและพื้นที่สำหรับสมาชิกในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมเปิดพื้นที่
สาธารณะให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมพบปะกันจะทำให้คนเกิดการแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดความคิด
สร้างสรรค์ ชุมชนมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ทางพันธุกรรมเช่นด้านวัฒนธรรมถนนคน

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายไมตรี ชาวแพร่, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านใหม่, ตำบลเชียงม่วน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา,
๒๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ, เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอยางชุมน้อย
จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูจันทวิโรภาส, เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง, ตำบลเชียงม่วน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา,
๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

เดินเส้นทางจักรยานสวนสาธารณะรวมถึงการจัดกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้เช่นโบราณสถานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดนิทรรศการถาวรเป็นต้นที่มีกิจกรรมและการออกแบบสถานที่ดึงดูดใจนำเข้ามาท่องเที่ยว^{๒๑}

๔. แนวทางการสร้างสรรค์การสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมในชุมชน พัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนไทยควรใช้จุดเด่นของชุมชนเช่นสินค้าเกษตร วัฒนธรรมร่วมกับการบริหารสั่งกันคนลักษณะพิเศษของคนไทยเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชนเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรมและนำมาหาวิธีเพิ่มมูลค่าและไม่ควรสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ หากทางดึงดูดให้คนไทยและต่างชาติมาสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ ส่งเสริมสร้างสรรค์ควรใช้เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธสร้างคนให้รู้จักคิดรู้จักพอเพียงรู้จักปรับเปลี่ยนเพิ่มคุณภาพของธุรกิจชุมชนเพื่อผู้บริโภคและใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้สมาชิกในชุมชนมีชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุข^{๒๒} ส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์มันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่จำเป็นต้องแบกแถมหรือหุหุแต่เกิดจากสิ่งใกล้ตัวที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาปรับเปลี่ยนด้วยมุมมองใหม่ๆเช่นผลิตภัณฑ์ด้านอาหารด้านการเกษตรหรือด้านหัตถกรรมที่เป็นข้อได้เปรียบและแตกต่างของชนบทไทยเช่นการนำสมุนไพรในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพหรือผลิตภัณฑ์เพื่อบำบัดโรคเป็นต้น ส่งเสริมสินค้าของชุมชนโดยการสร้างแบรนด์ของชุมชนสำหรับสินค้าที่ต้องมาซื้อหาติดต่อหรือสัมผัสด้วยตัวเองถึงชุมชนโดยมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพอย่างมีมาตรฐาน ส่งเสริมสนับสนุนสินค้าที่อนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรมของชุมชนไว้เช่นผ้าไหมโดยการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายที่เป็นศูนย์การเรียนรู้และพิพิธภัณฑสถานมีชีวิตเปิดให้คนก็ไปได้เข้าไปเลือกหาและเรียนรู้ สร้างมูลค่าขึ้นจากรอยยิ้มบริการและวัฒนธรรมของชุมชนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อตามทันเทคโนโลยีและการแข่งขันมีการบริหารจัดการที่ดีตลอดจนมีวินัยและความอดทนต่อการทำงาน^{๒๓}

๔.๖.๕ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรควรมีแนวทางการสร้างสรรค์

๑. แนวทางการสร้างสรรค์ทางทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีว่าเป็นสิ่งที่ไม่ต้องลงทุนแต่สามารถนำมาสร้างมูลค่าได้มหาศาล และไม่วันหมดไปหากใช้อย่างถูกต้อง สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเพิ่มเติมเพิ่มเติมจากที่มีตามธรรมชาติโดยออกแบบให้สวยงามดึงดูดใจเพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งความสร้างสรรค์และน่าอยู่เช่นถนนหนทางสวนสาธารณะสนามกีฬา ชุมชนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สวยงามสะอาดน่าอยู่น่ามองไม่มีมลภาวะทางอากาศหรือสิ่งปฏิกูลเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว^{๒๔}

๒. แนวทางการสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนเช่นการปลูกพืชสมุนไพรการอนุรักษ์ป่าการสำรวจพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์หรือการกำหนดสิ่งทีี่เกี่ยวข้องให้ชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายวสันต์ เชื้อนแก้ว, ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายเปลี่ยน เมืองก้อน, กำนันตำบลเชียงม่วน, ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายเขวงชัย ชันป่าแก้ว, ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางแสงนิล อุ่นตาล, ตัวแทนชุมชน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

มีความพอเพียงทำให้เกิดความยั่งยืน ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในส่วนของ การอนุรักษ์ให้เกิดจิตสำนึกทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูทรัพยากรที่ถูกทำลาย การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การกฏระเบียบของชุมชน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้วัสดุที่เกิดทดแทนได้ง่ายไม่ทำให้ทรัพยากรหมดไปเช่นหมอนใบชาแก้วไม้ไผ่บ้านไม้ไผ่มาจากเป็นต้น ^{๒๕}

๓. แนวทางการสร้างสรรค์ทางเทคโนโลยีในชุมชน ส่งเสริมให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าหาความรู้การจัดเก็บความรู้และข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา การนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องไม่เป็นการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม ต้องเป็นการปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้น ไม่ใช่สร้างสิ่งใหม่โดยละทิ้งของเดิม บางครั้งไม่ต้องเป็นเทคโนโลยีที่ซับซ้อนหรือปรับเสียวัสดุที่ใช้ก็เป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาช้านานแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับชุมชนการใช้เทคโนโลยีที่เป็นภูมิปัญญาสากลโดยไม่คำนึงถึงบริบทของชุมชนแทนที่จะเป็นผลดีอาจกลายเป็นผลเสียดังกรณีของประตูกั้นน้ำเค็มของกรมชลประทานที่ชุมชนแพรทนามแดงเป็นต้น ^{๒๖}

๔. แนวทางการสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้ในชุมชน คนในชุมชนต้องเป็นเจ้าของชุมชนและเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการชุมชนด้วยตนเองมีแผนพัฒนาและมีการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการในชุมชน ชุมชนที่มีบริหารจัดการดีใหม่ไม่มีทุนทรัพยากรธรรมชาติโดยทุนวัฒนธรรมมากนักก็เป็นชุมชนสร้างสรรค์ได้ มีนโยบายในการสร้างสังคมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่ง การส่งเสริมให้ชุมชนในการจัดการตนเองโดยจัดตั้งระบบต่างๆในชุมชนที่มีแนวคิดแบบองค์รวมและมุ่งเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้อยู่ดีมีสุขเช่นระบบสวัสดิการชุมชน การดูแลรักษาทรัพยากรกองทุนการเงินเป็นต้นส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรในทุกระบบและให้โอกาสคนในชุมชน ^{๒๗}

๔.๖.๖ การส่งเสริมให้เกิดชุมชนสร้างสรรค์ ควรมีแนวทาง ในการส่งเสริมความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ มีปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสิ่งกระตุ้นหรือลดทอนความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน เช่น การมีกระบวนการเรียนรู้สร้างสร้างสรรค์ของคนในชุมชน หรือ การมีพื้นที่สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ในชุมชน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนมีบรรยากาศสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์คือบรรยากาศสร้างสรรค์ชุมชนสามารถกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในชุมชนได้ โดยเสริมสร้างบรรยากาศของความหลากหลายทางความคิด ประสบการณ์ความสามารถ และรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ ^{๒๘} ชุมชนต้องมีความเข้าใจในบริบทของตนเอง พร้อมทั้งมีการเปิดรับและเชื่อเชิญให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่เป็นไปได้ โดยปราศจากคำวิพากษ์วิจารณ์และการตำหนิ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน วิธีการทำความเข้าใจในบริบทของตนเอง ^{๒๙} จินตนาการถึงบริบทใหม่ในอนาคต โดยสร้างชุดความคิดใหม่ที่

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางผดุง ชวนานัน, ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายอำนาจ ลาวลย์, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายไพรินทร์ มั่งมุล, ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายเปลียน เมืองก้อน, กำนันตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายวสันต์ เชื้อนแก้ว, ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

เป็นไปได้ทั้งหมดซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การคิดในกรอบเดิมหรือในบริบทเดิมไม่สามารถสร้างแรงกระตุ้นใหม่ที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนได้ คิดหาความเป็นไปได้ทั้งหมดด้วยคำถามปลายเปิด เช่น อะไรเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ของเรา อะไรที่อาจเป็นทางเลือกของเรา เราควรดำเนินการต่อไปอย่างไร^{๓๐} ให้ความสำคัญต่อพลังของอนาคตที่สร้างสรรค์ ไม่เริ่มต้นจากปัญหาเดิมหลีกเลี่ยงการตำหนิ และเริ่มต้นจากมุมมองที่ดี เช่น ชุมชนในอนาคตของเราควรมองดูเป็นเช่นไรและให้ความรู้สึกเช่นไร ในอนาคต เราจะให้คำจำกัดความชุมชนของเราอย่างไร^{๓๑} ในการพัฒนาชุมชนสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ จึงต้องคิดถึงการปรับเปลี่ยนบริบท และเปิดรับต่อวิธีการหรือยุทธศาสตร์ การดำเนินงานต่างๆ ที่มีผู้เสนอ โดยมุ่งสู่เป้าหมายให้ชุมชนอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน^{๓๒} สร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ของชุมชนจะสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชนชุมชนที่มีวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ จะไม่มองว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นปัญหา แต่จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความงอกงามตามธรรมชาติของชุมชนและสมาชิก และตระหนักว่าความไร้ระเบียบเป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ก่อเกิดขึ้นจากความซับซ้อน ชุมชนเป็นระบบที่มีชีวิตจากการรวมตัวกันของสมาชิกและกลุ่ม มีการเรียนรู้ มีการเกิดขึ้น การเติบโตและการเพิ่มพลังของชุมชนวิธีการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้^{๓๓} ใช้สารสนเทศเป็นแรงกระตุ้นที่ให้ข้อมูลแก่ ชุมชนและทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างและเติมพลังการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน ให้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน มีการไหลของข้อมูล เป็นการปลดปล่อยพลังของชุมชนด้วยการคาดการณ์ล่วงหน้าและการแบ่งปัน การพูดคุยบนฐานของข้อมูลที่แท้จริงจะทำให้เกิดความไว้วางใจและเสรีภาพในการมีส่วนร่วม ไม่เกิดความขัดแย้ง^{๓๔}

๔.๖.๗ ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ คืออะไร และจะแก้ไขปัญหา

ปัญหาของคนในชุมชน ประชาชนมีปัญหาต่างๆ จึงเป็นอุปสรรคต่อการทำงานขาดความพร้อมโดยเฉพาะปัญหาดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาเรื่องหนี้สินนอกระบบ ประชาชนมีหนี้สินนอกระบบ ในชุมชนจะต้องส่งเสริมการรวมกลุ่มในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้ชุมชนสามารถออมเงิน และมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพและใช้กลุ่มออมทรัพย์ที่มีศักยภาพ ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ผ่านกลุ่ม^{๓๕} ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ การถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ต้องการรวมกลุ่มอาชีพ นำมาซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เช่นการแปรรูปอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ให้คุณภาพเพิ่มขึ้น^{๓๖}

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูจันทวิโรภาส, เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ, เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางแสงนิล อุ่นตาล, ตัวแทนชุมชน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายอดุลย์ คำบุญเรือง, ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายเชวงชัย ชันป่าแก้ว, ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายวสันต์ เชื้อนแก้ว, ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายเสาร์แก้ว แสนบ้าน, ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. ปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการสร้างการเรียนรู้การมีส่วนร่วม ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของตำบล หมู่บ้าน และมีการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยดึงผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ของเขา แนะนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้^{๓๓๗}

ในการแก้ปัญหาควรใช้กระบวนการกลุ่ม การสร้างพลังชุมชน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาคความยากจนของชาวบ้าน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เป็นการส่งเสริมวิถีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการทำให้การพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของประชาชน^{๓๓๘}

๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

๑. ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๒. ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

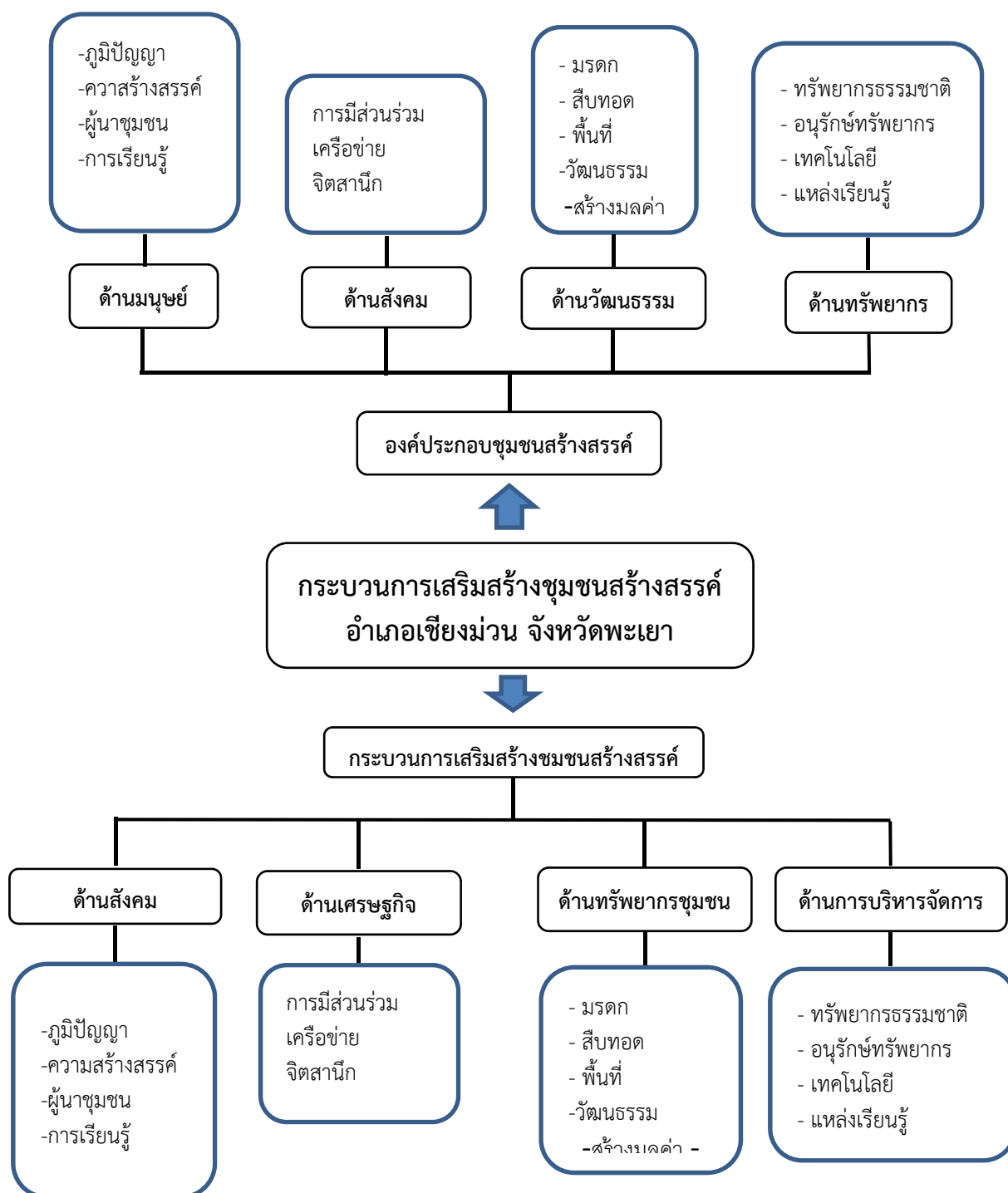
๓. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิองค์ความรู้ได้ ดังแผนภูมิที่ ๔.๑ ต่อไปนี้

^{๓๓๗} สัมภาษณ์ นายเป็ลียน เมืองก้อน, กำนันตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๓๘} สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ, เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๔.๗.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นว่า “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยสามารถสรุปได้มีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๖.๑ องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามแล้วนำไปสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย ๒) ด้านสังคม ๓) ด้านวัฒนธรรม ๔) ด้านทรัพยากร สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านมนุษย จากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยพัฒนาชุมชน ชุมชนมีการปลูกฝังให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็นชุมชนสร้างสรรค์

๒) ด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ชุมชนได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกันในชุมชน ชุมชนมีการยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน

๓) ด้านวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า ในชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความงามศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ ชุมชนใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ชุมชนมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่าเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และชุมชนได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๔) ด้านทรัพยากร จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า ชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการจัดการทรัพยากร ในชุมชน และในชุมชนได้ร่วมกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

๔.๖.๒ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามแล้วนำไปสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านสังคม ๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๓) ด้านทรัพยากรชุมชน ๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านสังคม จากการศึกษาพบว่า องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามา มีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น ประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ชุมชนมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน

๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนได้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า

๓) ด้านทรัพยากรชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้าน

ทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า และชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงาน ต่างๆ ในด้านทรัพยากรชุมชน

๔) ด้านการบริหารจัดการชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมใน ด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการระดมการ ส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านการบริหารจัดการชุมชน และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๓) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา จำนวน ๗,๑๓๙ คน โดยวิธีการเปิดตารางสุ่มตัวอย่างตารางสูตร ทาโร่ ยามาเน่ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๗๙ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมด มาวิเคราะห์และประมวลผล โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้ทำการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ

๕๑.๗ เพศชาย จำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๓

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี ไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒ อายุระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒ ระหว่างผู้ที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕ และมากที่สุด คือ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑ ระดับอนุปริญญา จำนวน ๒๑ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓ และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖ และอื่นๆ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕

อาชีพ พบว่าอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่ จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ รองลงมาคือค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ รองลงมาคือนักศึกษา จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔ รองลงมาคือข้าราชการ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ รองลงมาคือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔ รองลงมาคือไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ และน้อยที่สุดคือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจาก เพื่อน/คนครอบครัว จำนวน ๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑ รองลงมาจากหนังสือพิมพ์ จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ รองลงมาจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๖ รองลงมาจากเว็บไซต์ จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ รองลงมาจากงานนิทรรศการท่องเที่ยว จำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ รองลงมาจากป้ายโฆษณาต่างๆ จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐

ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลา น้อยกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑ ระยะเวลา ๑๐-๒๐ ปี จำนวน ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ ระยะเวลา ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗ ระยะเวลา ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๗ ระยะเวลา ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ และระยะเวลา ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖

๕.๑.๒ สรุปข้อมูลปัจจัยเชิงสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑ และน้อยที่สุดคือ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ น้อย คือ ไม่มีการเข้ามาช่วยเหลือเลย จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒ รองลงมาปานกลาง คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือบางครั้ง จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๘ และน้อยที่สุดคือ มาก คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือตลอด จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐

๕.๑.๓ สรุปองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมนุษย์ รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านทรัพยากร โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านมนุษย์ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยพัฒนาชุมชน ชุมชนมีการปลูกฝังให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็นชุมชนสร้างสรรค์

๒. ด้านสังคม องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ชุมชนได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกันภายในชุมชน ชุมชนมีการยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน

๓. ด้านวัฒนธรรม องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความงามศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ ชุมชนใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ชุมชนมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่า เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และชุมชนได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

๔. ด้านทรัพยากร องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า ชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการจัดการทรัพยากร ในชุมชน และในชุมชนได้ร่วมมือกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

๕.๑.๔ สรุปกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการชุมชน โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านสังคม กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าองค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น ประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ชุมชนมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน

๒. ด้านเศรษฐกิจชุมชน กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนได้มีการกระบวนกรส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า

๓. ด้านทรัพยากรชุมชน กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าชุมชนได้มีการกระบวนกรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า และชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านทรัพยากรชุมชน

๔. ด้านการบริหารจัดการชุมชน กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการกระบวนกรส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านการบริหารจัดการชุมชน และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า

๕.๑.๕ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๘ ประชาชนที่มีการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๕.๑.๖ สรุปปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๑. ด้านมนุษย์ พบว่า ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการแข่งขันที่มักจะกล่าวว่ามีข้อมูลสารสนเทศมากกว่าย่อมมีโอกาสทำกำไรมากกว่าผู้ซึ่งไร้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนส่วนใหญ่ยังปรับตัวตามเทคโนโลยียังไม่ทันและอีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นเพราะผู้บริหารระดับสูงละเลยการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน และผู้รับผิดชอบโดยตรงเองก็ขาดการมองการไกล ประกอบกับการขาดการเอาใจใส่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. ด้านสังคม พบว่า ปัญหาทางสังคมที่ชุมชนประสบ เช่น ปัญหาความยากจนและปัญหาเศรษฐกิจ เพราะคนในชุมชนมีอาชีพเกษตรเป็นส่วนมาก จึงให้คนในชุมชนหางานยาก และอีกประการหนึ่งปัญหาทางวัฒนธรรม ปัจจุบันในชุมชนได้รับวิทยาการสมัยใหม่ต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อชาวชนบทเป็นอันมาก เช่น เครื่องจักรทุ่นแรงสำหรับการประกอบอาชีพ อุปกรณ์ที่ทำให้การดำรงชีวิตได้รับความสะดวกสบายขึ้น อันส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และมีความสิ้นเปลืองมากขึ้นตามไปด้วย

๓. ด้านวัฒนธรรม พบว่า ปัจจุบันในชุมชนรับวัฒนธรรมหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของคนในสังคมภายนอกมากขึ้นทำให้พฤติกรรมที่แสดงออก ด้านการแต่งกายและการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กรุ่นใหม่เกิดการกลืนวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน และเรื่องของดนตรีพื้นบ้านในชุมชนและการแสดงแบบพื้นบ้าน ที่เด็กรุ่นใหม่มีความสนใจน้อยลง

๔. ด้านทรัพยากร พบว่า การขยายตัวความเป็นเมือง หมู่บ้าน โรงงาน มีการใช้พื้นที่ในชุมชนมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติบางส่วนหายไป สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจากทางด้านโรงงานอุตสาหกรรม เกิดมลพิษ ส่งผลกระทบต่อประชาชนเดิมในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา ได้น้อยลง

เช่นผลกระทบจากน้ำในลำคลองเน่าเสียที่ส่งผลกระทบต่อด้านเกษตรโดยตรง สวน ไร่ นา ได้น้อยลง เช่น
ผลกระทบจากน้ำในลำคลองเน่าเสียที่ส่งผลกระทบต่อด้านเกษตรโดยตรง

**๕.๑.๗ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์: องค์กรประกอบ
และกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา**

๕.๑.๗.๑ ชุมชนสร้างสรรค์คืออะไร มีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ให้
สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือ ชุมชนที่พร้อมสำหรับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น คนใน
ชุมชนชอบเรียนรู้และคิดสิ่งใหม่ๆ สามารถหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือ ดำเนินชีวิตสมาชิกอยู่
ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข แม้จะมีรูปแบบชีวิตและวัฒนธรรมหลากหลาย มีการเชื่อมโยง
ศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีและอาชีพ มีเอกลักษณ์ของชุมชน และรู้จักนำสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างสรรค์
เพื่อพัฒนาชุมชน และองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ที่มีความชัดเจนในทิศทางในการนำเอา
ความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจอันมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองมีการกำหนด
แนวทางดำเนินการในองคาพยพที่ เหมาะสมสอดคล้องกันสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าหรือบริการ
ได้อย่างยั่งยืน โดยมีสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้เกิด
เมืองต้นแบบที่ประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ สามารถใช้เป็นตัวอย่างและแนวทางในการสร้าง
ศักยภาพของสินค้าหรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้ภายในพื้นที่ โดยการนำภูมิปัญญาและ
วัฒนธรรมท้องถิ่นมาเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวกับสินค้าและบริการของเมือง เกิดเป็นเอกลักษณ์ของเมือง
ที่จะสร้างงานสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่นและประเทศชาติได้

๕.๑.๗.๒ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ด้านมนุษย์ควรมีแนวทางการสร้างสรรค์
พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือองค์ประกอบด้านมนุษย์ของชุมชนสร้างสรรค์ ได้แก่
๑) แนวทางการสร้างสรรค์ทางภูมิปัญญาในชุมชน คือในชุมชนก็ได้ร่วมกันส่งเสริมให้ประชาชนชาวบ้าน
มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาและพัฒนาชุมชน ปัจจุบันนี้ก็ได้ริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิ
ปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ๒) แนวทางการสร้าง
ความสร้างสรรค์ของคนในชุมชนคือรู้จักใช้ ให้คนในชุมชนเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้ที่เป็น
ประโยชน์ต่อชุมชนทักษะ มีอิสระทางความคิด และเกิดความสร้างสรรค์ ๓) แนวทางการสร้างสรรค์
ทางผู้นำชุมชนคือผู้นำชุมชนเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความคิดสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชนสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี
ของชาวบ้าน และ ๔) แนวทางการสร้างสรรค์การเรียนรู้ของคนในชุมชนคือการถ่ายทอด การ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของ
ประชาชนในชุมชน

๕.๑.๗.๓ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์
พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือองค์ประกอบด้านสังคมของชุมชนสร้างสรรค์ ได้แก่
๑) แนวทางการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคือสร้างการรับรู้ในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน
รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขและการติดตามผลร่วมกันและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้น ๒) แนว
ทางการสร้างสรรค์ทางเครือข่ายของชุมชนคือมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของชุมชน
ตลอดจนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมในชุมชน องค์กรต่างๆให้ความสำคัญ
และร่วมจัดให้การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความสร้างสรรค์ของสังคม ๓) กระบวนการเสริมสร้าง

จิตสำนึกในชุมชนคือส่งเสริมให้มีจิตสำนึกรักชุมชนมีความสามัคคีมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชนรวมใจเป็นหนึ่งเดียว

๕.๑.๗.๔ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์
พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมของชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชน ได้แก่ ๑) แนวทางการสร้างสรรค์ทางมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนคือการส่งเสริมให้ชุมชนค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนที่แตกต่างจากที่อื่นและสามารถแสดงอัตลักษณ์ซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนให้ผู้อื่นมองเห็นได้ ๒) แนวทางการสร้างสรรค์ทางสืบทอดวัฒนธรรมในชุมชนคือการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนปลูกฝังเยาวชนให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมรู้วัฒนธรรมของชุมชนและร่วมสืบสานไว้ให้คงอยู่ พื้นฟูวิถีสังคมท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนและดำรงรักษาไว้เพื่อสร้างสังคมที่พอเพียงไม่ลงไปกับวัฒนธรรมตะวันตก ๓) แนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่วัฒนธรรมในชุมชนคือสร้างโอกาสและพื้นที่สำหรับสมาชิกในชุมชนอย่างเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมเปิดพื้นที่สาธารณะให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมพบปะกันจะทำให้คนเกิดการแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ๔) แนวทางการสร้างสรรค์การสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมในชุมชนคือส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งที่มิใช่ในชุมชนเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรมและนำมาหาวิธีเพิ่มมูลค่าและไม่ควรสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ

๕.๑.๗.๕ องค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรควรมีแนวทางการสร้างสรรค์
พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือองค์ประกอบด้านทรัพยากรของชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชน ได้แก่ ๑) แนวทางการสร้างสรรค์ทางทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนคือส่งเสริมให้คนในชุมชนมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่มีว่าเป็นสิ่งที่ไม่ต้องลงทุนแต่สามารถนำมาสร้างมูลค่าได้มหาศาล ๒) แนวทางการสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนคือทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในส่วนของกรรมกรให้เกิดจิตสำนึกทรัพยากรธรรมชาติการฟื้นฟูทรัพยากรที่ถูกทำลายการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ๓) แนวทางการสร้างสรรค์ทางเทคโนโลยีในชุมชนคือการนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องไม่เป็นการทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมต้องเป็นการปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้นไม่ใช่สร้างสิ่งใหม่โดยละทิ้งของเดิม ๔) แนวทางการสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนคือส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรในทุกระบบและให้โอกาสคนในชุมชน

๕.๑.๗.๖ การส่งเสริมให้เกิดชุมชนสร้างสรรค์ ควรมีแนวทาง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนวิธีการทำความเข้าใจในบริบทของตนเองในการพัฒนาชุมชนสู่ความเป็นชุมชนสร้างสรรค์ จึงต้องคิดถึงการปรับเปลี่ยนบริบท และเปิดรับต่อวิธีการหรือยุทธศาสตร์ การดำเนินงานต่างๆ ที่มีผู้เสนอโดยมุ่งสู่เป้าหมายให้ชุมชนอยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืน ใช้สารสนเทศเป็นแรงกระตุ้นที่ให้ข้อมูลแก่ ชุมชนและทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างและเติมพลังการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน ให้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน

๕.๑.๗.๗ ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ คืออะไร และจะแก้ไข
ปัญหา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น คือปัญหาเรื่องหนี้สินนอกระบบ ประชาชนมีหนี้สินนอกระบบ ในชุมชนจะต้องส่งเสริมการรวมกลุ่มในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อให้ชุมชน

สามารถออมเงิน และมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ การถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ต้องการรวมกลุ่มอาชีพ นำมาซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เช่นการแปรรูปอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ให้คุณภาพเพิ่มขึ้น และปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการสร้างการเรียนรู้การมีส่วนร่วม ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของตำบล หมู่บ้าน และมีการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยตั้งผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ของเขา แนะนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการวิจัยเรื่องชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การอภิปรายผลการวิจัย องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้านพบว่า ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านมนุษย ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านทรัพยากร อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๖๗ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชนได้ ชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ในชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความงามศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ และชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสาวลักษณ์ สีสุข^๑** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การฟื้นฟูชุมชนโดยศึกษายุทธศาสตร์การสร้างทุนในสังคมกรณีศึกษาตำบลต้นแบบ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ (types) ของการพัฒนาขบวนการชุมชนที่มาจากกรฟื้นฟูชุมชนสามารถพิจารณาจากมิติการกำหนดรูปแบบใน ๓ มิติ คือ ๑) มิติด้านการนำทุนทรัพยากรของชุมชนขึ้นมาใช้ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ๒) มิติด้านวิธีการ และเทคนิค คือ การเรียนรู้ และ ๓) มิติด้านเป้าหมายได้แก่ เป้าหมายทางเศรษฐกิจเป้าหมายทางสังคม และวัฒนธรรม และเป้าหมายด้านความมั่นคง ซึ่งจำแนกได้เป็น

๑) **ด้านมนุษย** จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านมนุษย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านมนุษยนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๗๓ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วยพัฒนาชุมชน ชุมชนมีการปลูกฝังให้คนมีความคิด

^๑เสาวลักษณ์ สีสุข, “การฟื้นฟูชุมชน :ยุทธศาสตร์การสร้างทุนในชุมชน.”,(วารสารพัฒนาสังคม, ๒๕๕๑).

สร้างสรรค์ในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และชุมชนมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมงคล มหานิล**^๒ ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ” ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวบ้าน การถ่ายทอดวิธีการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาบรรจุภัณฑ์ปัญหาการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียนและ ปัญหาขาดตลาดแหล่งจัดจำหน่ายเนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคเท่าที่ควรทางกลุ่มผู้ผลิตข้าวกล้องหอมมะลิมีแนวคิดที่จะทำการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ใหม่ เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่ง ณ ปัจจุบันสินค้าของทางกลุ่มได้รับมาตรฐาน ๓-๔ ดาวของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยทางกลุ่มคาดหวังว่า หลังจากทางกลุ่มได้ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคมากขึ้น

๒) ด้านสังคม จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ชุมชนได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกันภายในชุมชน ชุมชนมีการยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นราธิป แก้วทอง**^๓ ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณี ชุมชนบ้านใหม่คุณธรรม อำเภอแม่จอน จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ๑) กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมของชุมชนบ้านใหม่คุณธรรมมีการดำเนินไปตามขั้นตอน ตั้งแต่สร้างความตระหนักถึงปัญหา และสำรวจความต้องการจากคนในชุมชน ใช้การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมจากสถาบันทางสังคม สร้างให้เห็นคุณค่าต่อทรัพยากรภายในท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนต่อการพัฒนาท้องถิ่น ๒) วิธีการนำทุนทางสังคมมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมและกระตุ้นผ่านกติกาสังคมของการใช้กลไกทางจารีตประเพณี กลไกสังคม และกลไกสมัยใหม่ ๓) ปัญหาอุปสรรคในการเสริมสร้างทุนทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชนยังขาดการให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม กลุ่มเยาวชนที่เป็นลูกหลานของผู้นำชุมชนมีโอกาสแต่เยาวชนกลุ่มอื่นๆ ยังขาดโอกาสในส่วนนี้ค่อนข้างมาก และข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนปฏิบัติตรวจสอบ และ

^๒พระมงคล มหานิล, การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ**, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒).

^๓นราธิป แก้วทอง, “กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาพัฒนาสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐).

รับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนได้เกิดจิตสำนึก และเล็งเห็นถึงความสำคัญในงานด้านการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๓) ด้านวัฒนธรรม จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๖๗ ทั้งนี้ก็ปรากฏได้ว่า ในชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ความงามศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ ชุมชนใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนสร้างสรรค์ ชุมชนมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและมูลค่า เศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ และชุมชนได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนสวนดอก” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนสวนดอกเข้มแข็ง ได้แก่ ความสามารถของผู้นำชุมชน การมีความซื่อสัตย์ จริงใจ เสียสละ สามัคคี และร่วมกันทำงานเพื่อชุมชนของคณะกรรมการชุมชนการบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนการทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของชุมชน การแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชน การรักษาประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การได้รับความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของสมาชิกในชุมชน การประสานงานระหว่างชุมชนและหน่วยงานรัฐบาล การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องของชุมชนการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ที่ชุมชนสวนดอกใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ได้แก่ การสร้างผู้นำที่มีศักยภาพ โดยการใช้การศึกษาดูงาน การอบรม และการปฏิบัติจริงการพัฒนาท้องถิ่น โดยการให้ชุมชนจัดการตนเองการสร้างการเรียนรู้ในชุมชน การใช้พลังชุมชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกขั้นตอน

๔) ด้านทรัพยากร จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๖๓ ทั้งนี้ก็ปรากฏได้ว่า ชุมชนได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า ชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ชุมชนมีการจัดการทรัพยากร ในชุมชน และในชุมชนได้ร่วมมือกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องผิว อุไรกุล^๕ ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติของ

^๕ รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์, “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง”, ปรินญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

^๕ ผ่องผิว อุไรกุล, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๖).

ประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่เทศบาลนครยะลา” ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่เทศบาลนครยะลา สรุปลงได้ดังนี้ ๑) ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่เทศบาลนครยะลา พบว่า ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับดี ๒) การเปรียบเทียบทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศหญิงมีทักษะคติด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าเพศชาย อายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อทักษะคติที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่ทั้ง ๕ ด้าน ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธมีทักษะคติด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม และประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทักษะคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธการศึกษาที่ต่างกันไม่มีผลต่อทักษะคติที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่ทั้ง ๕ ด้าน ประชาชนมีทักษะคติด้านสิ่งแวดล้อมดีกว่าอาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการมีทักษะคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดีกว่าอาชีพนักธุรกิจ และอาชีพนักธุรกิจมีทักษะคติดีกว่าอาชีพค้าขาย

๕.๒.๒ การอภิปรายผลการวิจัย กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้าน พบว่า ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชน และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๖๗ ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน และชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิธาน นัยนานนท์**^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็งกรณีศึกษาบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า จากอดีตที่ชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ อยู่กันอย่างพึ่งพิงอาศัยต่อมาเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมีการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น และการช่วยเหลือเกื้อกูลลดลงทรัพยากรธรรมชาติขาดความอุดมสมบูรณ์จนเกิดกิจกรรมร้านค้าชุมชนที่มาจากการส่งเสริมของภาครัฐ ทำให้ชุมชนสามารถฟื้นฟูระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนให้ดีขึ้น จนกระทั่งการพัฒนาจากปัจจัยภายนอกส่งผลกระทบต่อชุมชนทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ชุมชนต้องพัฒนาการเรียนรู้ และปรับตัวโดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารงานภายในชุมชน เพื่อรองรับกับสถานการณ์ปัญหาความต้องการของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีองค์ประกอบภายในเป็นหลัก เริ่มมีปัจจัยภายนอกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเช่น นโยบายรัฐองค์กรพัฒนาต่างๆ ส่งผลให้บทบาทขององค์กรประกอบภายใน เช่น ผู้อาวุโสลดลงในปัจจุบันบทบาทภายนอกมีความเข้มข้นมากขึ้น รวมทั้งรูปแบบการสืบทอดเปลี่ยนแปลงไป จากวิธี

^๖ วิธาน นัยนานนท์, “ทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็ง”, *ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต*, (สาขาพัฒนาชุมชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒).

ปฏิบัติที่ใช้การรับรู้ข้อมูลพฤติกรรมผ่านระบบเครือข่ายมาเป็นใช้เวทีประชุมหมู่บ้านในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาศักยภาพและสืบทอดผู้นำทั้งแบบเป็นทางการและกลุ่มผู้นำกิจกรรม ข้อค้นพบในการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากโครงการพัฒนาภายนอกส่งผลให้รูปแบบของทุนทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป และระบบเครือข่ายเป็นทุนทางสังคมพื้นฐานที่คอยยึดโยงคนในชุมชนไว้ด้วยกันทำให้กระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผู้นำภายในชุมชนมีแนวโน้มของความหลากหลาย และจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น

๑) ด้านสังคม จากการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๗๓ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีการส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น ประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน ชุมชนมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน และประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์เพื่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จूरรัตน์ ลอยมี**^๗ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ในการเป็นหมู่บ้านสุขภาพดี” ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางสังคมของชุมชนแม่กำปองที่มีความสัมพันธ์กันในระดับครอบครัว การมีทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนกลุ่ม/องค์กรทุนเครือข่ายและเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะชุมชนได้ทุนเหล่านี้มาเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน และปัจจัยที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาและประสานความช่วยเหลือจาก ๔๑ ภายนอกชุมชน ชุมชนมีกลไกทางสังคมได้แก่ ผู้นำสถาบันหลักในชุมชน องค์กรชุมชนและภูมิปัญญาด้านต่างๆ สามารถสร้างอำนาจต่อรองกับภายนอกและชุมชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติและสังคมภายนอกได้อย่างมีศักดิ์ศรีและยังคงรักษาความเป็นชุมชนได้อย่างมั่นคงและเข้มแข็ง

๒) ด้านเศรษฐกิจชุมชน จากการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านเศรษฐกิจชุมชนนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

^๗ จूरรัตน์ ลอยมี, “การพัฒนาศักยภาพบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ในการเป็นหมู่บ้านสุขภาพดี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

ยุภา พงษ์ภมร^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การดำเนินงานพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ไม่ดีนักและประชาชนต้องการให้มีการช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านนี้ ด้านการดำเนินการพบว่าโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงในบางพื้นที่ด้านเศรษฐกิจและสังคมยังไม่เป็นที่พอใจเท่าที่ควร ด้านสังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่เห็นว่ายังมีที่นั่นหนาทางการพักผ่อนและไว้สำหรับทำกิจกรรมในชุมชนไม่เพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีจัดการให้ความรู้เรื่องการดูแลและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ดีพอ

๓) **ด้านทรัพยากรชุมชน** จากการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านทรัพยากรชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรชุมชนนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๖๗ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ชุมชนได้มีการระดมทุนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า และชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านทรัพยากรชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราวดี ตริชัย^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญของการพลิกฟื้นจากสังคมที่มีปัญหาวิกฤติในด้านต่างๆ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ ๑) ผู้นำมีภาวะผู้นำโดดเด่นในด้านขีดความสามารถของผู้นำในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธามีจุดยืนทางความคิด วิถีคิด เห็นคุณค่าและพลังในการพัฒนาชุมชน ตระหนักสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก เป็นผู้นำที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมุ่งมั่น และมีความสามารถในการถ่ายทอดอย่างชัดเจน ๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การสร้างพลังการทำงานเป็นทีมสร้างคนดีคนเก่งคนมีความสามารถสร้างผู้นำในชุมชน ประสานผนึกกำลังร่วมคิดร่วมทำ ๓) การมีทุนทางสังคมในมิติต่างๆ ความสัมพันธ์เกื้อกูลภายในชุมชนความรักสามัคคีผูกพันกัน สานสัมพันธ์กันในระบบอาวุโส ภูมิปัญญาชาวบ้าน เก่งคิด เก่งทำเห็นผลได้ในทางปฏิบัติ ๔) ทุนทางเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มทางอาชีพนำภูมิปัญญามาเพิ่มมูลค่าผลผลิต ลดปัญหาการว่างงาน สร้างรายได้ชุมชนปลอดภัยมีความสุขลุล่วงที่ผู้นำสามารถพลิกฟื้นชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งคือการจัดตั้งสภา ๕๙ เป็นพื้นฐานที่มั่นคงในระบอบประชาธิปไตย และการจัดทำแผนชุมชน

^๕ ยุภา พงษ์ภมร, “การดำเนินงานพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร”, รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓). หน้า ๖๘.

^๖ พัชราวดี ตริชัย, “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี สาขาการปกครองส่วนท้องถิ่น, (สาขาศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒).

๔) ด้านการบริหารจัดการ จากการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ อย่างยั่งยืนของตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการนั้นอยู่ในระดับมาก ๓.๖๓ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การ ให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน ชุมชนได้มีการกระบวนกรส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้านการ บริหารจัดการชุมชน และชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหารจัดการ ชุมชนไว้ล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พนัส พฤกษ์สุนันท์**^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี” เป็น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งคณะทำงานได้นำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้สมาชิกชุมชนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญา และประสบการณ์ของกันและกัน ก่อให้เกิดความสนใจ และความตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนเอง โดยเห็นได้จากผลการประชุมที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง สมาชิกชุมชนจะตรวจสอบ หาคำความเข้าใจ เรียนรู้ชุมชนตนเอง และชื่นชมกับผลงานที่ร่วมกันคิด ตั้งแต่การย้อนอดีตของชุมชน จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน วิสัยทัศน์ใน ๑๐ ปีข้างหน้า การรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ระบุสภาพปัญหา ระบุทุนทางสังคม การจัดลำดับความสำคัญ การร่วมกัน คิดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกปัญหา เพื่อกำหนดในแผนแม่บท ทำให้สมาชิกชุมชนได้รู้จัก ตนเองดีขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เชิงทฤษฎี เชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความ ยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจ ในการ ส่งเสริมชุมชนให้สร้างสรรค์อย่างชัดเจน โดยมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศ สร้างสรรค์ในชุมชน เช่น การสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ การจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่ง อำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และการเรียนรู้ เป็นต้น

๒. องค์กร และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์โดย คำนึงอยู่เสมอว่าทุกชุมชนมีคนสร้างสรรค์ ทุกคนคิดสร้างสรรค์ได้ จึงควรมีนโยบายร่วมกันในการสร้าง แรงบันดาลใจและเปิดโอกาสให้ความคิดสร้างสรรค์ได้แสดงออกและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

^{๑๐} พนัส พฤกษ์สุนันท์, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน น่าอยู่: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี, (กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๗.

๓. ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและมีการชี้แจงรายละเอียดแต่ละโครงการให้ประชาชนรับรู้โดยทั่วกัน

๔. ภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักความสามัคคี ประองดองกัน มีความหวังใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน และปลูกฝังจิตสำนึกให้รักบ้านเกิดมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

๑. ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมใน การประเมินผล และสรุปผลการพัฒนาชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยประเมินทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนต่อไป

๒. ผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชนควรมีนโยบายในการพึ่งตนเอง โดยให้คนในชุมชนมีการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาจนประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความมั่นใจ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรพัฒนาเอกชนช่วยเสริมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

๓. ประชาชนควรเห็นประโยชน์ของชุมชน มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวให้มากขึ้น

๔. ประชาชนควรสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบให้กับตนเองเพื่อสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้มากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ

๒. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบพุทธบูรณาการเครือข่ายพหุภาคีในการพัฒนาชุมชนเมืองเข้มแข็งบนฐานพลังท้องถิ่น

๓. ควรมีการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ในชุมชน

๓. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดของประชาชนในชุมชน

๔. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างพลังเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

(๑) หนังสือ :

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๕๗.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

โกวิท พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓.
_____ .การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท., ๒๕๔๕.

การปกครอง. สำนักงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมืองพัทยา. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง, ๒๕๕๗.

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. การพึ่งตนเอง: ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๐.

เฉลียว บุรีภักดี. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี: สำนักงานมาตรฐานการศึกษา และสำนักสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. บ้านกับเมือง. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมสถาบันหมู่บ้าน. ๒๕๒๙.

โฉมสมรเหลือโกศล. ค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองกับการอบรมเลี้ยงดู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕.

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร. “แนวคิดและหลักการดำเนินงานเมืองน่าอยู่”. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖.

ชิตนิล พานิชและกุลชนธนา พงศธร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ๒๕๕๖.

นำชัย ทนุผล. หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, ๒๕๓๑.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

นรินทร์ ชัยพัฒนพงศา. การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: ๕๘๘ Print, ๒๕๔๖.

ประเวศวะสี. พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสงครามของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน. ๒๕๓๐.

ปรัชญา เวสารัชช์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาชนบท”. สถาบันไทยคดีการศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ผดุงพร ธรรมดา. การศึกษาความพร้อมของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บรรณสารสารสนเทศทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พีรตร แก้วลาย. เมืองสร้างสรรค์: แนวทางการพัฒนาเมืองจากสินทรัพย์สร้างสรรค์ท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๔๓.
- พนม ทิพย์ชาติ. “การศึกษาดูงานเมืองน่าอยู่ ในออสเตรเลีย”. ในแนวทางการดำเนินงานบ้านน่าอยู่เมืองน่าอยู่ เขตภาคใต้ตอนล่าง. ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖.
- พัชรี สีโรรส และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. “นโยบาย และกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย”. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ม.ป.ท., ๒๕๒๙.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. กติกา เครื่องมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อรักษาสีสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ, ๒๕๓๘.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. “สิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน- อินโดจีน”. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙.
- สนธยา พลศรี. เครือข่าย: พื้นฐานและความสำคัญต่องานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๘.
- สมยศ พุ่มหว่า. สังคมชนบทกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๓๔.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. ปัจจัยทางสังคมกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของไทย. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๘.
- เสรี พงศ์พิศ. ๑๐๐ ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๗.
- สถาบันวิจัยสังคม. ชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ. “เอกสารประกอบการสอนวิชาการวางแผนเศรษฐกิจ”. คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔.
- เสรี พงศ์พิศ. “เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน”. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา, ๒๕๔๙.
- อภิชัย พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) เอกสารและวารสาร:

- โกวิทย์ พวงงาม. **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๖.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน**. สำนักงาน ม.ป.ท. : ม.ป.พ, อัดสำเนา.
- จำลอง โพธิ์บุญ. “ทำชุมชนเมืองของไทยให้น่าอยู่”. **วารสารพัฒนาบริหาร**. ปีที่ ๕๖ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๕๖): ๖๓
- ชิตนิล พาณิช และกุลธรรณา พงศธร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท”. ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลหมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. หน่วยที่ ๘. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒.
- ฐนิธ กิตติอาพน. “เมืองและชุมชนสร้างสรรค์. เอกสารการสัมมนา Thailand International Creative Economy Forum (TICEF) โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์”. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.
- ธีระภัทรา เอกผายสวัสดิ์. **ชุมชนศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๕.
- นางปัจฉิมา ธนสันติ. “เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. **ทรัพย์สินทางปัญญา**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗.
- บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **ชุมชนพลวัต**. กรุงเทพฯ: บริษัท ดี.เค.ปริ๊ตติ้งเวิลด์ จำกัด, ๒๕๕๗.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. **การบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๖.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร. “การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน”. ในเอกสารประกอบการศึกษา วิชา ๖๑๕๑๐๓ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- วิจิต นันทสุวรรณ. **บทบาทของชุมชนกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๖.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “**Competitiveness Newsletter**”. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒. มิถุนายน ๒๕๕๔.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. **โลกพลิกโฉม ความมั่งคั่งในนิยามใหม่**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยาม เอ็ม แอนด์ พลัสลิซซิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา และสถาบันอื่นๆ. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท**. ฉบับรวมชุด. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- เสาวลักษณ์ สมสุข. “**การฟื้นฟูชุมชน : ยุทธศาสตร์การสร้างทุนในชุมชน**”. **วารสารพัฒนาสังคม**, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) วิทยานิพนธ์และงานวิจัย :

- กรวรรณ สังขกร. “การพัฒนาศักยภาพชุมชนเมืองเชียงใหม่สร้างสรรค์”. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยสังคม: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗.
- กษมา พานแก้ว. “การพึ่งตนเองของสมาชิกสถาบันเกษตรกรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของตำบลวังทองอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา. โครงการบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๑.
- กรกนก สุริยะ. “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔.
- จักรกฤษณ์ จันทร์แฉล้ม. “กระบวนการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบบ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.
- จวีร์รัตน์ ลอยมี. “การพัฒนาศักยภาพบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ในการเป็นหมู่บ้านสุขภาพดี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.
- จุฬารักษ์ คำทวี. “ไปที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดด้านการปศุสัตว์ในประเทศไทย จังหวัดฉะเชิงเทรา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.
- จิราวดี ศรีสุวรรณ. “ศักยภาพของพุทธเกษตรกรรมในการพึ่งตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนมนุษยศาสตร์และสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ณรัชชอร์ พิพัฒน์ธนากร. “การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.
- นราธิป แก้วทอง. “กระบวนการเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนสังคม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐.
- ปิยะ ประทีปกรมณี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖.
- ปภาณี อาริวงศ์. “การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางขุน จังหวัดนนทบุรี”. สารนิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ผ่องผิว อุไรกุล. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองนำอยู่เทศบาลนครยะลา. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๔๖).
- พิกุล สัจจามรรค. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง”. **การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.
- พันธุ์ดา สองทิศ. “แนวทางการจัดการเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองนำอยู่ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๕.
- พัชรชาติ ตรีชัย. “การวิเคราะห์ความเป็นชุมชนเข้มแข็งของหมู่บ้านหนองกลางดง”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต.** สาขาศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๒.
- พระมงคล มหานิล. การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล็องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดอำนาจเจริญ. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.** คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๒.
- พระโกศล มณิรตนา. “การมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พนัส พุกฤษ์สุนันท์. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชน นำอยู่: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย, ๒๕๔๕.
- ภาวดี ศรีมุกดา. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.** บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๔๕.
- ยุภา พงษ์ภมร. “การดำเนินงานพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร”. **รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์** สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓.
- ระวิกานต์ แสนไชย. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน กรณีศึกษา ธนาคารชยะชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”. **การค้นคว้าอิสระ ปริญญา มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.
- รุ่งโรจน์ ลีสกุลรักษ์. “ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง”. **ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.** สาขาวิชารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รัชดาวรรณ คำเอี่ยม. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ : ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗.
- รัตนา สำโรงทอง. “การพัฒนารูปแบบการใช้ศักยภาพของท้องถิ่นในโครงการ "ชุมชนน่าอยู่ จังหวัดน่าน" เพื่อจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืน”. **รายงานการวิจัย**. วิทยาลัยการสาธารณสุข: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- วิธาน นัยนานนท์. “ทุนทางสังคมกับกระบวนการสืบทอดผู้นำชุมชนเข้มแข็ง”. **ปริญญาพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต**. สาขาพัฒนาชุมชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.
- ศักดิ์ศรี รักไทย. “รูปแบบการจัดสรรน้ำใหม่จากอ่างเก็บน้ำแก่งกระจานที่ให้ความสำคัญค่าทางเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. **ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔.
- สัมฤทธิ์ พงษ์วิวัฒน์. ทุนทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบ้านหินกอง หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต**. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.
- สุทิน บุญญาธิการและคณะ. “การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๐.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. **รายงานการวิจัย**. “การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท”. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๘.
- เสริมพงษ์ อยุธยา. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑.
- สรารุณี วรพงษ์. “กระบวนการบริหารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. **ดุษฎีนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๕.
- สุทธิพร รัตนธร ศรีธธา. “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- อำภา จันทราภาศ, “ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓., อ้างถึงใน วิชัย รูปขำดี และสังคม คุณคณากรสกุล, “โครงการสร้างสรรค์พลังแผ่นดิน: กรณีศึกษาเกษตรกรรมยั่งยืน”. **รายงานการวิจัย**. ศูนย์บริการวิชาการ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อภิชาติ ทองอยู่, สมพจน์ สมบูรณ์ และพัชรินทร์ ลาภานันท์. สถาบันหมู่บ้านกับการพัฒนาพึ่งตนเอง, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๗., อ้างถึงใน ณรัชชอร์ พิพัฒนธนากร. “การพึ่งตนเองของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตเทศบาลเมืองกระทุ่มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

(๔) สัมภาษณ์ :

- สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ. เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ พระครูจันทวิริโยภาส. เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ พระครูรัตธรรมทิน. เจ้าอาวาสวัดบ้านปิน., ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายวสันต์ เชื้อนแก้ว. ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอ, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายเป็ลียน เมืองก้อน. กำนันตำบลเชียงม่วน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายเขวงชัย ชันป่าแก้ว. ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายอดุลย์ คำบุญเรือง. ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายอำนาจ ลาวลัย. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายไมตรี ชาวแพ้ว. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านใหม่, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นางแสงนิล อุ้นตาล. ตัวแทนชุมชน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายอภิชาติ บ้านสระ. ตัวแทนชุมชน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นางแสงมอญ เมืองแก่น. ตัวแทนชุมชน, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นางผดุง ชาวน่าน. ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายไพรินทร์ มั่งมูล. ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.
 สัมภาษณ์ นายเสาร์แก้ว แสนบ้าน. ตัวแทนชุมชน, ๒๗ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ :

- Borden, Margaret A, *The Creative Mind Myths and Mechanisms*. (London: Routledge.2004.
 Barbier, Edward B. *Economics. “Natural- Resource Sear and Development”*. London : Earthscan Publications,1989.
 Creative Thailand. *Creative City เมืองสร้างสรรค์* . [Online]. Available from: http://www.creativethailand.org/th/about/about_creativecity.php [11 January 2010].
 Davis, L, *Instrument review : Getting the most from your panel of experts*. Applied Nursing Research, 1992.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Eger, John M. **The Creative Community : Forging The Links between Art Culture Commerce & Community**. (The California Institute for Smart Communities. San Diego State University. U.S.A., 2012.
- Florida, Richard. **The Rise of the Creative Class : and how it's transforming work, leisure, community**. everyday life. New York: Basic Book,2010a.
- Florida, Richard. **“The Rise of the Creative Class**. [Online]. Available from :<http://www.washingtonmonthly.com/features/2005/0205.florida.html> [11 January 2010,.
- Smart Communities. **The Memphis Manifesto: Building a community of idea**. [Online]Availablefrom:http://www.norcrossga.net/user_files/The%20Memphis%20Manifesto.pdf. Accessed 11 November, ๒๐๑๐.a.
- UNESCO Institute for Statistics. **International Flows of Selected Cultural Goods and Services**. Montreal: UNESCO Sector for Culture ,2010.
- UNCTAD. **The Creative Economy Report 2013,United Nations**. [Online]. Available from :<http://www.unctad.org/creative-economy>. [31 October 2011].
- UNESCO Institute for Statistics. **International Flows of Selected Cultural Goods and Services**. 1994-2009 Defining and capturing the flows of global cultural trade. Montreal :UNESCO Sector for Culture,2009.
- United Nations Development Programme. **Capacity assessment and development Technical advisory paper No. 3 , New York**. Managent Development and Governace Devision. United Nations Development Programme. UNDP, 2009.
- United Nations. **Department of International Economic and Social Affairs, Popular Articulation as A Strategy for Promoting Community Level Action and National Development Report of The Meeting or The Idaho Group of Experts, Held at UN. P. 5**. New York: United Nations, 2011.
- William W. Reeder. **Some Aspects of The Information Social Participation of Form Families in New York State**.
- World Commission on Environment (WECD). **“Our Common Future”**. Oxford :Oxford University Press, 2011. p.
- Zachary,Jill. **“Sustainable Community Indicators: Guideposts for Local California”**. The Community Environmental Council, 2010.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

.....

คำชี้แจง :

๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

๒. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และกระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระวีระเทพ วีรวีโส (ผัดขันธ์)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ : สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๑ เพศ

- () ชาย () หญิง

๑.๒ อายุ

- () ไม่เกิน ๒๐ ปี () ๒๑ - ๓๐ ปี
 () ๓๑ - ๔๐ ปี () ๔๑ - ๕๐ ปี
 () ๕๑ ปีขึ้นไป

๑.๓ ระดับการศึกษา

- () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น
 () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อนุปริญญา
 ()ปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

๑.๔ อาชีพ

- () เกษตรกรรม คือ การทำนา ทำไร่ () ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 () รับจ้างทั่วไป () นักศึกษา
 () ข้าราชการ () พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 () ไม่ได้ประกอบอาชีพ () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๑.๕ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์

- () เพื่อน/คนครอบครัว () หนังสือพิมพ์
 () โทรทัศน์/วิทยุ () เว็บไซต์
 () งานนิทรรศการท่องเที่ยว () ป้ายโฆษณาต่างๆ

๑.๖ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน

- () น้อยกว่า ๑๐ ปี () ๑๐ - ๒๐ ปี () ๒๑ - ๓๐ ปี
 () ๓๑ - ๔๐ ปี () ๔๑ - ๕๐ ปี () ๕๑ ปี ขึ้นไป

๑.๗ การมีส่วนร่วมของภาครัฐในการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์

- () มาก คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือตลอด
 () ปานกลาง คือ มีการเข้ามาช่วยเหลือบางครั้ง
 () น้อย คือ ไม่มีการเข้ามาช่วยเหลือเลย

๑.๘ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

- () เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง () เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง
 () เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นบางครั้ง () ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน
 () งานนิทรรศการท่องเที่ยว () ป้ายโฆษณาต่างๆ

ตอนที่ ๒ ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบล
เชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการ
เสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

๕ หมายถึง	องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	องค์กรประกอบของชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อที่	ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการ เสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านมนุษย์						
๑.	ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่านสามารถช่วยสร้าง ความยั่งยืนในชุมชน					
๒.	ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ใน การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน					
๓.	ชุมชนของท่านมีการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชน อย่างสร้างสรรค์					
๔.	ชุมชนของท่านมีการนำนวัตกรรมสมัยใหม่มาช่วย พัฒนาชุมชน					
๕.	ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเป็นชุมชนสร้างสรรค์					
๒. ด้านสังคม						
๖.	ท่านและชุมชนของท่านมีการยอมรับความคิดเห็นและ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในชุมชน					
๗.	ท่านและชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ ให้แก่ชุมชน					
๘.	ชุมชนของท่านมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันใน ชุมชน					
๙.	ท่านและชุมชนของท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน					
๑๐.	ท่านและชุมชนของท่านได้มีความสัมพันธ์สามัคคีกัน ในชุมชน					

ข้อที่	ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์กรประกอบและกระบวนการ เสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๓. ด้านวัฒนธรรม					
๑๑.	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง					
๑๒.	ในชุมชนของท่านได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ ความงามศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอดจาก บรรพบุรุษ					
๑๓.	ชุมชนของท่านได้นำวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน					
๑๔.	ชุมชนของท่านมีการนำวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าและ มูลค่าเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์					
๑๕.	ชุมชนของท่านใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิด เป็นชุมชนสร้างสรรค์					
	๔. ด้านทรัพยากร					
๑๖.	ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์ อย่าง คุ้มค่า					
๑๗.	ชุมชนของท่านได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ					
๑๘.	ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากรทางเทคโนโลยีมาพัฒนา ชุมชนอย่างสร้างสรรค์					
๑๙.	ในชุมชนของท่านได้ร่วมใจกันปลูกจิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มี การอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน					
๒๐.	ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรในชุมชน					

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการเสริมสร้างชุมชน
สร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและกระบวนการ
เสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ **มากที่สุด**
๔ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ **มาก**
๓ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ **ปานกลาง**
๒ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ **น้อย**
๑ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์อยู่ในระดับ **น้อยที่สุด**

ข้อที่	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบล เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านสังคม						
๑.	องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีการส่งเสริมในการพัฒนา ชุมชน มากขึ้น					
๒.	ท่านและประชาชนในชุมชน มีความพร้อมเพรียงกันใน การทำประโยชน์เพื่อชุมชน					
๓.	ท่านและประชาชนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัด ขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชน					
๔.	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำประโยชน์ ให้แก่ชุมชน					
๒. ด้านเศรษฐกิจชุมชน						
๕.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจชุมชน ตลาดนัดชุมชน					
๖.	ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพ เพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน					
๗.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้าน เศรษฐกิจชุมชน					
๘.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้าน เศรษฐกิจชุมชนไว้ล่วงหน้า					
๓. ด้านทรัพยากรชุมชน						
๙.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน					

ข้อที่	กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบล เชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๐.	ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่าง คุ้มค่าในชุมชนให้แก่ประชาชนในชุมชน					
๑๑.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้าน ทรัพยากรชุมชน					
๑๒.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้าน ทรัพยากรชุมชนไว้ล่วงหน้า					
๔. ด้านการบริหารจัดการชุมชน						
๑๓.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ ชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน					
๑๔.	ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง					
๑๕.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ในด้าน การบริหารจัดการชุมชน					
๑๖.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้าน การบริหารจัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า					

ตอนที่ ๔ : แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และ
กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ใน ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

๑. ปัญหา

- ๑.๑ ด้านมนุษย์.....
- ๑.๒ ด้านสังคม.....
- ๑.๓ ด้านวัฒนธรรม.....
- ๑.๔ ด้านทรัพยากร.....

๒. อุปสรรค

- ๒.๑ ด้านมนุษย์.....
- ๒.๒ ด้านสังคม.....
- ๒.๓ ด้านวัฒนธรรม.....
- ๒.๔ ด้านทรัพยากร.....

๓. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ตำบลเชียงใหม่

- ๓.๑ ด้านสังคม.....
- ๓.๒ ด้านเศรษฐกิจชุมชน.....
- ๓.๓ ด้านทรัพยากรชุมชน.....
- ๓.๔ ด้านการบริหารจัดการชุมชน.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน
จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา แบ่งเป็น ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในตำบลเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณ และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระวีระเทพ วีรวโส (ผัดขັນ)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน พ.ศ. ตั้งแต่เวลา.....น. ถึง.....น.

สถานที่ที่ให้สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก,บันทึกเสียง)

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนสร้างสรรค์

๒.๑ ท่านคิดว่าชุมชนสร้างสรรค์คืออะไร มีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์อะไรบ้าง

๒.๒ ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านมนุษย์ควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร

๒.๓ ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร

๒.๔ ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร

๒.๕ ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร

๒.๖ ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้เกิดชุมชนสร้างสรรค์ ควรมีหลักการและแนวทางอย่างไร

๒.๗ ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ คืออะไร และจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ (CVI)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
๑. ด้านมนุษย์									
๑.	ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่าน สามารถช่วยสร้างความยั่งยืนใน ชุมชน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๒.	ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้คนมี ความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริม และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านมีการพัฒนาการ เรียนรู้ของคนในชุมชนอย่าง สร้างสรรค์	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการนำนวัตกรรม สมัยใหม่มาช่วย พัฒนาชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมทำให้ชุมชน เป็นชุมชนสร้างสรรค์	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๒. ด้านสังคม									
๑.	ท่านและชุมชนของท่านมีการยอมรับ ความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านและชุมชนของท่านมีส่วนร่วมใน การทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน	x	x	x	x	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านมีความไว้วางใจและ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านและชุมชนของท่านเข้าร่วม กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในชุมชน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๕.	ท่าน และ ชุมชน ของ ท่าน ได้ มี ความสัมพันธ์สมานสามัคคีกันใน ชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ ที่	ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
๓. ด้านวัฒนธรรม									
๑.	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมและสืบ สานวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่ อย่างต่อเนื่อง	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ในชุมชนของท่านได้มีการร่วมกัน ส่งเสริมและอนุรักษ์ความงาม ศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นมรดกสืบทอด จาก บรรพบุรุษ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านได้นำวัฒนธรรมมาใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนอย่าง ยั่งยืน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการนำวัฒนธรรมมา สร้างคุณค่าและมูลค่าเศรษฐกิจอย่าง สร้างสรรค์	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ชุมชนของท่านใช้วัฒนธรรมในการ อยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชน สร้างสรรค์	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านทรัพยากร									
๑.	ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากร มาใช้ ประโยชน์ อย่างคุ้มค่า	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนของท่านได้มีการพัฒนาและ ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	x	x	x	x	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านได้นำทรัพยากรทาง เทคโนโลยีมาพัฒนาชุมชนอย่าง สร้างสรรค์	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๔.	ในชุมชนของท่านได้ร่วมใจกันปลูก จิตสำนึกคนรุ่นหลังให้มีการอนุรักษ์ ทรัพยากรในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ชุมชนของท่านมีการจัดการ ทรัพยากรในชุมชน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
๑. ด้านสังคม									
๑.	องค์กร/หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีการ ส่งเสริมในการพัฒนาชุมชน มากขึ้น	X	X	X	-	X	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๒.	ท่านและประชาชนในชุมชน มีความ พร้อมเพรียงกันในการทำประโยชน์ เพื่อชุมชน	X	X	X	-	X	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ท่านและประชาชนในชุมชน เข้าร่วม กิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อเพิ่ม ศักยภาพในชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมให้คนใน ชุมชนทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านเศรษฐกิจชุมชน									
๑.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมใน ด้านเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดทำธุรกิจ ชุมชน ตลาดนัดชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนได้มีการส่งเสริมการ ประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ ประชาชนในชุมชน	X	X	X	X	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/ หน่วยงานต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจ ชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจ ชุมชนไว้ล่วงหน้า	X	X	X	-	X	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓. ด้านทรัพยากรชุมชน									
๑.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมใน ด้านทรัพยากรชุมชน เช่น การจัดการ น้ำเสีย การจัดการขยะในชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนได้มีการส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในชุมชนให้แก่ ประชาชนในชุมชน	X	X	X	X	X	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ ที่	ชุมชนสร้างสรรค์ :องค์ประกอบและ กระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
๓.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/ หน่วยงานต่างๆ ในด้านทรัพยากร ชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านทรัพยากร ชุมชนไว้ล่วงหน้า	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านการบริหารจัดการชุมชน									
๑.	ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมใน ด้านการบริหารจัดการชุมชน เช่น การให้ข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนได้มีกระบวนการส่งเสริมการ บริหารจัดการชุมชนเพื่อให้ประชาชน ในชุมชนรับรู้ข่าวสารได้ทั่วถึง	x	x	x	x	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ชุมชนได้รับการดูแล จากองค์กร/ หน่วยงานต่างๆ ในด้านการบริหาร จัดการชุมชน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๔.	ชุมชนได้มีการวางแผนและแก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในด้านการบริหาร จัดการชุมชนไว้ล่วงหน้า	x	x	x	x	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
	ข้อสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย								
๑.	ท่านคิดว่าชุมชนสร้างสรรค์คืออะไร มีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์อะไรบ้าง	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านมนุษย์ควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านสังคมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	ท่านคิดว่าองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ ด้านทรัพยากรควรมีแนวทางการสร้างสรรค์อย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้เกิดชุมชนสร้างสรรค์ ควรมีหลักการและแนวทางอย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	ปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างชุมชนสร้างสรรค์ คืออะไร และจะแก้ไขปัญหายังไง	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	124.53	377.223	.490	.966
A2	124.50	384.121	.256	.967
A3	124.57	371.840	.701	.965
A4	124.77	369.082	.760	.965
A5	124.83	378.144	.584	.965
B1	124.50	369.293	.714	.965
B2	124.63	371.620	.706	.965
B3	124.40	373.007	.651	.965
B4	124.30	358.769	.868	.964
B5	124.57	370.737	.739	.965
C1	124.57	365.840	.745	.965
C2	124.73	377.444	.547	.966
C3	124.53	372.120	.656	.965
C4	124.67	368.920	.800	.964
C5	124.67	376.092	.522	.966
D1	124.63	371.620	.706	.965
D2	124.40	373.007	.651	.965
D3	124.30	358.769	.868	.964
D4	124.57	370.737	.739	.965
D5	124.57	365.840	.745	.965
AA1	124.73	377.444	.547	.966
AA2	124.53	372.120	.656	.965
AA3	124.67	368.920	.800	.964
AA4	124.67	376.092	.522	.966
BB1	124.83	378.144	.584	.965
BB2	124.50	369.293	.714	.965

BB3	124.63	371.620	.706	.965
BB4	124.40	373.007	.651	.965
CC1	124.30	358.769	.868	.964
CC2	124.57	370.737	.739	.965
CC3	124.57	365.840	.745	.965
CC4	124.47	381.844	.369	.967
DD1	124.50	384.121	.256	.967
DD2	124.53	374.189	.624	.965
DD3	124.73	371.375	.721	.965
DD4	124.80	380.441	.531	.966

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 36

Alpha = .966

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ
ของเครื่องมือในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๕

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร พระมหาสม กลยาโณ, ดร.

ด้วย พระวโรกาส วีรวิไล (ผัดขิ้น) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ตรวจให้แล้ว

๒๐ ธ.ค. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๔

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร รศ.ดร.จรรุวรรณ ข้าเพชร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวชิระเทพ วีรวโร (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับทำวิจัยเป็น
อย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบ
มาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไข เครื่องมือ แกะ: เกษนงแหทองปิ่นปิ่นปิ่นปิ่นแก้ว
A. กิ่ง

11 ม.ค. ๖1.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๕

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ผศ.ผดุง วรรณทอง

ด้วย พระวชิระเทพ วีรวุโส (ผัดขัน) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุจริวัตน์บัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือส่งเรียบร้อยแล้ว

(ผศ. ผดุง วรรณทอง)

๑๐/๑๑/๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๕

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ดร.เดชา กัมโป

ด้วย พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิรัชชัย (ศักดิ์ชัย) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือส่ง
เรียนพร้อมแล้ว
เดชา กัมโป
(ดร. เดชา กัมโป)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๔

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายสายชล ปัญุชิต
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวโรกาส วีรวิไล (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา
สังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็น
อย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบ
มาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ยินดีรับ

ค.ทศ.อ.อ. (อ.อ.อ.อ.)
๑๖/๖.๑.๖๑

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕๔/๑๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๗ หมู่ ๓ ตำบลสำโกร อำเภอวังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๕๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๗

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ (Try Out)
เจริญพร นายเป็ลสัน เมืองก้อน กำนันตำบลเชียงม่วน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๓ ฉบับ

ด้วย พระวิระเทพ วีระโต รหัสประจำตัวนิสิต 5901204064 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรและประชาชนในหน่วยงานท่านโดยการแจกแบบสอบถาม ซึ่งขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถาม เพื่อใช้ใ้ใจการตรวจสอบข้อมูลสำหรับใช้ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หากเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สุวิทย์ วิสุทธิวิวัฒน์
ผู้อำนวยการพัฒนาสังคม

ขอเจริญพร

(พระสุวิทย์วินิตวิวัฒน์, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน พระครูสุนทรบุญนิวิฐ เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวีระเทพ วีรวโส (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูสุนทรบุญนิวิฐ
เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน
๑๖/๑/๒๕๖๑

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทรน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน พระครูจันทวิโยภาส เจ้าคณะตำบลบ้านมาง
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวีระเทพ วีรวโร (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้ นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุรรัตนบัณฑิต, ตร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๒๒ ม.ค ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๔

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสละสัมภาระเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน พระครูรัตนกันต์ เจ้าอาวาสวัดบ้านปืน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาระที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวิระเทพ วีรวโส (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาระท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตสละสัมภาระจากท่านให้ นิสิตดำเนินการสัมภาระเพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เรียนมาด้วยความนับถือ

นิตินันท์
พระรัตนกันต์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

(พระครูรัตนกันต์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นิตินันท์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร นายวลันต์ เชื้อนแก้ว ปลัดอาวุโสรักษาการแทนนายอำเภอเชียงใหม่
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวรวงศ์เธอ วิวัธน์ (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต 5901204064 นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัด
 พะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
 ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
 ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุวิธรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นายวลันต์ เชื้อนแก้ว
 ปลัดอำเภอ
 ๒๖ ม.ค. ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสหประชาชาติเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายเปลียน เมืองก้อน กำนันตำบลเชียงม่วน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวีระเทพ วีระโส (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต 5901204064 นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัด
พะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนึ่งในทำพระนิสิตสหประชาชาติ

๗. นิสิต นายเปลียน เมืองก้อน
ที่ ๑ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เจริญพร นายเชวงชัย สันป่าแก้ว ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวีระเทพ วีระวิไล (ศักดิ์ชัย) รหัสประจำตัวนิสิต 5901204064 นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอเชียงม่วน จังหวัด
 พะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
 ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
 ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๒๓/๑/๒๕๖๑
 พระสุธีรัตนบัณฑิต

ขอเจริญพร

๒๓/๑/๒๕๖๑
 พระสุธีรัตนบัณฑิต

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

๒๓ ๒๐.๖๑

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสาระสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายเสาร์แก้ว แสนบ้าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวรวงศ์เธอ วิรวงศ์ (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุมัติสาระสัมภาษณ์จากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระสุธีรัตนบัณฑิต

ทพ.เสาร์แก้ว แสนบ้าน

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายไพรินทร์ มั่งมุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวรวงศ์เธอ วิรวโร (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอลำไทร
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร
พระสุธีรัตนบัณฑิต

ขอเจริญพร

พระสุธีรัตนบัณฑิต
(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๒๗ ม.ค. ๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายอตุลย์ คำบุญเรือง ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวีระเทพ วีระวิโส (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอย่าง
ม่วง จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขออนุญาตให้พร: นิสิตอตุลย์ คำบุญเรือง ขอเจริญพร

๐๑๐๘

(นายอตุลย์ คำบุญเรือง) (พระสุวัตรนันทิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๒๗ ม.ค. ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายอำนาจ ลาวลัย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวโรกาส วีรวิไล (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุมัติคราะห์จากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

วิมลรัตน์ นิสิตสัมภาษณ์

(อำนาจ ลาวลัย)

26 ม.ค. 61

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมนาเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นามแดง ขาวน่าน
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมนาที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิริยสาโรจน์ (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอยาง
ม่วง จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้สัมภาษณ์ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นิสิตในพระนิเวศน์
พระสงฆ์
พระสงฆ์ ๒๐๐๐

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายอภิชาติ บ้านสระ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวชิระเทพ วีรวิโส (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างที่ยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ศิริลักษณ์ ไททอง
ศิริลักษณ์ ไททอง

ขอเจริญพร

(อภิชาติ)
อภิชาติ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

28/1/61

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสละสัมภาระเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางแสงมอญ เมืองแก่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาระที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวชิระเทพ วีรวโร (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างคามยั่งยืนในอำเภอลำไทร
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาระท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตสละสัมภาระจากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาระเพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระสุธีรัตนบัณฑิต สนิมภาพพร

นางแสงมอญ เมืองแก่น

(แสงมอญ เมืองแก่น)

28/1/61

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ตร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบึงนาราง
จังหวัดพิจิตรศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๓ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางแสงนิล อุ้นตาล
สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระวชิระเทพ วีรวโร (ผัดขันธ์) รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ชุมชนสร้างสรรค์ : องค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความยั่งยืนในอำเภอเชียง
ม่วน จังหวัดพะเยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ท่านเพื่อเก็บข้อมูลสำหรับใช้
ในการทำวิจัย ทางหลักสูตรฯ จึงขออนุญาตเผยแพร่จากท่านให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อจะเป็นประโยชน์
ในทางวิชาการต่อไป โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

มีมติให้พระสุธีรัตนบัณฑิต
แม่แสงนิล อุ้นตาล
(แม่แสงนิล อุ้นตาล)

28/1/61

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาคผนวก ฅ
ภาพถ่ายในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาพที่ ๑

สัมภาษณ์ พระครูสุนทรบุญนิวิฐ เจ้าคณะตำบลเชียงม่วน

ภาพที่ ๒

สัมภาษณ์ พระครูจันทวิโรภาส เจ้าอาวาสวัดศรีเมืองมาง

ภาพที่ ๓

สัมภาษณ์ พระครูรัตธรรมทิน เจ้าอาวาสวัดบ้านปิน

ภาพที่ ๔

สัมภาษณ์ นาย เปลียน เมืองก้อน กำนันตำบลเชียงม่วน

ภาพที่ ๕
สัมภาษณ์ นาย อุดลย์ คำบุญเรือง ผู้ใหญ่บ้านบ้านใหม่

ภาพที่ ๖
สัมภาษณ์ นาย เหวงชัย ชันป่าแก้ว ผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน

ภาพที่ ๗

สัมภาษณ์ นาย อำนาจ ลาวัลย์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านท่าม่าน

ภาพที่ ๘

สัมภาษณ์ นาย อภิชาติ บ้านสระ ตัวแทนชุมชน

ภาพที่ ๙
สัมภาษณ์ นาง แสงนิล อุ่นตาล ตัวแทนชุมชน

ภาพที่ ๑๐
สัมภาษณ์ นาง แสงมอญ เมืองแก่น ตัวแทนชุมชน

ภาพที่ ๑๑
สัมภาษณ์ นาง ผดุง ชาวน่าน ตัวแทนชุมชน

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระวีระเทพ วีรวโรโส นามสกุล ผัดขัน
- วัน เดือน ปีเกิด : ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๑๐๗ หมู่ที่ ๕ บ้านท่าม่าน ตำบลเชียงม่วน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ๕๖๑๖๐
- การศึกษา : ๒๕๕๔ จบประถมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านท่าม่าน
๒๕๕๔ จบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ โรงเรียนวัดป่าแวมวิทยา
๒๕๕๑ จบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖ โรงเรียนวัดหย่วนวิทยา
๒๕๔๘ สอบไล่แก่นักธรรมชั้นตรี สำนักเรียน วัดไทยสุภาพ
๒๕๔๙ สอบไล่แก่นักธรรมชั้นโท สำนักเรียน วัดดอนไชย
๒๕๕๐ สอบไล่แก่นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียน วัดโบสถ์ดอนพรหม
๒๕๕๘ จบปริญญาตรี พท.บ (รัฐศาสตร์ เอกบริหารรัฐกิจ)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- บรรพชา : วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ วัดไทยสุภาพ ตำบลเชียงม่วน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา พระครูนันทบุรีพิทักษ์ เป็นพระ
อุปัชฌาย์
- อุปสมบท : วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ วัดไทยสุภาพ ตำบลเชียงม่วน
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
พระครูสุนทรบุญนิวิฐ เป็นพระอุปัชฌาย์
พระครูสุตปุณฺโญภาส เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พระครูจันทวิริโยภาส เป็นพระอนุสาวนาจารย์
- ปีที่เข้าการศึกษา : ๒๕๕๙
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสุทิวราราม ถนนเจริญกรุง แขวงยานนาวา เขตสาทร
กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐